gemeente Wageningen

Groenbeleidsplan

naar index

Groenbeleidsplan

Colofon

Auteurs

Het groenbeleidsplan is opgesteld door adviesbureau Wing in samenwerking met Gemeente Wageningen. Het is mede tot stand gekomen dankzij de inbreng van bewoners, bedrijven en organisaties.

Uitgave

november 2016

Beeldmateriaal

- Instastram: voorpagina
- Flickr.com:
  - Bij huidige situatie, Inleiding: Wouter Gerritsma
  - Bij visie, Visie: Groen Wageningen: l.b. Thijs Aardema, m.b. Hans Dinkelberg, l.o. Jorden Esser, m.o. Remy Remmerswaal en r.o. Mijke Schaap
  - Bij groenstructuur Wageningen, Groene eenheden m. Rijk Willemse
  - Bij beleidsinstrumenten, Wet Natuurbescherming en Bomenverordening Hennie Cuper; Inrichting uitgangspunten Bill Dickinson; Klachten over bomen Diemut Teijgeman-Hansen
- Overig fotomateriaal is afkomstig van Gemeente Wageningen of Wing.
- Alle kaartmaterialen en figuren zijn opgesteld door Wing tenzij bij de kaart of figuur anders benoemd.
- Iconen zijn gecreëerd door Wing of aangepast op basis van Freepik.com iconen.

Voorwoord

Na mijn eerste half jaar als wethouder is mij duidelijk dat 'Groen' het meest besproken onderwerp is in onze prachtige gemeente. Op geen enkel thema is de betrokkenheid van bewoners en maatschappelijke organisaties zo groot. Dat is ook goed te begrijpen want de Wageningse omgeving is uniek. Met vier verschillende landschapstypen binnen onze eigen gemeentegrenzen kennen wij een grote diversiteit aan flora en fauna. En daar mogen we ontzettend trots op zijn.

Groen, landschap en natuur gaan mij persoonlijk aan het hart. Ik heb Ruimtelijke Planning aan de Wageningen University & Research gestudeerd, waarin al deze aspecten een belangrijke rol speelden. Ik geniet veel van ons Wagenings groen en probeer de liefde voor de natuur al op jonge leeftijd over te brengen op mijn twee kinderen. Ik heb talloze kilometers gemaakt, ook met de kinderwagen, in het Wagenings groen. Ook binnen de stadsgrenzen zijn er plekken waar het groen weelderig aanwezig is. Het roept bij mij telkens dezelfde verwondering op: wat is Wageningen toch mooi.

Voor de waarde van groen is de laatste jaren steeds meer aandacht gekomen, zeker ook op wetenschappelijk niveau. We wisten al dat de aanwezigheid van groen een positief effect heeft op de leefbaarheid in buurten, de tevredenheid van buurtbewoners en de waarde van huizen en bedrijven. Inmiddels weten we ook dat groen een positief effect heeft op de gezondheid van mensen, het versterken van netwerken in buurten en het verkleinen van de gevolgen van klimaatverandering. Bijvoorbeeld door opvang van regenwater, aanbrengen van groene daken en het verminderen van warmtestress in stedelijk gebied. Met een aantrekkelijke, groene omgeving binden we ook bedrijven en instellingen aan onze stad. Daarmee wordt groen een steeds belangrijker element in gemeentelijk beleid, met steeds meer raakvlakken met andere beleidsterreinen. Dat is precies wat we met dit nieuwe groenbeleidsplan willen bereiken en stimuleren: een gezonde, groene en aantrekkelijke woonomgeving voor ons allemaal. Een groen Wageningen waar het prettig wonen, werken, leven, recreëren en genieten is.

En dat doen we als gemeente niet alleen. Dit groenbeleidsplan is tot stand gekomen met hulp van veel betrokken Wageningers, van natuur- en milieuorganisaties, de Woningstichting en hun wooncommissies. In Wageningen werken veel mensen met ons samen aan een mooie stad en dat wordt erg gewaardeerd. De komende jaren zetten we dat door. De tijd van bezuinigingen op groen ligt nu achter ons en we willen groen een prominente plek geven in de Wageningse samenleving. Dat doen we door ruimte te bieden aan initiatieven uit de stad. Door op buurtniveau te werken aan een sterke groenstructuur en te zorgen dat we de waarde van groen koppelen aan thema's als gezondheid, klimaat, duurzaamheid én economie. Daar maak ik me de komende periode sterk voor, samen met alle andere Wageningers die 'groen een warm hart toedragen'.

Dennis Gudden november 2016

naar index

Inhoudsopgave

Introductie
Scope, doel, aanpak en kaders
Blz. 6

Huidige situatie
Feiten en cijfers en knelpunten
Blz. 12

Visie
Beschrijving visie en toelichting op waarden groen
Blz. 26

Groenstructuur Wageningen
Uitwerking structuurelementen Wageningen
Blz. 42

Beleids-instrumenten
Toelichting op en uitwerking van instrumenten
Blz. 82

Uitvoerings-paragraaf
Blz. 118

Kosten
Blz. 128

Bibliografie
Blz. 132

Bijlagen
Begrippenlijst, koppeling structuren aan beleidsvelden en voorbeeldkaart Tarthorst
Blz. 133

Interactieve pdf

Dit is een interactieve pdf. Daarmee kan snel worden genavigeerd. Een klik op de knop naar index komt uit bij deze overzichtspagina van de onderdelen van het groenbeleidsplan. Een klik op één van de buttons op deze pagina leidt naar het betreffende onderdeel.

Deze interactieve pdf werkt het beste met de officiële pdf reader van Adobe die u in de App Store, Play store of via de website van Adobe gratis kunt downloaden.

A. Introductie

1. Inleiding 7

2. Scope 8

3. Doel van het groenbeleidsplan 9

4. Kaders 10

5. Aanpak 11

1. Inleiding

Gemeente Wageningen is de City of Life Sciences. In Wageningen zijn veel kennisintensieve bedrijven en kennisinstituten gevestigd die actief zijn op het gebied van landbouw, leefomgeving, voeding en gezondheid. De stad ligt op een knooppunt van verschillende (herkenbare) landschapstypen: de Veluwe, de Gelderse Vallei en het rivierengebied. De link met het omliggende landschap is altijd sterk geweest. De grote variatie aan bodems en landschappen is een van de redenen geweest voor de vestiging van Wageningen University & Research in de gemeente. Die grote variatie en waarde zijn nog overal in en om Wageningen zichtbaar.

Groen is een koepelterm die in dit document gebruikt wordt om alle groene elementen in de gemeenten te duiden. Dat zijn onder andere de bijzondere arboreta, parken, particuliere tuinen, bedrijfsterreinen, gemeentelijke bossen, bomenlanen, grasvelden en speelvelden. Een deel van dit groen is in bezit van de gemeente, de rest is van particulieren, bedrijven en andere organisaties.

De grote waarde die groen speelt in ons leven wordt steeds duidelijker. Een perk kan mooi zijn, gebruikt worden om te spelen, een functie hebben in het opvangen van de effecten van klimaatverandering (zoals waterbergen) of een plek zijn waar langdurig werkelozen nieuwe vaardigheden opdoen. Ook het onderhoud en beheer van het groen verandert. Het is al lang niet meer vanzelfsprekend dat de gemeente zelf al het groen beheert, op diverse plekken hebben bewoners deze taak opgepakt. De rol- en taakverdeling in het beheer en onderhoud van de openbare ruimte verandert hiermee.

Wat is het groenbeleidsplan?

In het voorjaar van 2015 heeft de gemeenteraad besloten om een overkoepelend groenbeleid voor de gemeente op te stellen. Het plan:

- beschrijft de huidige situatie en de knelpunten
- geeft een visie op het groen van de gemeente
- beschrijft de vele waarden die groen vervult
- biedt een kader voor beheer (inclusief herinrichting, omvorming en vervanging) van gemeentelijke groenvoorzieningen en voor beleidsinstrumenten
- biedt een kader voor stimuleringsprojecten voor particuliere groenvoorzieningen.

Zicht op Veerweg

2. Scope

Het groenbeleidsplan heeft betrekking op het groen van de gemeente Wageningen binnen de begrenzing die is weergeven in Figuur 1. De begrenzing omvat hoofdzakelijk de bebouwde kom van Wageningen en Wageningen Hoog. Het overige grondgebied van de gemeente, zoals de Wageningse Eng, het Binnenveld en de uiterwaarden, hebben afzonderlijke plannen en vallen buiten de scope van dit groenbeleidsplan. In het plan wordt wel de relatie gelegd met deze gebieden.

Figuur 1 Begrenzing van het groenbeleidsplan

3. Doel van het groenbeleidsplan

Het groenbeleidsplan duidt de visie van de gemeente op het groen van Wageningen, geeft kaders voor onderhoud en beheer en bevat een overzicht van beleidsinstrumenten en uitvoeringsprojecten. Het geeft daarmee richting aan een samenhangende, functionele en betaalbare groene stedelijke omgeving.

In het plan wordt gestreefd naar ruimtelijke samenhang en slimme combinaties met doelstellingen vanuit de beleidsvelden klimaat, milieu en water, stedenbouwkundige lay-out, gezondheid, sociaal, recreatie, economie, ecologie en cultuurhistorie. Het kader dat hieruit voortkomt, kan onder andere gebruikt worden om beheer- en vervangingsplannen uit te werken. Ook vormt het plan een toetsingskader voor toekomstige ontwikkelingen. Het plan beschrijft instrumenten en middelen om de uitvoering te borgen.

4. Kaders

Uitgangspunten bij het opstellen van het groenbeleidsplan zijn het coalitieakkoord en bestaand beleid. Het groenbeleidsplan is uitgewerkt op basis van de structuurvisie (BVR, 2013) en is met bestaand beleid van acht verschillende beleidsvelden binnen de gemeente afgestemd.

De structuurvisie beschrijft de ruimtelijke ambities en vormt een kwalitatief ruimtelijk ontwikkelings- en afwegingskader. In de visie wordt bijvoorbeeld genoemd dat door klimaatverandering behoefte is aan meer groen in de stad en dat het groen-blauwe netwerk in de stad op een integrale manier verder ontwikkeld moet worden.

In het coalitieakkoord wordt de ambitie uitgesproken om met vernieuwende en vergaande vormen van burgerparticipatie te werken. Uitgangspunten zijn: meer ruimte voor burgerinitiatieven, een meedenkende en positieve houding van de gemeente en een heldere en klantgerichte communicatie.

In het raadsvoorstel van 23 maart 2015 (BR 14.0214707) worden de volgende hoofduitgangspunten voor het groenbeleidsplan benoemd:

a) Het doel van het groenbeleidsplan is het optimaliseren van de waarden van groen voor welzijn en gezondheid, natuur, cultuurhistorie, recreatie en klimaat waarbij de structuurvisie Wageningen het vertrekpunt is.
b) Waarbij klimaat de volgende aandachtspunten heeft: klimaatadaptatie (tegengaan hittestress, wateroverlast, storm, verdroging en vernatting) en klimaatmitigatie (tegengaan van klimaatveranderingen, belangenafweging tussen groen en zonne-energie).
c) Om het doel onder a te bereiken draagt het groenbeleidsplan zorg voor een onderling met elkaar samenhangende integrale groene infrastructuur van de stad (zowel publieke als private terreinen) waarbij sociale veiligheid en toegankelijkheid als functionele eisen meegenomen dienen te worden. Aspecten als identiteit, oriëntatie en herkenbaarheid spelen hierbij een rol.
d) Het groenbeleidsplan zal zowel uitgangspunten en doelstellingen voor het dagelijks beheer en onderhoud als kaders voor herinrichting, vervanging en omvorming bevatten.
e) Relatie tussen groen en gezondheid wordt onderkend en uitgewerkt op basis van beschikbare kennis, binnen de groene infrastructuur.

Al het gemeentelijk beleid dat te maken heeft met groen, onder andere onderhoud- en beheerplannen en de bomenverordening, wordt na vaststelling van dit groenbeleidsplan tegen het licht gehouden, deels ingetrokken en indien nodig herzien.

5. Aanpak

Dit plan is in 2015 en 2016 opgesteld door gemeente Wageningen en adviesbureau Wing met actieve inbreng van bewoners, bedrijven en organisaties. In totaal hebben meer dan 3.600 personen kennis genomen of geparticipeerd in het opstellen van het groenbeleidsplan.

Tijdens evenementen zoals het LEEFfestival en de Molenmarkt werden bezoekers geprikkeld om mee te denken. In een rondgang langs de buurtprojecten en buurtexcursies hebben bewoners kunnen ervaren hoe buurtbeheer werkt en meegegeven wat er in vier wijken speelt. Natuur- en milieuorganisaties hebben tijdens twee bijeenkomsten en in meerdere gesprekken intensief meegedacht, diverse teksten aangereikt en op meerdere versies van het plan gereageerd. Met de Woningstichting is afzonderlijk nog een bijeenkomst georganiseerd waarin bewoners hebben meegedacht over buurtbeheer en gemeentelijke communicatie. In de wijk Wageningen Hoog zijn meerdere gesprekken gevoerd met bewoners en is intensief samengewerkt aan teksten. Daarnaast zijn er twee digitale enquêtes en diverse polls gehouden. Op de enquêtes hebben in totaal bijna 600 mensen gereageerd.
Gedurende het opstellen van het groenbeleidsplan konden bewoners op een online forum informatie vinden over het proces, ideeën achter laten op het forum (of per e-mail) en meelezen met concept versies van de teksten. Het platform is door bijna 3.600 personen bezocht. In totaal zijn zo ruim 60 ideeën of opmerkingen geplaatst. In enkele gevallen is hierop door de gemeente of bewoners gereageerd.
De gemeenteraad heeft bij de opdracht om een groenbeleidsplan op te stellen gekozen voor participatieniveau ‘adviseren’. Tijdens het opstellen van het plan hebben bewoners continu inbreng kunnen leveren. De tekst van het plan is zo op een transparante manier ontwikkeld. De concept versies van het plan zijn in alle openheid op de website geplaatst, ook als ideeën nog niet goed uitgekristalliseerd waren. Zo is steeds zichtbaar gemaakt hoe met de inbreng werd omgegaan. Bij participatiegraad ‘adviseren’ is het uitgangspunt dat inbreng door het college van B & W wordt overgenomen, tenzij er zwaarwegende argumenten zijn om dat niet te doen. In totaal hebben bewoners meer dan 200 pagina’s informatie ingebracht! De aangeleverde informatie is letterlijk opgenomen in teksten, als toelichting of als voorbeeld bij de tekst geplaatst in groene kaders of opgenomen in de separate participatie bijlage. Deze bijalge bevat een overzicht van alle inbreng, inclusief een verklarende aantekening, hoe is omgegaan met de inbreng. Gezien de uitgebreide participatiemogelijkheden is geen afzonderlijke inspraakprocedure op het plan van toepassing. De vaststelling van het plan door de gemeenteraad is voorzien in het vierde kwartaal van 2016.

Buurtblikexcursie in de wijk Sahara

Organisatiebijeenkomst

B. Huidige situatie

1. Feiten en cijfers 13

2. Knelpunten 24
2.1. Relatie gemeente en bewoners 24
2.2. Rol en positie gemeente en ontwikkelaars 24
2.3. Ontbrekende afwegingskaders 24
2.4. Generieke knelpunten 25
2.5. Lokale knelpunten 25

1. Feiten en cijfers

De gemeentelijke bomen binnen de begrenzing van het groenbeleidsplan zijn weergegeven in Figuur 2. Bomen op de Wageningse Berg staan niet op de kaart en in Wageningen Hoog zijn alleen de bomen langs de Hollandseweg en Hartenseweg getoond. In Figuur 3 tot en met Figuur 6 zijn de groenelementen in beheer van gemeente Wageningen binnen de begrenzing weergegeven op kaart. De gehanteerde verdeling van Wageningen voor deze figuren is in de blauwe gestippelde vakken in Figuur 2 gevisualiseerd. Figuur 7 toont de oppervlakte of aantallen van de groenelementen in beheer van gemeente in staafdiagrammen. Naast de gemeente zijn de andere grote bezitters van groenelementen onder andere de Woningstichting, Wageningen University & Research, provincie Gelderland, wegbeheerders en waterschap Vallei en Veluwe. De gemeente stemt het beheer van watergangen structureel met het waterschap af. In alle andere gevallen vindt afstemming op projectbasis plaats.

Figuur 2 Overzicht van gemeentelijke bomen.

Figuur 3 Kaart van groenelementen in beheer bij de gemeente. Kaart van noordwest Wageningen.

Figuur 4 Kaart van groenelementen in beheer bij de gemeente. Kaart van noordoost Wageningen.

Figuur 5 Kaart van groenelementen in beheer bij de gemeente. Kaart van zuidwest Wageningen.

Figuur 6 Kaart van groenelementen in beheer bij de gemeente. Kaart van zuidoost Wageningen.

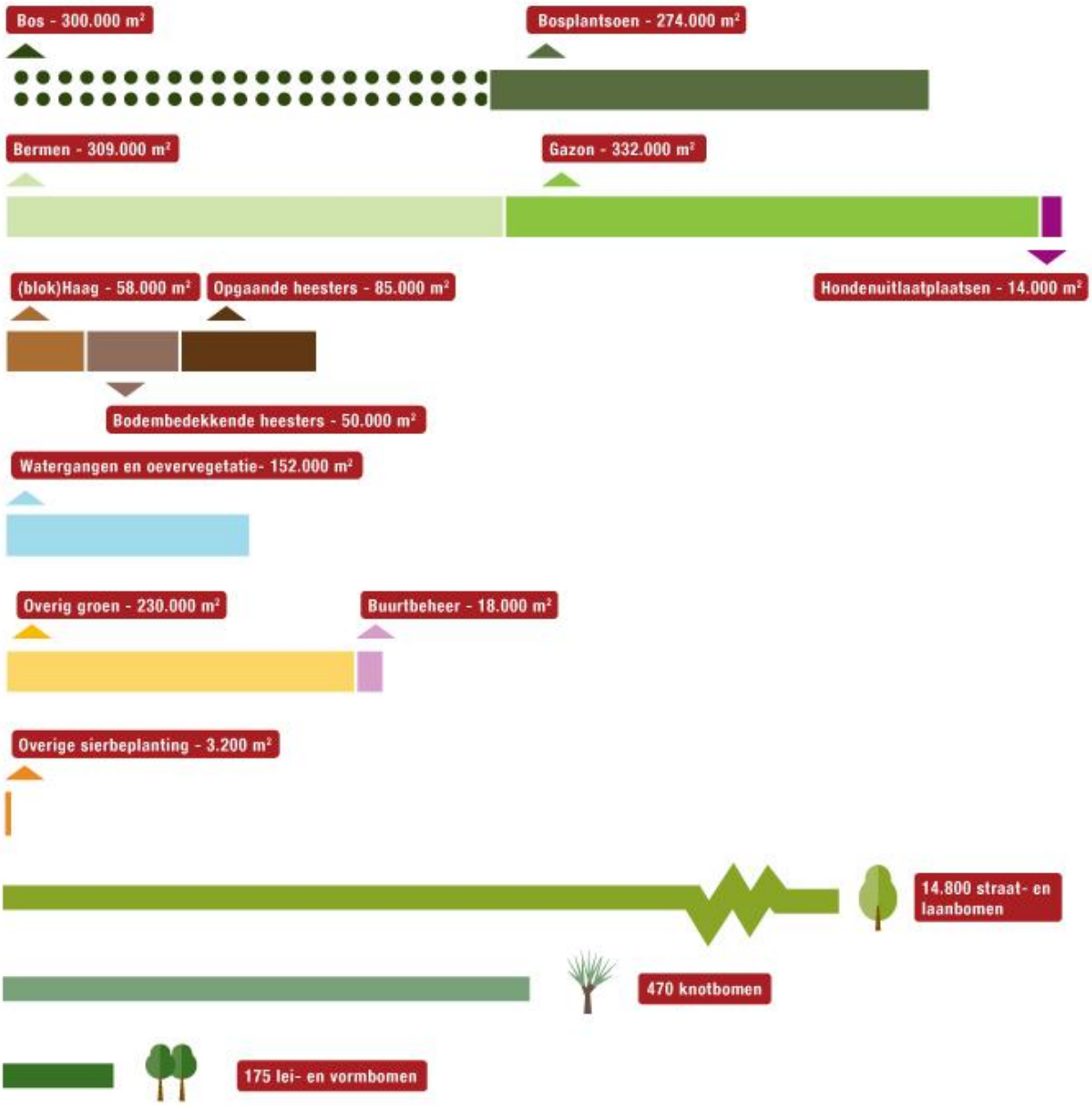

Figuur 7 Overzicht van oppervlakte of aantallen groenelementen (afgerond) in beheer van gemeente Wageningen

In de tabel en het staafdiagram op de volgende pagina's zijn de oppervlakten van de woonwijken, de oppervlakte gemeentelijke groen, het percentage gemeentelijk groen, particulier groen en het totale percentage groen per wijk weergegeven. De getallen zijn afgerond op duizendtallen. De gehanteerde wijkindeling is gebaseerd op de Ruimtelijke Karakteristiek Woongebieden (SAB, 2002) en de stedenbouwkundige lay-out van Wageningen (zie paragraaf "Stedenbouwkundige lay-out").

De Linten Bennekom Oost en West zijn opvallende uitschieters in deze tabel door de begrenzing van het groenbeleidsplan. Het percentage gemeentelijk groen is in werkelijkheid in deze woonwijken minder uitzonderlijk. Het percentage in Veluvia en de Hamelakkers is hoog door het gemeentelijke bos op de Wageningse Berg. Het lage percentage op Wageningen Campus is te verklaren doordat Wageningen University & Research het overgrote deel van het groen in eigendom en beheer heeft. Alleen in de wijken Bovenbuurt en Benedenbuurt en De Buurt-Oost is het percentage gemeentelijk groen lager dan 10%.

Wijknaam	**Oppervlakte woonbuurt**	**Oppervlakte gemeentelijk groen (% t.o.v. oppervlakte woonbuurt)**		**Oppervlak particulier groen (% t.o.v. oppervlakte woonbuurt)**		**Totaal percentage groen t.o.v. oppervlakte woonbuurt**
	m^2	m^2	%	m^2	%	%
Binnenstad	519.000	95.000	18%	77.000	15%	33%
Bovenbuurt en Benedenbuurt	850.000	79.000	9%	201.000	24%	33%
De Buurt-Oost	304.000	22.000	7%	48.000	16%	23%
De Buurt-West	326.000	36.000	11%	41.000	13%	24%
De Weiden en de Boomgaard	445.000	110.000	25%	84.000	19%	44%
Hoogbouw Wageningen Midden	145.000	24.000	16%	6.400	4%	20%
Kortenoord	930.000	97.000	10%	331.000	36%	46%
Linten Bennekom Oost	133.000	3.000	2%	23.000	18%	20%
Linten Bennekom West	90.000	66.000	73%	17.000	19%	92%
Noordwest	827.000	180.000	22%	134.000	16%	38%
Nude	1.188.000	170.000	14%	142.000	12%	26%
Pomona	90.000	43.000	48%	600	1%	49%
Roghorst, Tarthorst en Haverlanden	341.000	73.000	21%	36.000	11%	32%
Veluvia en de Hamelakkers	1.577.000	371.000	24%	603.000	38%	62%
Wageningen Campus	1.197.000	63.000	5%	396.000	33%	38%
Wageningen Hoog	1.195.000	165.000	14%	625.000	52%	66%
Totaal	10.159.000	1.596.000	16%	2.766.000	27%	43%

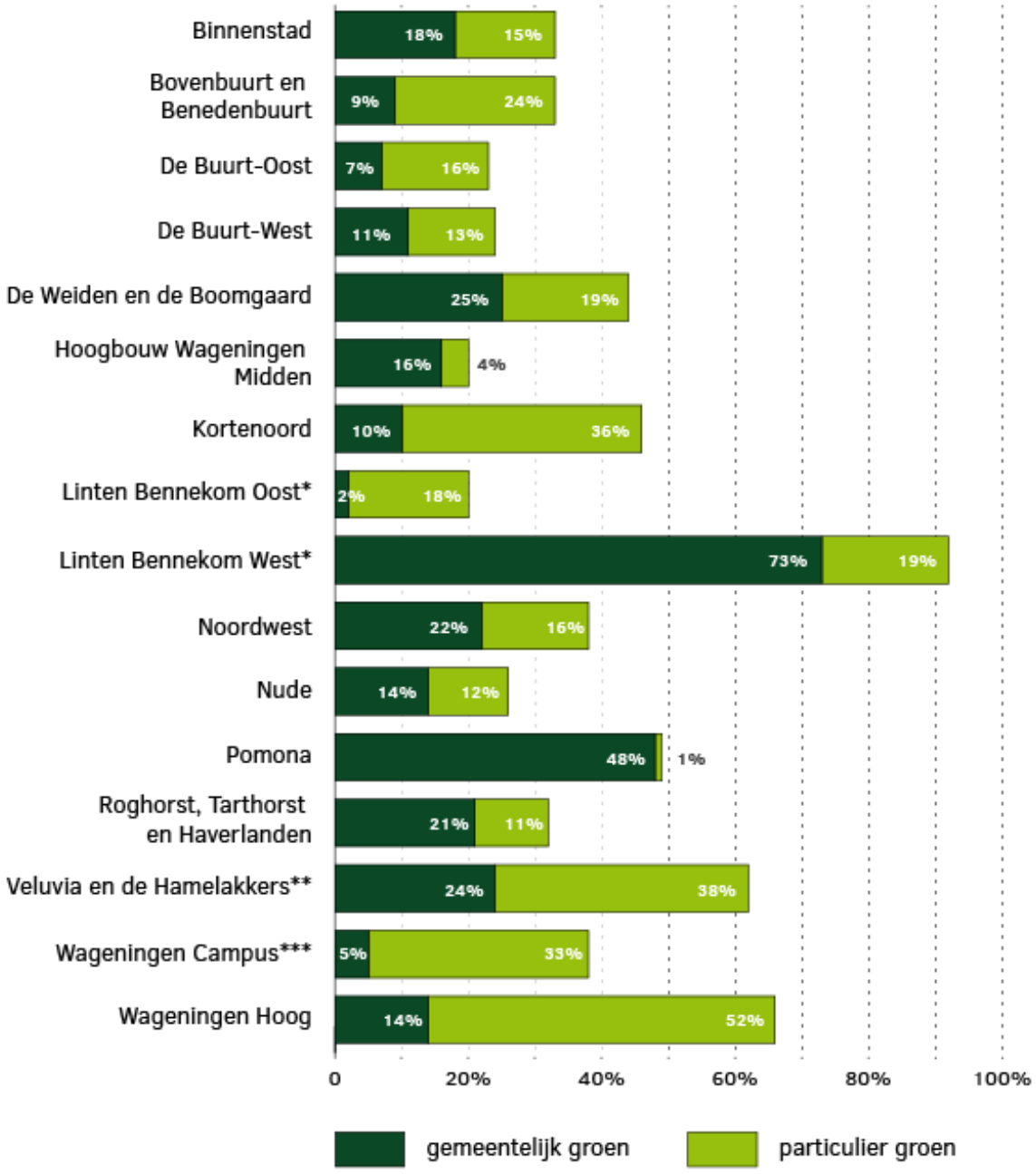

* De Linten Bennekom Oost en West zijn opvallende uitschieters in deze tabel door de begrenzing van het Groenbeleidsplan. Het percentage gemeentelijk groen is in werkelijkheid in deze woonwijken minder uitzonderlijk.

** Het percentage in Veluvia en de Hamelakkers is hoog vanwege het gemeentelijke bos op de Wageningse Berg.

*** Het lage percentage op Wageningen Campus is te verklaren doordat Wageningen University het overgrote deel van het groen in eigendom en beheer heeft.

Percentages gemeentelijk en particulier groen ten opzichte van het oppervlak van de woonbuurt.

Naast het beheren van groenelementen worden ook afvalbakken, banken en hondenpoepbakken door de gemeente beheerd. In Figuur 8 en Figuur 9 staan de locaties in Wageningen aangegeven.

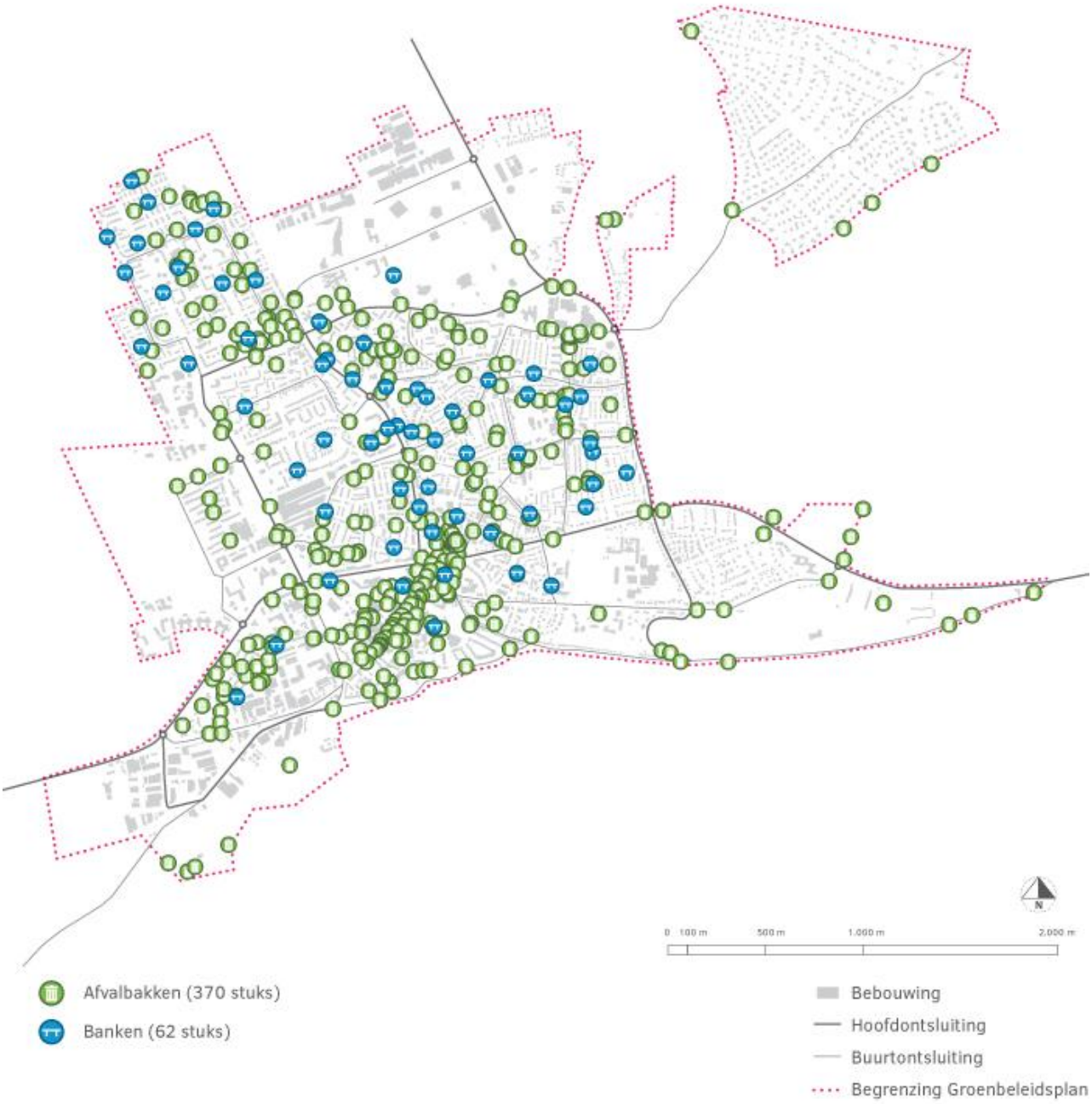

Figuur 8 Locaties afvalbakken en banken in beheer van gemeente Wageningen

Figuur 9 Hondenpoepbakken in beheer door gemeente Wageningen

2. Knelpunten

Vanuit de dagelijkse praktijk van onderhoud, beheer en vergunningverlening bestaan op dit moment diverse knelpunten die hieronder worden toegelicht. Deze knelpunten zijn opgehaald bij bewoners tijdens buurtexcursies, organisatiebijeenkomsten, via het online platform en individuele gesprekken en aangevuld door de gemeente.

2.1. Relatie gemeente en bewoners

Burgerinitiatieven

De gemeentelijke aanpak rondom groene burgerinitiatieven is divers. Sommige initiatieven worden (tijdelijk) gestimuleerd, anderen gefaciliteerd, gedoogd of zijn eigenlijk niet toegestaan. Wat zijn de randvoorwaarden voor burgerinitiatieven? Hoe moet worden omgegaan met verzoeken van en door bewoners?

- Gemeente heeft geen duidelijk overkoepelend beleid voor groene initiatieven.
- Aanvragen zijn niet gestroomlijnd; de huidige gemeentelijke organisatiestructuur lijkt niet goed afgestemd te zijn op het faciliteren van participatie in het groen.
- Initiatieven vanuit gemeente om te stimuleren ontstaan geregeld vanuit afzonderlijke beleidsdomeinen en zijn niet optimaal afgestemd met Stadsbeheer of op elkaar.
- Burgerinitiatieven kosten veel tijd, tijd die niet altijd beschikbaar is.

Communicatie

Informatievoorziening over regulier beheer met de directe omgeving is niet of nauwelijks aanwezig. Bewoners weten niet wanneer beheer bij hen in de buurt plaatsvindt en vaak zijn aanpassingen in inrichting een verrassing. Dit is een groter probleem als (on)officieel beheer of inrichting gedaan door bewoners, door gemeentelijk beheer wordt verwijderd of aangepast.

2.2. Rol en positie gemeente en ontwikkelaars

De overdracht van het beheer en onderhoud van een ontwikkelingsproject naar de gemeente, levert vaak problemen op. De inrichting van de openbare ruimte heeft voor de ontwikkelaar minder prioriteit, waardoor de inrichting met enige regelmaat niet voldoet aan de eisen en wensen van de gemeente. Braakliggende terreinen worden door bewoners of gemeente vaak als kansrijk gezien voor participatieve projecten. In de praktijk blijkt het moeilijk om hierover afspraken te maken met eigenaren van de terreinen.

2.3. Ontbrekende afwegingskaders

- **Overlast** - duidelijke afwegingskaders ontbreken over hoe om te gaan met groen dat overlast geeft (schaduw, vocht, sociale onveiligheid etc.)
- **Sortiments- en standplaatskeuze:** momenteel ontbreken de kwalitatieve eisen waar aan te planten bomen en andere beplanting aan moeten voldoen en is onduidelijk waar bomen geplant of herplant moeten worden.

2.4. Generieke knelpunten

- **Vervanging** – Een investeringsbudget voor vervanging van het in delen van de stad verouderde groen, ontbreekt. Groen wordt niet vervangen: niet als de levensduur van een groenelement is verlopen of als inrichting niet voldoet aan beheerniveau en ook niet als er problemen zijn bij beheer. Diverse partijen vragen of, wanneer en hoe de gemeente groenelementen gaat vervangen.
- **Ecologisch beheer** – Huidige inrichting is niet afgestemd op ecologisch beheer waardoor kosten hoger zijn en het beeld verwilderd of rommelig over kan komen bij bewoners. Goede communicatie over ecologisch beheer is noodzakelijk om bewoners uit te leggen wat het is en waarom de gemeente het doet.
- **Fruitbomen** – Onduidelijk of en onder welke randvoorwaarden fruitbomen in de openbare ruimte mogelijk zijn. Voor beheer van fruitbomen is specifieke kennis nodig.
- Ontbreken grote samenhangende groenstructuren
- **Schade** aan groen door externe oorzaken voorkomen (graafwerkzaamheden).
- **Hoge en dichte bomen**, die weinig licht doorlaten.
- **Bomen die te dicht op elkaar staan of te dicht op woningen en erfgrenzen,** deze bomen zijn aangeplant toen een wijker/blijver beheersysteem (systeem waarbij aanvankelijk dicht werd geplant en waarbij op latere leeftijd de wijkers worden gerooid) ingezet zou worden. Dunning heeft echter nooit plaatsgevonden, waardoor de bomen nu niet meer tot volle wasdom kunnen uitgroeien en overlast veroorzaken.

2.5. Lokale knelpunten

- De ruimtelijke uitstraling van de noordrand van de binnenstad, en daarmee de entree, is al langere tijd beperkt. Strategische plekken liggen al jaren braak (Kirpestein, Lawickse Hof), de routes naar het oude centrum zijn niet helder (Stationsstraat / Plantsoen) en de ruimtelijke kwaliteit van de Stadsbrink en het Olympiaplein is karig (BVR, 2013).
- Diverse onduidelijke groenstructuren in een aantal woonbuurten, zoals de Tarthorst, waardoor er een matige oriëntatie en herkenbaarheid is en onduidelijke kaders zijn voor beheer en onderhoud. Deels wordt dit veroorzaakt door de stedenbouwkundige opzet.
- Park de Blauwe Bergen (tussen park Noordwest en sportpark de Bongerd) ziet er verwilderd uit en veel beplanting is doorgeschoten. Bovendien mist het een herkenbare toegang en wordt het park als onveilig ervaren. Het park legt mede daardoor beperkt verbinding tussen de groene gebieden op de campus en de stad.
- Emmapark (ten westen van centrum): paden nodigen niet uit tot wandelen en er zijn geen voorzieningen zoals bankjes.

Bladeren laten liggen
"Veiligheid staat voorop, maar de gemeente is wel heel drastisch in het weghalen van alle bladeren in de herfst." Ingebracht door Monique Zwetsloot.

gemeente

De gemeente kan niet overal het blad laten liggen. Bewoners klagen namelijk als bladeren in tuinen of op wegen waaien en het blad kan ook tot onveilige situaties leiden in het verkeer. Bladeren kunnen daarom alleen blijven liggen bij bredere groenstroken en niet bij rijbanen en fietspaden.

C. Visie

1. Visie: Groen Wageningen 27

2. Waarde groen voor andere beleidsvelden 31
2.1. Klimaat, milieu en water 33
2.2. Stedenbouwkundige lay-out 35
2.3. Gezondheid 36
2.4. Sociaal 37
2.5. Recreatie 38
2.6. Economie 39
2.7. Ecologie 40
2.8. Cultuurhistorie 41

1. Visie: Groen Wageningen

Gemeente Wageningen ligt tussen het open weidegebied van het Binnenveld, de kleinschalige Wageningse Eng, de bossen en heidevelden van de Veluwe en de uiterwaarden van de Nederrijn. Binnen de bebouwde kom dragen een aantal oude bomenlanen, twee botanische tuinen en meerdere stadsparken verder bij aan het groene imago van de gemeente. Dit imago staat steeds meer onder druk.

Complimenten voor beheer
"De afgelopen jaren heeft de gemeente bezuinigd op het onderhoud en het beheer van groen. De afdeling Stadsbeheer verdient een groot compliment dat het ondanks de bezuinigingen er nog zo goed uit ziet in Wageningen". Ingebracht door Leida van den Berg.

Door jaren van bezuinigingen is het gemeentelijke groen verouderd en past het regelmatig niet bij de fysieke eisen van de omgeving en van bewoners.
Gemeente Wageningen gaat de komende jaren inzetten op het consolideren, herstel en de verbetering van de kwaliteit van het groen. De vijf uitgangspunten hiervoor zijn:

Groenareaal behouden en consolideren

De gemeente kiest ervoor om het huidige areaal gemeentelijk groen te behouden en te consolideren. Per wijk wordt een minimum oppervlak gemeentelijk groen vastgelegd (op basis van de huidige oppervlakte). Het streven is om dit percentage te behouden. Daarbij wordt ook het percentage particulier groen meegewogen. In wijken waar dit percentage laag is, of waar vanuit andere beleidsvelden problemen of kansen zich voordoen wordt projectmatig gestimuleerd dat bewoners en bedrijven hun omgeving groener maken. Om het huidige groenareaal te behouden en te consolideren is het noodzakelijk dat er vervangingsplannen voor het groen worden opgesteld.

Figuur 10 De parels van Wageningen. LB Binnenveld, LM Veluwe, RB Uiterwaarden, LO Arboretum de Dreijen, MO Grutto, RO Hollandseweg.

Groen als middel om doelen van andere beleidsvelden te realiseren

Een groene omgeving behouden is een doel op zich. Daarnaast kan groen benut worden om doelen van diverse andere beleidsvelden van de gemeente te behalen. De gemeente streeft naar een integrale afweging en samenwerking tussen deze beleidsvelden, mede om zo ook het onderhoud, beheer en de omvorming en vervanging van groen duurzaam te financieren. De waarde van groen voor andere beleidsvelden is verder uitgewerkt in hoofdstuk 2 en in bijlage 2 is de prioritering van de beleidsvelden binnen de ruimtelijke structuren van de gemeente uitgewerkt.

Focus op natuurlijke inrichting en ecologisch beheer

De gemeente maakt onderscheid tussen cultuurlijk en natuurlijk groen. Bij cultuurlijk groen ligt de focus op het in stand houden van de ontworpen inrichting. Bij natuurlijk groen krijgen natuurlijke processen meer de ruimte en past de gemeente ecologisch beheer toe. Bij vernieuwing van inrichting wordt altijd de voorkeur gegeven aan beplanting die afgestemd wordt op de randvoorwaarden van de locatie (bodem, water), het gebruik, veiligheid en kosten voor beheer. Bij ecologisch beheer staan inheemse flora en fauna centraal. Natuurlijke processen krijgen zoveel mogelijk de ruimte en het beheer richt zich op het vergroten van de biodiversiteit. Bij alle werkzaamheden wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de criteria voor circulair werken.

De inrichting van het groen moet passen bij het vastgestelde beheerniveau. Door een juiste match tussen beplanting en beheerniveau wordt voorkomen dat het aanzicht van groen niet voldoet of cultuurlijke beplantingen te weinig onderhouden worden.

Circulair groen beheren

"Het groenplan van de Gemeente is pas echt toekomstbestendig wanneer het circulair is. Bij groenbeheer kan dat heel makkelijk en praktisch onder andere door zo weinig mogelijk kilometers te maken en per wijk te werken aan groenbeheer. Bijvoorbeeld bladinzameling in bakken/korven en daar bladaarde van maken. Dit hoef je slechts 1 keer na een jaar om te zetten en na twee jaar heb je mooie bladaarde uit je eigen omgeving." Anoniem ingebracht door E.V.

gemeente

Houtachtig snoeiafval (takken) worden verzameld en verwerkt tot energie (bi.o.m.assacentrale AVR Duiven) Het overige groene afval wordt verwerkt tot compost. Helaas is het te duur om op wijkniveau groen te composteren en kan het ook tot overlast leiden (denk bijvoorbeeld aan muizen en ratten). De gemeente wil wel ruimte bieden aan particuliere initiatieven voor compostering. Dit gebeurt nu al bij enkele buurtbeheerprojecten.

Plas Haagsteeg - Ooststeeg

Ruimte voor participatie en communicatie

De huidige groene kwaliteiten van de gemeente worden dankzij medewerkers van de gemeente, bewoners, bedrijven en organisaties in stand gehouden. De Woningstichting kan voor de gemeente een belangrijke partner worden als het gaat om groen in woonbuurten. De gemeente heeft de ambitie om structureel met de Woningstichting te gaan overleggen over het groen.
De gemeente geeft in sommige groenstructuurelementen ruimte aan bewoners, bedrijven en organisaties om beheer en onderhoud zelf ter hand te nemen. De gemeente neemt verantwoordelijkheid voor groenstructuur-elementen op stedelijk niveau door bijvoorbeeld het groen langs hoofdontsluitingswegen en in de binnenstad op basis niveau te onderhouden. Organisaties en bedrijven worden uitgedaagd om bij te dragen aan dit onderhoud en beheer. Gemeente neemt hierbij een faciliterende rol in, waarbij men rekening houdt met bestaande contracten en organisatorische aspecten. Voor het overige groen verzorgt de gemeente het basale onderhoud en daagt het bewoners, bedrijven en organisaties uit om door eigen onderhoud en inrichting de kwaliteit van het groen te verhogen. Om dit onderhoud en beheer door bewoners, organisaties en bedrijven mogelijk te maken worden kaders opgesteld en moet het proces rondom aanvraag, begeleiding en controle worden uitgewerkt. De uitwerking hiervan is opgenomen in de uitvoeringsparagraaf.

Bewoners inventariseren natuur
"In Wageningen wordt de natuur niet alleen beleefd, maar ook omarmd. Wageningen is landelijk één van de best geïnventariseerde steden. Tot mei 2016 zijn in totaal 1.268 soorten waargenomen (bron: waarneming.nl). Vele actieve waarnemers zorgen voor een continue update van de aanwezigheid van zowel zeldzame als algemene soorten." Ingebracht door Bomenstichting, afdeling Wageningen, KNNV, afdeling Wageningen en omstreken, Platform Duurzaam Wageningen, Vereniging Mooi Wageningen en het Wagenings Milieu Overleg

Communiceer over kap
"Zonder enige vooraankondiging aan betrokken bewoners van de Kwikstaartweide zijn weer twee grote bomen gekapt. Zonde van die bomen en van het groene aanzicht. Als liefhebber van een groene wijk had ik graag betrokken willen worden bij de besluitvorming over die kap." Ingebracht door Bas van Vliet

Waar de gemeente het groen beheert, worden bij grootschalige ingrepen (zoals de kap van bomen) bewoners tijdig betrokken en geïnformeerd. Bij vervanging of nieuwe aanplant is er altijd ruimte voor inbreng van bewoners.

Groenstructuur versterken

Een duidelijke groenstructuur met grotere groene eenheden biedt diverse voordelen, zoals goedkoper onderhoud, kansen voor hogere (ecologische) kwaliteiten en meer belevingswaarde. Wageningen heeft binnen de bebouwde kom geen sterke groenstructuur. Versterking is mogelijk door (a) binnen de bebouwde kom kleine groenoppervlakten ruimtelijk te koppelen en (b) het groen binnen de bebouwde kom ruimtelijk en functioneel te verbinden met het (sterke) groen buiten de bebouwde kom. De gemeente zal dit uitgangspunt meenemen bij grote stedelijke ingrepen (bijvoorbeeld rioolrenovaties, herinrichting van wijken of de ontwikkeling van de KennisAs). Door bij alle ruimtelijke ingrepen (waaronder vervangingplannen) versnippering tegen te gaan en groene verbindingen te versterken wordt realistisch en stapsgewijs gewerkt aan een betere groenstructuur.

2. Waarde groen voor andere beleidsvelden

Het groenbeleidsplan schetst het kader waarmee groen kan bijdragen aan de doelen van onderstaande beleidsvelden en vice versa. Door koppelingen te leggen met deze beleidsvelden is het mogelijk om meer te bereiken met dezelfde inzet. Voor elk beleidsveld zijn de belangrijkste aanknopingspunten voor groenbeleid in kaart gebracht (Figuur 11 tot en met Figuur 18). Bij nieuwe ontwikkelingen in een gebied geeft dit richting aan de plannen (zie bijlage 3 voor een voorbeeld uitwerking voor de Tarthorst).

Klimaat, milieu en water
Groen speelt een belangrijke rol om de effecten van klimaatverandering op te vangen. Groen zorgt ook voor verkoeling en kan een zuiverende functie hebben voor vervuild water en een rol spelen in het verbeteren van lokale luchtkwaliteit.

Stedenbouwkundige lay-out
Groene elementen vormen, ondersteunen of versterken stedelijke structuren. Groen draagt zo bij aan grotere herkenbaarheid, oriëntatie, sfeer en uitstraling.

Gezondheid
Groen stimuleert het welbevinden van mensen, nodigt uit om meer te bewegen en biedt daar ruimte voor. Daarnaast zorgt groen voor een prettige leefomgeving, rust en ontspanning.

Sociaal
Groene ontmoetingsplekken, participatief groenbeheer en concepten zoals stadslandbouw vergroten de sociale cohesie in de stad. Groen heeft een effect op de (ervaren) veiligheid in de stad.

Recreatie
Groene elementen faciliteren uiteenlopende vormen van recreatie, zoals wandelen (met hond), fietsen en bieden ruimte voor evenementen. Groen draagt bij aan sport, rust en ontspanning.

Economie
Groen kan zorgen voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat (wonen en werken), waardoor de lokale economie versterkt kan worden.

Ecologie
Het groen in de stad is het leefgebied van diverse planten en dieren. Smalle stroken en kleine gebieden vormen verbindingen met grotere eenheden zodat dieren zich kunnen verplaatsen.

Cultuurhistorie
Groenstructuren en individuele groenelementen (zoals oude bomen) kunnen cultuurhistorische waarde hebben. Ze versterken structuren en monumenten en maken ze beleefbaar.

2.1. Klimaat, milieu en water

Figuur 11 Situatiekaart klimaat, water en milieu

2.2. Stedenbouwkundige lay-out

Figuur 12 Situatiekaart stedenbouwkundige lay-out

2.3. Gezondheid

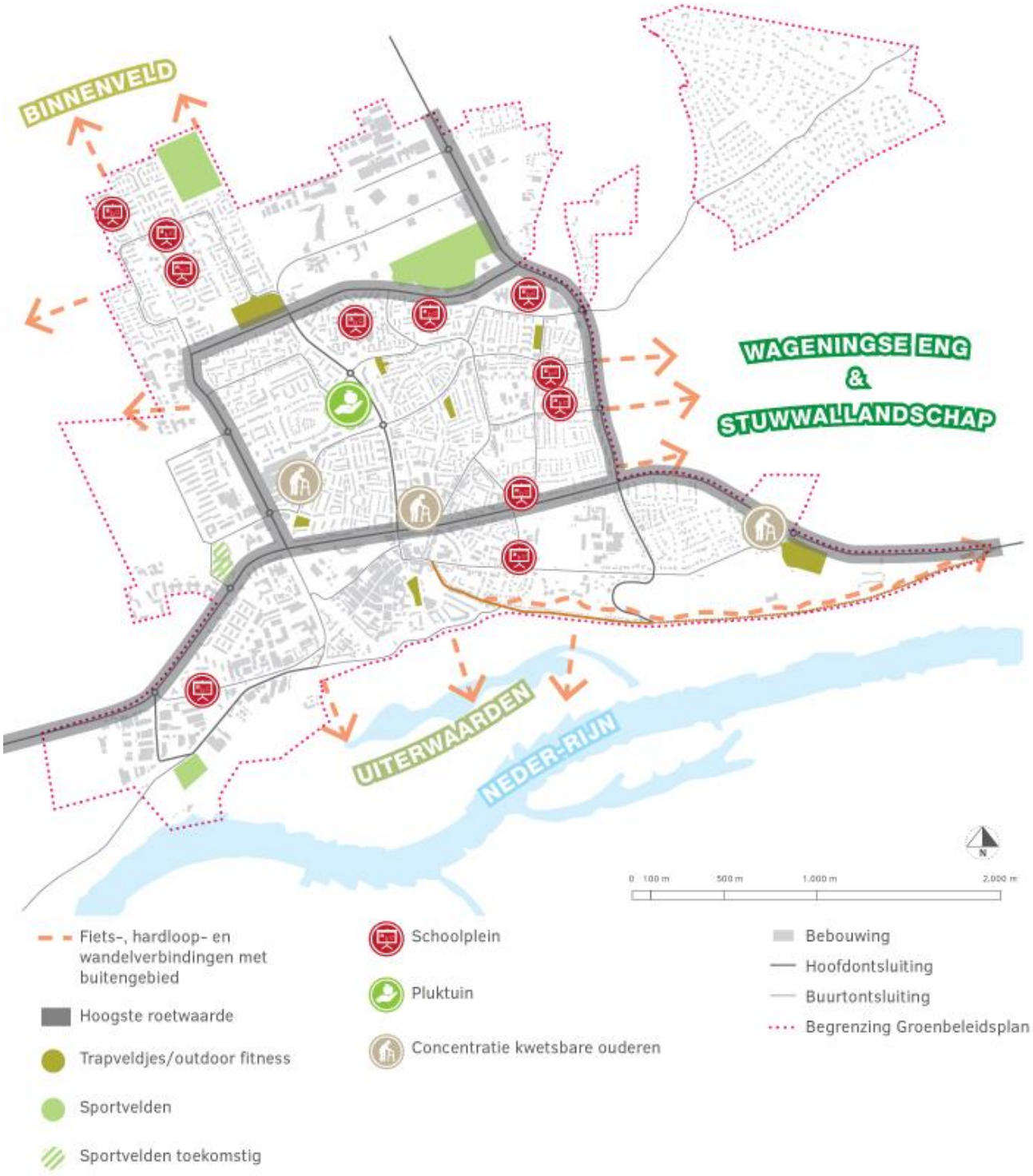

Figuur 13 Situatiekaart gezondheid

2.4. Sociaal

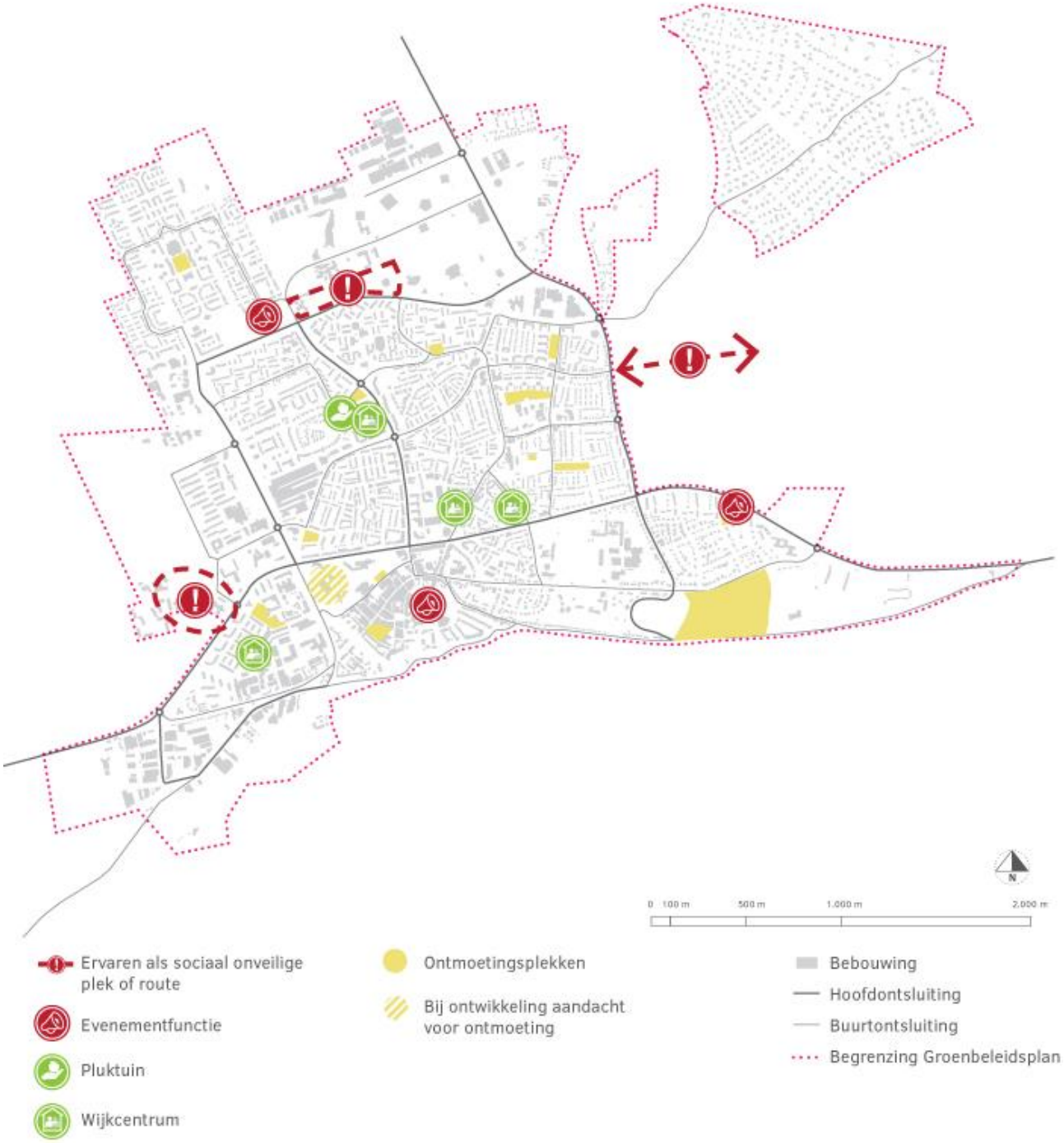

Figuur 14 Situatiekaart sociaal

2.5. Recreatie

Figuur 15 Situatiekaart recreatie

2.6. Economie

Figuur 16 Situatiekaart economie

2.7. Ecologie

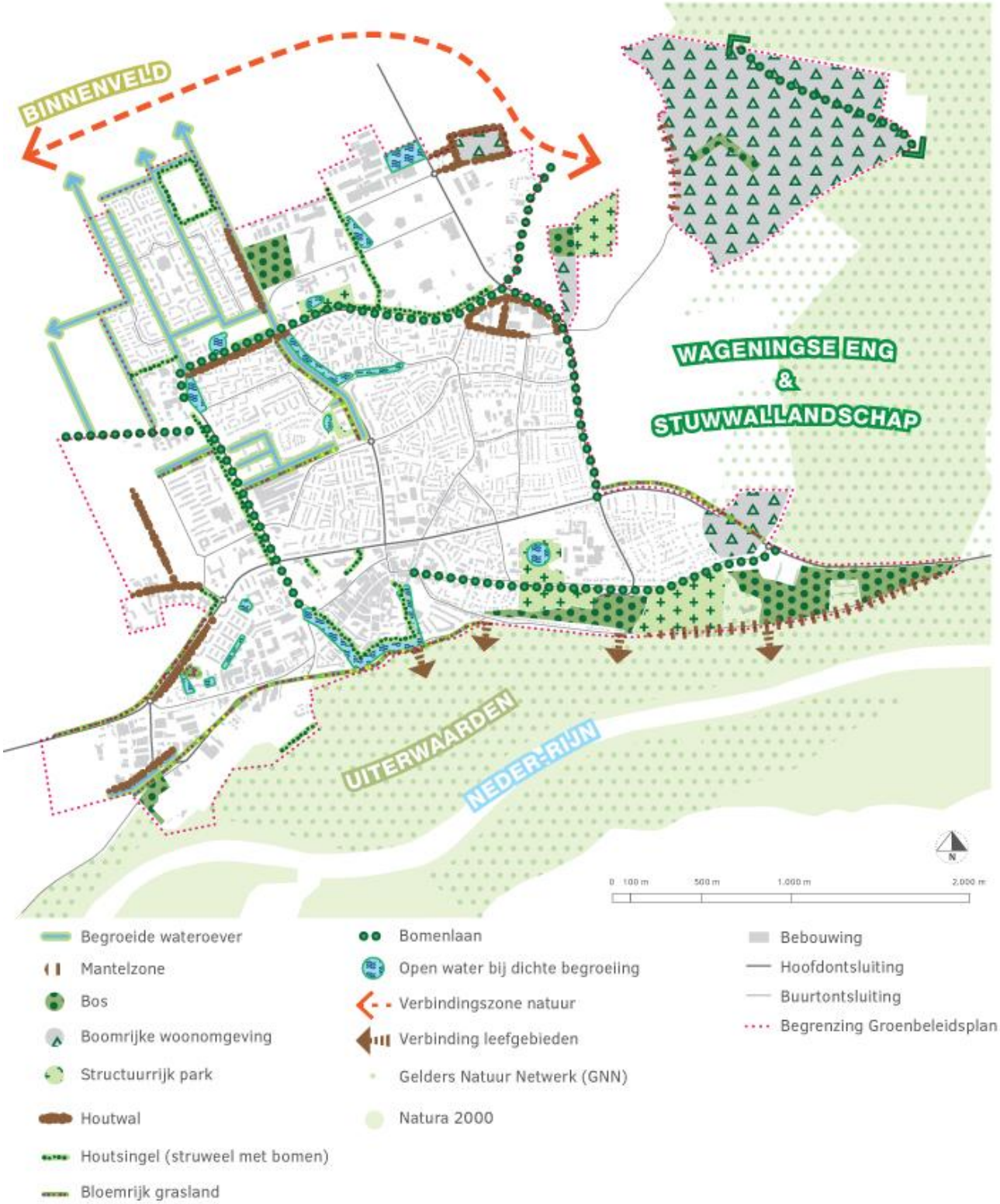

Figuur 17 Situatiekaart ecologie

2.8. Cultuurhistorie

Figuur 18 Situatiekaart cultuurhistorie

D. Groenstructuur Wageningen

1. De groenstructuren van Wageningen 43

2. Netwerken / verbindingen 45
2.1. Hoofdontsluiting stad 46
2.2. Hoofdontsluiting woonbuurt 48
2.3. Fietsontsluiting 50
2.4. Belangrijk wandelpad 51
2.5. Waterstructuur 52

3. Binnenstad 53

4. Woonbuurt 56
4.1. Woonbuurt gekarakteriseerd door privé groen 57
4.2. Woonbuurt gekarakteriseerd door openbaar groen 59
4.3. Woonbuurt in bosrandzone 62

5. Bedrijfsparken 67
5.1. Kennispark en bedrijfsterrein 68
5.2. Industriepark 71

6. Groene eenheden 72
6.1. Parken en buitens 73
6.2. Buurtpark 76
6.3. Sportterrein 78
6.4. Begraafplaatsen 80

7. Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen 81

1. De groenstructuren van Wageningen

Op basis van de Structuurvisie (BVR, 2013) en Ruimtelijke Karakteristiek Wageningen (SAB, 2002) zijn voor het groenbeleidsplan structuurelementen onderscheiden: ruimtelijke eenheden met een gedeelde functie en/of waarde. Denk op stedelijk niveau bijvoorbeeld aan een park, of de hoofdontsluiting van een woonbuurt. De structuurelementen worden gekenmerkt door verschillende groenelementen, zoals een laan of een gazon met kruidige vegetatie. De structuurelementen zijn ook verbonden met structuren in het buitengebied (Figuur 19) die buiten de begrenzing vallen van het groenbeleidsplan.

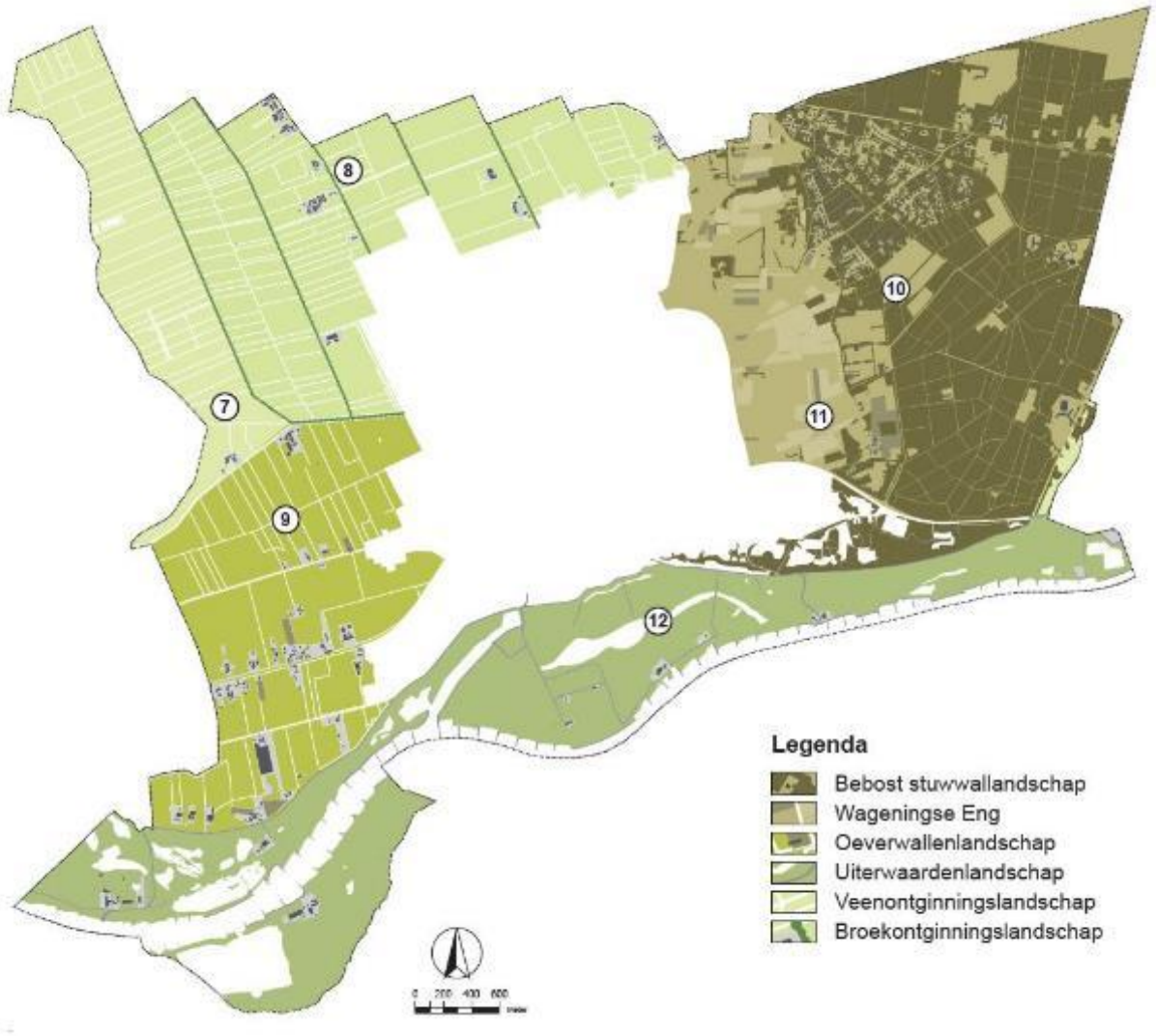

Figuur 19 Landschapstypen rond Wageningen (Room, 2013)

Het groenbeleidsplan duidt op hoofdlijnen de invulling van het groen in de structuurelementen (Figuur 20).

Netwerk/verbindingen

- Hoofdontsluiting stad
- Hoofdontsluiting woonbuurt
- Fietsontsluiting
- Belangrijk wandelpad
- Waterstructuur

Binnenstad

Woonbuurt

- Gekarakteriseerd door privé groen
- Gekarakteriseerd door openbaar groen
- In bosrandzone

Bedrijfspark

- Kennispark en bedrijfsterrein
- Industriepark

Groene eenheden

- Parken & buitens
- Buurtparken
- Sport/speelterreinen
- Begraafplaatsen

Ontwikkelingen

Begrenzing Groenbeleidsplan

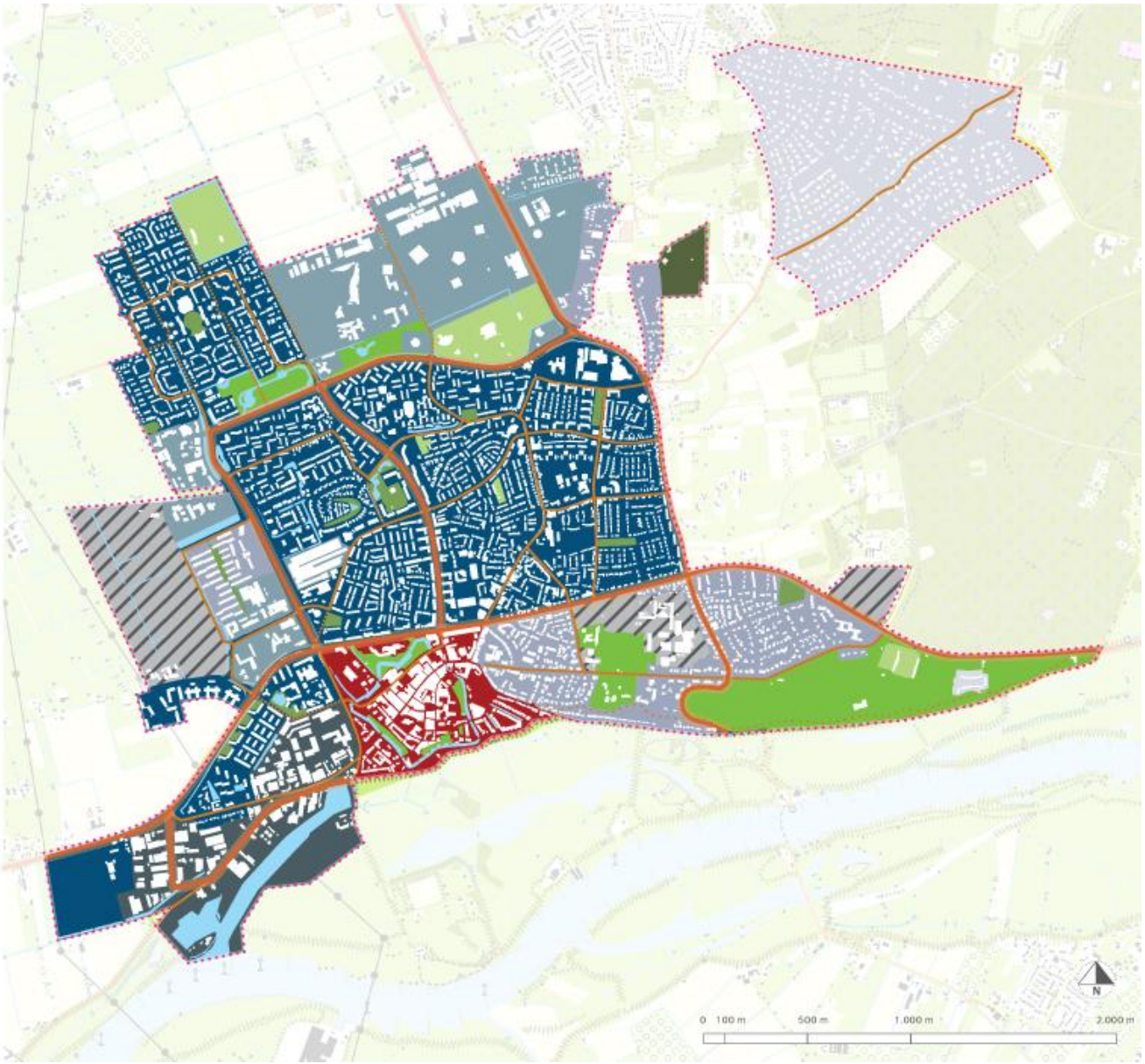

Figuur 20 Indeling in ruimtelijke structuurelementen

2. Netwerken / verbindingen

De **hoofdontsluiting stad** vormt de verkeerskundige ruggengraat van Wageningen. De **hoofdontsluiting woonbuurt** vormt hierin het tweede niveau en ontsluit de verschillende woonbuurten van Wageningen. Hiernaast zijn er **fietsontsluitingen** en een **belangrijk wandelpad** die een verbindingen voor langzaam verkeer verzorgen. Ze ontsluiten woonbuurten of verbinden de stad met het buitengebied. De **waterstructuur** vormt het natte netwerk in Wageningen.

Figuur 21 Netwerken / verbindingen.
LB: Hoofdontsluiting stad, Ritzema Bosweg, gras laag kwaliteit. MB: Hoofdontsluiting stad en waterstructuur, Rooseveltweg, waterkant oever. RB: Fietsontsluiting, Noordwest. LO: Hoofdontsluiting woonbuurt, Ooststeeg, boomlijnen met gras. MO: belangrijk wandelpad, Wageningse Berg.

De netwerken van Wageningen zijn belangrijk als drager voor de stedenbouwkundige structuur en essentieel voor een verbinding met de omringende landschappen. Doordat ze op verschillende ruimtelijke niveaus verbindingen leggen zijn ze ecologisch belangrijk. De oorspronkelijke lintenstructuur van Wageningen vormt de basis voor de structuur en heeft cultuurhistorische betekenis. Verbindingen met het beleid voor klimaat, milieu en water kunnen worden meegenomen als zich kansen voordoen die niet conflicteren met andere beleidsvelden. Een voorbeeld is om bij de keuze voor een ecologisch waardevolle boomsoort ook aandacht te geven aan het vermogen van de soort om met een veranderend klimaat om te gaan.

2.1. Hoofdontsluiting stad

Algemeen	De sfeer en uitstraling van de hoofdontsluitingen van Wageningen bepalen voor bezoekers voor een groot deel het beeld van Wageningen. Initiatieven rond de KennisAs (Figuur 16 Situatiekaart economie en kader) gaan leiden tot ingrepen rond de hoofdontsluitingswegen. Door hier een groene invulling aan te geven wordt een bijdrage geleverd aan de herkenbaarheid en uitstraling van Wageningen als City of Life Sciences en als het hart van Regio FoodValley.
Gewenst beeld	Het groen bij de hoofdontsluitingen is natuurlijk en netjes (bijvoorbeeld met natuurlijke inrichting en ecologisch beheer met kort gemaaide, cultuurlijke kaders of randen) en biedt ruimte aan bomen van 1ste en 2de orde en bevat clusters van bloemrijke beplantingen (o.a. bollen).
Onderhoud en beheer	• Het onderhoudsniveau is basis. Mogelijk kan deze op sommige locaties lager (laag) zijn indien daar een volledig natuurlijke inrichting met ecologisch beheer mogelijk is. Het onderhoud wordt grotendeels machinaal uitgevoerd. • Uitzondering: het onderhoudsniveau van de KennisAs is altijd basis, waar mogelijk door participatie van bedrijven/groene organisaties hoog. • Beheer en onderhoud worden uitgevoerd door de gemeente, of worden gesponsord of uitgevoerd door organisaties en bedrijven. Zij krijgen dan ook ruimte voor bij de natuurlijke en nette uitstraling passende reclame-uitingen. • Groenstructuren langs hoofdontsluitingen lenen zich niet voor beheer door bewoners (waarmee ook een 'right to challenge' wordt uitgesloten)
Knelpunten	• Hevige regenbuien geven steeds vaker een piekbelasting in de afvoer van hemelwater. De voorkeursoplossing gaat naar het versneld afvoeren in de straten op de hellingen en aanleggen van waterbekkens in de lage delen. Mogelijk staan laanbomen in de weg bij deze versnelde afvoer. • Momenteel heeft de entree van Wageningen bij de binnenstad een slechte ruimtelijke uitstraling en routes naar het oude centrum zijn niet helder. De gemeente gebruikt de ontwikkeling van de KennisAs om dit onder andere met groen te verbeteren.

Waarmee kan het meeste gezondheidswinst worden gehaald?
Bewoners hechten veel waarde aan groen **langs** de hoofdontsluitingen. In een poll gaven 94 respondenten, bijna 50%, aan waarde te hechten aan meer bomen, struiken, groene wanden en daken langs drukke wegen

Uitwerking per beleidsveld voor hoofdontsluiting stad		
Beleidsveld	**Kernkwaliteit**	**Toelichting**
Stedenbouw-kundige lay-out	Oriëntatie en leesbaarheid	De hoofdontsluiting kent grote diversiteit in (groene) verschijningsvormen. Daardoor komen de ontsluitingen niet over als één heldere groenstructuur. Uitgangspunt is dat de hoofdontsluiting een eenduidig karakter krijgt, met afwisselend openheid en geslotenheid. De eenduidigheid wordt onder andere gevormd door, waar mogelijk, te kiezen voor beplantingsstructuren met dezelfde grootte (bijvoorbeeld 1ste orde bomen). Het betekent niet dat beplantingsoorten hetzelfde moeten zijn. Er is openheid wanneer de weg raakt aan een open landschap, zoals de Diedenweg dat doet aan de Eng, het wijkpark Noordwest of bij de waterpartij langs de wijk Nieuw Kortenoord. Op de meer gesloten plekken vormt het groen een gelaagde groensingel (bomen, struiken, kruiden). Specifiek bij de hoofdontsluiting via de N225 (Ritzema Bosweg, Stadsbrink, Lawickse Allee) zal door de beplantingsstructuur en overige weginrichting de samenhang benadrukt gaan worden.
Recreatie	Aantrekkelijke verbinding met omgeving	Door het groen langs de hoofdontsluitingen aan te sluiten op het karakter van het omringende landschap wordt de omgeving beleefbaarder. Aandachtspunt is het creëren van toegangen en routes naar het omliggende landschap vanuit de stad.
Economie	Visitekaartje, vestigingsklimaat, KennisAs	De hoofdontsluitingen zijn het visitekaartje van de gemeente. Groen langs de hoofdontsluitingen, ook langs de KennisAs, kan het de groene imago van Wageningen versterken en bijdragen aan een aantrekkelijk vestigings- en winkelklimaat.
Ecologie	Lijnvormige structuur van bermen, struweel en boomlanen	De groene linten langs hoofdontsluitingswegen bieden ruimte voor bijvoorbeeld vleermuizen en eekhoorns. De gemeente streeft ernaar om de huidige ruimte voor groen te behouden. Waar mogelijk worden slecht functionerende faunatunnels verbeterd. Brede bermen worden ecologisch en extensief beheerd gericht op het bevorderen van bijen en vlinders.

gemeente

KennisAs

De KennisAs Ede-Wageningen als kennishart van de Regio FoodValley: onder deze noemer ontwikkelt de zone tussen station Ede- Wageningen en Wageningen Campus zich tot hét kenniscentrum van agrofood, zowel voor Nederland als internationaal. Met de aanwezigheid van de Kenniscampus Ede en de Wageningen Campus is hier al sprake van het kennishart van de FoodValley regio, en dit wordt verder zichtbaar door de komst van het World Food Center.

2.2. Hoofdontsluiting woonbuurt

Algemeen	De hoofdontsluiting van woonbuurten kent door de verscheidenheid in stedenbouwkundige opbouw van de gemeente geen eenduidig beeld. Dit komt de ruimtelijke diversiteit van Wageningen ten goede. Cultuurhistorisch groen, langs bijvoorbeeld de historische lintstructuur, wordt in stand gehouden net als de daarin aanwezige ecologische waarden. Waar mogelijk worden leefgebieden van doelsoorten voor flora en fauna met elkaar verbonden. Bij grootschalige vervanging, omvorming en herinrichting vindt afstemming plaats met bewoners. Hierin kan onder andere mogelijke overlast door de groenstructuur besproken worden.
Gewenst beeld	Voor de hoofdontsluiting van de woonbuurten is geen eenduidig beeld te benoemen, het beeld kan en zal verschillen per wijk. Waar mogelijk wordt de hoofdontsluiting van de woonbuurten en historische linten met vaste planten, hagen, bomen en boomlanen (1ste en 2de orde) geaccentueerd. De inrichting is daarbij sterk afhankelijk van de randvoorwaarden (bodem, water, ecologische potentie, etc.) per locatie. Continuïteit wordt bepaald door de verschijningsvorm, en niet noodzakelijkerwijs door de boom- of beplantingssoort. Het groen straalt eenheid uit, maar geen eenvormigheid. Het groen in deze woonbuurten is robuust en geschikt om gebruikt te worden.
Onderhoud en beheer	• Het onderhoudsniveau is basis. • Beheer en onderhoud worden uitgevoerd door de gemeente. • Groenstructuren langs hoofdontsluitingen lenen zich minder voor beheer door bewoners, onder andere door aanwezige bomen, maar het is wel mogelijk.
Knelpunten	• Hevige regenbuien geven steeds vaker een piekbelasting in de afvoer van hemelwater. De voorkeursoplossing gaat naar berging/infiltratie op locatie. Een andere optie is het vertraagd afvoeren in de straten op de hellingen en aanleggen van waterbekkens in de lage delen. In het kader van klimaatadaptatie (droogte/hitte/wateroverlast) willen we steeds meer zoeken naar de combinatie groen/waterberging/infiltratie. • De parkeerdruk blijft toenemen. Aanwezigen hagen en laanstructuren mogen niet aangetast worden voor extra parkeerzones. • Bomen langs hoofdontsluitingen van woonbuurten kunnen veel overlast creëren. De gemeente behoudt bomen langs historische linten en individuele monumentale bomen, maar werkt mee aan snoei of kap in combinatie met herplant van bomen die grote overlast (voor veiligheid en gezondheid) creëren voor de omliggende woonbuurten. De bewijslast voor grote overlast (ander dan openbare veiligheid) ligt bij omwonenden. Langs delen van de van Uvenweg en langs de Churchillweg ter hoogte van de Roghorst en Tarthorst, is de schaduwwerking van bomen op de naastgelegen woningen een actueel probleem. Oplossingen voor deze problemen liggen in een afweging met andere beleidsvelden en in een combinatie van opkronen, beperkte uitdunning en beperkte herplant. Deze maatregelen worden in afstemming met omwonenden genomen. Op sommige wegen is ook ruimte voor

Overlast door (te) grote bomen

"De bomen aan de rand van de ring in de Tarthorst zijn heel hoog aan het worden wat niet alleen zon blokkeert, maar met onstuimig weer soms angstaanjagend is. Ook veroorzaken ze veel overlast met de hoeveelheid blad wat ze verliezen in de herfst en veroorzaken ze gezondheidsklachten De hoeveelheid pluizen die ze in de zomer loslaten is niet normaal, het lijkt soms alsof het sneeuwt. Ik ben absoluut voor groen in de wijk, maar iets minder is ook prima. Of snoei regelmatig en niet eens in de paar jaar." Ingebracht door Yvonne Leander.

	aanplant of herplant van bomen(lanen), bijvoorbeeld bij delen van de Nude en Generaal Foulkesweg.

Uitwerking per beleidsveld voor hoofdontsluiting woonbuurt

Beleidsveld	Kernkwaliteit	Toelichting
Stedenbouw-kundige lay-out	Oriëntatie en leesbaarheid	Als grootschalige omvorming of vervanging noodzakelijk is wordt gekeken hoe groen ondersteunend kan zijn in het vergroten van de oriëntatie en leesbaarheid van de hoofdontsluiting. In dit geval kan de ruimtelijke structuur mogelijk heringericht worden.
Recreatie	Aantrekkelijke verbinding met omgeving	Groen langs de hoofdontsluiting van een woonbuurt zorgt voor een goede verbinding met andere woonbuurten en het buitengebied.
Cultuurhistorie	Lintenstructuur	Historisch groen wordt in stand gehouden, vooral langs de lintenstructuur.
Ecologie	Lijnvormige structuur van bermen en boomlanen	De groene linten langs hoofdontsluiting voor de woonbuurt zorgen voor ecologische verbindingen door de stad.

2.3. Fietsontsluiting

Algemeen	Groene, aantrekkelijke en veilige fietsontsluitingen nodigen uit tot bewegen en zijn noodzakelijk voor woon-werkverkeer en voor recreatief verkeer richting het buitengebied. De historische lintenstructuur is van oorsprong vaak verbonden met het buitengebied en wordt door fietsers in de huidige situatie veel gebruikt als snelle verbindingen dwars door de stad. De gemeente heeft de ambitie om de komende jaren fietssnelwegen te ontwikkelen om het woon-werkverkeer meer met de fiets te laten plaatsvinden. De berm langs de fietsontsluiting 'onderlangs', gelegen naast de steilrand van de stuwwal, kent een hoge ecologische waarde. De gemeente zet bij beheer van de naastgelegen steilrand in op het behoud en het versterken van deze waarde. Fietsontsluitingen kunnen een belangrijke ecologische waarde hebben, het fietspad zelf heeft dit maar zeer beperkt. Daarom is ecologie verder niet uitgewerkt voor deze ruimtelijke structuur.
Gewenst beeld	Fietsontsluitingen hebben geen zelfstandig kenmerkend beeld, maar voegen zich naar het beeld van de ruimtelijke structuur waar ze onderdeel van zijn (bijvoorbeeld hoofdontsluiting stad).
Onderhoud en beheer	• Het onderhoudsniveau is gekoppeld aan het groenstructuurelement waar de fietsontsluiting onderdeel van is. • Beheer en onderhoud worden uitgevoerd door de gemeente. • Bewoners, bedrijven en organisaties kunnen het beheer van de gemeente overnemen. De gemeente maakt graag gebruik van het aanbod van Wageningse natuurorganisaties om mee te denken over het beheer van de steilrand naast het fietspad 'onderlangs'.

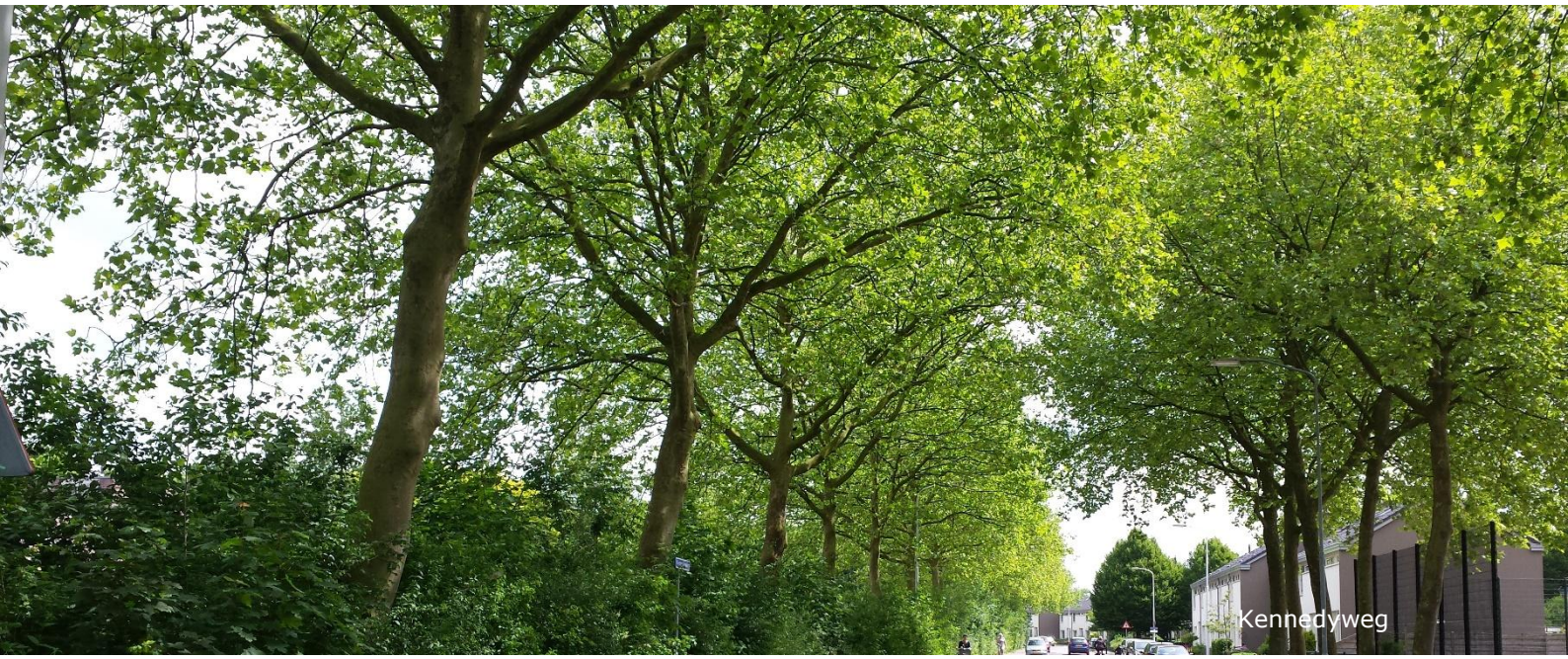

Uitwerking per beleidsveld voor fietsontsluiting		
Beleidsveld	**Kernkwaliteit**	**Toelichting**
Stedenbouw-kundige lay-out	Oriëntatie en leesbaarheid	Herkenbaar en doorlopend groen langs de fietssnelwegen begeleidt de fietser naar de belangrijke bedrijfs-, educatie en recreatie locaties in Wageningen. Diversiteit in het groen vergroot de leesbaarheid van de stedenbouwkundige structuur en de overgang naar het buitengebied.
Gezondheid	Bewegen	Logische korte- en langeafstand routes (fietssnelwegen) door de bebouwde kom nodigen uit tot bewegen. Groen draagt bij door oriëntatie en leesbaarheid (zie stedenbouwkundige lay-out) en door een aantrekkelijke verbinding (zie recreatie).
Recreatie	Aantrekkelijke verbinding met omgeving	Knelpunten in het fietsnetwerk worden opgelost om zo een aantrekkelijke en herkenbare verbinding met het buitengebied te realiseren. Waar mogelijk worden nieuwe verbindingen met groen geaccentueerd.
Cultuurhistorie	Lintenstructuur	Historisch groen wordt in stand gehouden, vooral langs de lintenstructuur, zodat de verbindingen met het buitengebied in stand worden gehouden of versterkt.

2.4. Belangrijk wandelpad

Algemeen	Groene, aantrekkelijke en veilige wandelpaden nodigen uit tot bewegen, met of zonder hond, binnen de bebouwde kom en maken het eenvoudig om naar het buitengebied te gaan. De historische lintenstructuur is van oorsprong vaak verbonden met het buitengebied en wordt door wandelaars in de huidige situatie veel gebruikt. Wandelpaden zijn altijd onderdeel van een omliggend groenstructuurelement. Die structuur kan belangrijke ecologische waarde hebben, het wandelpad zelf heeft dit maar zeer beperkt. Daarom is ecologie verder niet uitgewerkt voor dit groenstructuurelement.
Gewenst beeld	Wandelpaden hebben het beeld van het groenstructuurelement waar ze onderdeel van zijn. Zo heeft het Bergpad een boskarakter en hebben de paden richting het Binnenveld een open karakter. Wandelpaden kunnen goed gecombineerd worden met haagbeplanting.
Onderhoud en beheer	• Het onderhoudsniveau is gekoppeld aan het groenstructuurelement waar het wandelpad onderdeel van is. • Beheer en onderhoud worden uitgevoerd door de gemeente. • Bewoners, bedrijven en organisaties kunnen het beheer van de gemeente overnemen.
Knelpunten	• Wandelpaden moeten een veilige verbinding vormen voor voetgangers. Dat vereist beplanting die ongevaarlijk is (bijvoorbeeld geen berenklauw) en onderhoud gericht op het voorkomen van letselschade (bijvoorbeeld voorkomen van overhangende takken). Om problemen te voorkomen wordt naar een minimale breedte van wandelpaden gestreefd.

Uitwerking per beleidsveld voor belangrijk wandelpad		
Beleidsveld	**Kernkwaliteit**	**Toelichting**
Gezondheid	Bewegen	Het is belangrijk dat er logische ommetjes te maken zijn binnen de stad, maar vooral ook dat er meer groene wandelpaden zijn richting het buitengebied. Dit nodigt uit tot bewegen. Denk bijvoorbeeld aan de bewoners van de woonbuurten in het westen van de stad die maar moeilijk lopend het Binnenveld in kunnen. De gemeente werkt actief mee aan het creëren van wandelpaden naar de omgeving.
Recreatie	Aantrekkelijke verbinding met omgeving	Het Bergpad is het lange losliggende wandelpad ten noorden van de Veerweg dat het centrum van Wageningen direct met het buitengebied verbindt. Natuurlijk groen bepaalt het karakter van dit wandelpad. Daarnaast zijn er diverse korte verbindingen tussen Wageningen en het buitengebied.
Cultuurhistorie	Lintenstructuur	Historisch groen wordt in stand gehouden, vooral langs de lintenstructuur, zodat de verbindingen met het buitengebied in stand worden gehouden of versterkt.

2.5. Waterstructuur

Algemeen	Waterstructuren in de stad kunnen water bij hevige neerslag afvoeren naar (berg-bezink) bassins en water heeft een beperkt verkoelend effect (dit effect is kleiner dan het verkoelend effect van groene beplanting). Net als de andere structuren met een netwerk karakter, kan de waterstructuur een rol spelen in gemeentelijke ecologische verbindingen, waarbij de nadruk ligt op water doelsoorten (zie kwaliteitsbeeldenboek water, www.vallei-veluwe.nl). Van oorsprong kent het omringende landschap een duidelijke relatie met het water, door de afwaterende functie van de stegen vanuit het Binnenveld naar de Nederrijn. Dit is nu vooral nog goed zichtbaar in Noordwest.
Gewenst beeld	De inrichting van sloten, weteringen en kanalen is overwegend functioneel met ontworpen plekken voor beplanting. Bij vijvers en plassen is er meer ruimte voor variatie en interessante gradiënten. Zichtbaarheid is altijd van belang. Bij de stadsgracht is daarnaast de koppeling met cultuurhistorie belangrijk. In alle gevallen wordt rekening gehouden met de ecologische functie.
Onderhoud en beheer	• Onderhoud vindt plaats op basis functionaliteit (waterafvoerend of -bergend vermogen) in plaats van beeldkwaliteit. Het onderhoud komt qua beeld grotendeels overeen met onderhoudsniveau laag en wordt machinaal uitgevoerd. • Het waterschap is bevoegd gezag voor de waterstructuur. Beheer en onderhoud worden deels uitgevoerd door de gemeente en deels door het waterschap. • Doordat het waterschap bevoegd gezag is lenen waterstructuren zich niet door beheer door bewoners, bedrijven en organisaties.

Uitwerking per beleidsveld voor waterstructuur:		
Beleidsveld	**Kernkwaliteit**	**Toelichting**
Klimaat, milieu en water	Verkoeling, waterafvoer, waterzuivering	Natuurlijke waterzuivering zorgt voor een betere waterkwaliteit.
Stedenbouw-Kundige lay-out	Oriëntatie en leesbaarheid	In potentie kan de waterstructuur een oriënterende functie in grotere delen van de stad hebben. Voorbeelden zijn de stadsgracht en de Rooseveltweg.
Ecologie	Biodiversiteit, aquatische natuurwaarde	De verbinding van waterstructuren en de overgangen naar droge bermen en muren zijn essentieel voor diverse soorten. Door het voorkomen van barrières en het plaatsen van goede eco-duikers en waterrichels (waarmee dieren uit het water kunnen komen) blijven deze verbindingen voor dieren bruikbaar. Bij inrichting (van nieuwe structuren) wordt aandacht besteed aan goede verbindingen zodat dieren veilig kunnen migreren.
Cultuurhistorie		Bij aanpassingen in de waterstructuur wordt zo veel mogelijk aangesloten op de landschappelijk ondergrond. Bijvoorbeeld oude beeklopen, bijbehorende zichtlijnen en kolken kunnen dan weer beleefbaar worden.

3. Binnenstad

De binnenstad is een apart structuurelement, vanwege de belangrijke cultuurhistorische kwaliteiten en bovenlokale betekenis (Figuur 22).

Figuur 22 Binnenstad
LB: Walstraat gracht. MB: Walstraat, gazon met bomen. RB: Aankledend groen, bomen op de markt. LO: Aankledend groen, bekleding parkeerterrein met boomlanen.

Algemeen	De binnenstad maakt een belangrijk onderdeel uit van de identiteit van Wageningen. Belangrijk hierbij zijn de openbare ruimtes zoals de stadsgracht en het marktplein, in combinatie met de verbindingen van de binnenstad met de omgeving. Dit zorgt ervoor dat de binnenstad een plek van ontmoeting is, waar goed gewinkeld kan worden en geschiedenis beleefd wordt.
Gewenst beeld	Het groen in de binnenstad ziet er verzorgd uit, is bestand tegen intensief gebruik en zorgt voor een levendige, groene uitstraling, ook als de winkels gesloten zijn. Monumentale bomen passen bij het karakter van de Wageningse binnenstad.
Onderhoud en beheer	• Het onderhoudsniveau is basis. • Beheer en onderhoud worden uitgevoerd door de gemeente. • Bewoners, bedrijven en organisaties kunnen het beheer van de gemeente overnemen, uitgezonderd de groenstructuur van de stadsgracht. Het onderhoudsbeeld moet bij zelfbeheer blijven overeenkomen met een basis onderhoudsniveau.
Knelpunten	• De zichtbaarheid van de verdedigingswerken (kasteelmuur) is wenselijk vanuit cultuurhistorisch perspectief maar de weelderige begroeiing is ook belangrijk voor ecologie en creëert een groene oase. De gemeente streeft naar een goede afwisseling tussen begroeiing en zichtbaarheid van de verdedigingswerken. • Lindebomen bij de parkeerplaatsen bij het Plantsoen en Straelenstoren veroorzaken overlast. Bij toekomstige herplant zullen andere soorten overwogen worden.

Uitwerking per beleidsveld voor binnenstad		
Beleidsveld	**Kernkwaliteit**	**Toelichting**
Klimaat, water en milieu	Verkoeling, omgaan met piekbelasting	Meer en anders ingericht groen in de binnenstad helpt om effecten van hevige regenbuien op te vangen en kan verkoelend werken. Denk aan aanplant van bomen, aanleg groene daken en gevels.
Sociaal	Ontmoeten	Groene ontmoetingsplekken zorgen, zeker voor ouder wordend winkelpubliek, voor ontmoetingsplekken en rustpunten.
Recreatie	Wallenpad, combinatie met ecologie en cultuurhistorie	Een goede inrichting van en verbinding tussen de verschillende parken (waaronder Duivendaal en het Emmapark) rond de stadsgracht verhoogt de beleving van dit gebied als cultuurhistorisch waardevolle plek en maakt het recreatief aantrekkelijker. Het Wallenpad (langs het zuidelijk deel van de stadsgracht) is een belangrijke recreatieve route. De continuïteit en herkenbaarheid van de stad wordt met groen benadrukt. Dat geldt in het bijzonder voor de verbinding van de hoofdontsluitingswegen met de binnenstad. Daarnaast speelt groen een belangrijke rol bij het veraangenamen en beter leefbaar maken van de binnenstad (o.a. hittestress). In de binnenstad en aangrenzende gebieden, waar veel woningen voor ouderen zijn, worden kleine ommetjes voor ouderen gestimuleerd, langs/onder groen, in de schaduw van de bomen en met voldoende rustpunten (bankjes). De rollatorgeschiktheid is hierbij een belangrijk aspect.
Economie	Imago	Groene elementen dragen bij aan een prettige en vriendelijke uitstraling van het winkelgebied.
Ecologie	Nestellocaties in stedelijke omgeving	Groen dat in de binnenstad of in een groene mantel om het centrum heen wordt aangelegd voor klimaatdoelstellingen (tegengaan hittestress) bieden kansen voor ecologie. Daarnaast zijn er mogelijkheden voor meer struweel en bloemrijke bermen. Voor soorten zoals de Gierzwaluw is behoud van nestellocaties in de stedelijke omgeving van de binnenstad belangrijk.
Cultuurhistorie	Oude stadskern	In de binnenstad is extra aandacht voor cultuurhistorisch groen. Bij de SNS locatie wordt gestreefd naar herstel stadsgracht.

Een nieuw groenbeleidsplan en een nieuwe binnenstadsvisie: dit is het moment!

"Wie wil zich inzetten om bij de uitvoering van de Binnenstadsvisie wat groen/blauwe elementen tot leven te wekken? Een fraaie groene gevel brengt veel sfeer, is goed tegen de 'hittestress' en zorgt voor schone lucht. Een leegstaande pand sieren met een levensgrote foto van de uiterwaarden/dijk (met een korte routebeschrijving hoe je daar binnen 5 minuten te voet komt) laat een kracht van Wageningen zien. De rondwandeling gracht/groenblauwe omlijsting binnenstad vindbaar maken en promoten ook. En natuurlijk op de dijk een bordje: koffie + ijs + terras: hier rechtsaf, voor alle passerende dagjesfietsers." Ingebracht door Leida van den Berg

4. Woonbuurt

De woonbuurten vormen samen het grootste deel van Wageningen (Figuur 23). Door de verschillende bouwstijlen uit verschillende bouwperiodes zijn de woonbuurten ook verschillend in hun groene uitstraling. Grofweg zijn er drie types te onderscheiden: woonbuurten die voornamelijk **gekarakteriseerd** worden **door openbaar groen** of **door privaat groen** en **woonbuurten in de bosrandzone**. De eerste twee kunnen beiden een vergelijkbaar groen karakter hebben, maar zijn onderscheidend in inrichtingselementen, eigendomssituatie en vervolgens dus ook in aanpak binnen het groenbeleidsplan. Wageningen Hoog is gedefinieerd als woonbuurt in bosrandzone, Kortenoord, Hamelakkers en Veluvia, Linten Bennekom (oost en west) als gekarakteriseerd door privaat groen, de overige woonbuurten als gekarakteriseerd door openbaar groen.

Figuur 23 Woonbuurten
LB: Woonbuurt gekarakteriseerd door openbaar groen, Lombardi, gazon. MB: Woonbuurt gekarakteriseerd door openbaar groen, Uiverweide, struweel met bomen. RB: Woonbuurt gekarakteriseerd door privaat groen, Veerweg, geveltuinen. LO: Woonbuurt in bosrandzone, Hermelijnlaan, robuuste bomen.

Het groen in woonbuurten is sterk gekoppeld aan de opbouw en het karakter van de woonbuurt. Deze is nader beschreven in Ruimtelijke karakteristiek woongebieden Wageningen (SAB, 2002). Het ontwerp van het openbaar groen bepaalt voor een deel de identiteit en uitstraling van de verschillende wijken in Wageningen. Het groen langs de hoofdontsluiting van de woonbuurt is hier een belangrijk onderdeel van.

Groen in woonbuurten helpt om stress te verminderen en biedt mogelijkheden voor buurtbewoners om elkaar te ontmoeten. Sociale cohesie wordt versterkt door buren te ontmoeten en samen te werken in en met groen, bijvoorbeeld door zelfbeheer van groenelementen of stadslandbouw. Groen in woonbuurten zorgt voor verkoeling en voor de nodige infiltratiecapaciteit bij (hevige) buien, binnen de relatief versteende omgeving van woningen. Een fijnmazige structuur van (groene) verbindingen binnen de woonbuurt maakt het makkelijker om naar ontmoetings-, rust- en speelplekken zoals een buurtpark te komen, of om snel naar het buitengebied te gaan. Groene (dak- en gevel)tuinen zijn belangrijk voor klimaatadaptatie en als habitat en foerageergebied voor diverse flora en fauna, vooral voor vlinders, insecten, vleermuizen en vogels.

4.1. Woonbuurt gekarakteriseerd door privé groen

Algemeen	In woonbuurten waar het privé groen dominant is, heeft de gemeente beperkt invloed. Bewoners dragen vooral zelf zorg voor het groene karakter van de woonbuurt. Naast 'goed voorbeeld doet goed volgen' speelt handhaving een belangrijke rol in wijken met veel privé groen. Privé groen moet geen gevaren opleveren voor openbare veiligheid en openbare ruimten moeten toegankelijk blijven. Bij herinrichting is het van belang dat aangesloten wordt bij de identiteit van de woonbuurt, zodat de verschillen tussen de woonbuurten zichtbaar blijven. Deze zijn beschreven in Ruimtelijke karakteristiek woongebieden Wageningen (SAB, 2002). Bij grootschalige herinrichting, omvorming en vervanging wordt in principe een participatief proces gestart met buurtbewoners om wensen in beeld te brengen en gezamenlijk een inrichtingsplan op te stellen. Omdat de ingreep in de eigen leefomgeving (straat of wijk) is, wordt gestreefd naar een hoog participatieniveau.
Gewenst beeld	Het beeld van het groen in woonbuurten verschilt sterk per wijk. In deze woonbuurten bepaalt privé groen het groene beeld van de wijk. De gemeente ziet erop toe dat privé groen geen gevaar oplevert voor de openbare veiligheid (bijvoorbeeld door controle op beheer van bomen die over wegen heen groeien). Het gemeentelijke groen is altijd robuust zodat het veel gebruikt kan worden. Waar mogelijk worden grasperken afgewisseld met vaste beplanting en derde orde bomen. Eerste en tweede orde bomen kunnen alleen geplaatst worden als ze passen in de schaal van de omgeving en indien ze voldoen aan de normen die in het hoofdstuk "Klachten over bomen" worden benoemd. Daarmee wordt potentiële overlast op voorhand geminimaliseerd. Grotere groene eenheden kunnen ook omsloten worden door meer ecologisch ingerichte bermen met vaste beplanting. Eetbare beplanting wordt alleen aangelegd als bewoners het beheer op zich nemen of als er voldoende ruimte is (om overlast van insecten of ongedierte te minimaliseren). Bij groen dat door bewoners wordt beheerd, adviseert de gemeente om inheemse, kleurrijke, vaste planten die voor vlinders en insecten aantrekkelijk, zijn aan te planten.
Onderhoud en beheer	• Het onderhoudsniveau is laag. • De gemeente verzorgt het basale onderhoudsniveau. Bewoners kunnen door het beheer over te nemen zorgen voor een kwaliteitsimpuls. De gemeente faciliteert zelfbeheer en controleert of het beheer voldoet aan het gewenste beeld.
Knelpunten	• Dubbelgebruik van groen voor bijvoorbeeld honden en kinderspeelplaatsen kan leiden tot conflicten. De gemeente markeert duidelijk speelplaatsen waar geen honden op mogen komen. Op groenstroken die meerdere doelen dienen geldt altijd opruimplicht en worden zakjesautomaten geplaatst.

Uitwerking per beleidsveld voor woonbuurt gekarakteriseerd door privé groen		
Beleidsveld	**Kernkwaliteit**	**Toelichting**
Klimaat, water en milieu	Verkoeling omgaan met piekbelasting	De gemeente wil stimuleren dat tuinen groen blijven en het oppervlakte versteende tuinen niet verder toeneemt of zelfs afneemt. Hiervoor is in het uitvoeringsprogramma een project opgenomen.
Gezondheid	Kijken op groen (stressreductie) uitnodigen tot bewegen	Aandachtspunt is het beter mogelijk maken van ommetjes, ook buiten de woonbuurt naar omliggende wijken of landschappen.
Ecologie	Habitat en foerageergebied flora en fauna	Groen op particuliere grond, zoals (dak- en gevel)tuinen wordt gestimuleerd om diverse flora en fauna een robuustere leefomgeving te bieden. De Ecologische kansenkaart wordt behulpzaam bij het aangeven van de plekken waar dit het beste kan gebeuren. De gemeente wil investeren in communicatie over en kennisontwikkeling van ecologisch beheer bij bewoners.

Buurtbeheer van groen

"Graag willen wij de groenstrook naast het terras van café ODL beplanten en beheren. Er staat nu alleen onkruid, voornamelijk brandnetels. Wij zouden er graag veldbloemen, vlinderstruiken en/of bessenstruiken planten. Daarmee worden insecten en vogels aangetrokken en kunnen wij er gezamenlijk meer plezier aan beleven." Ingebracht door Anneke Meijer

Stimuleren van vergroening

"De straat Cerise in de wijk de Boomgaarden is zo ruim opgezet dat er relatief maar weinig bomen staan, waardoor deze straat in de zomer erg warm kan aanvoelen. Er is hier ooit wel een groenplan gemaakt maar dit is sterk verouderd c.q. achterhaald. Gezien de klimaatverandering is het van belang dat er veel meer bomen worden geplant in m.n. steden. In de Cerise is er genoeg plek zodat het een echte laan wordt maar toch het open karakter behouden blijft." Ingebracht door Rob Groendijk

Vergroenings projecten

gemeente

Groen heeft een verkoelend effect, houdt regenwater tijdelijk vast en draagt bij aan biodiversiteit. Vergroening van privé tuinen, aanleg van groene daken en gevels of een beperkt deel van de openbare ruimte gebruiken als 'geveltuin' kan het oppervlakte groen in wijken vergroten. Om vergroening te stimuleren wordt gezocht naar projecten die samen met meerdere beleidsvelden kunnen worden opgezet. De focus van stimuleringsmaatregelen ligt in woonbuurten waar weinig groen is, klimaateffecten slecht worden opgevangen of die sociaal gevoelig zijn (veel ouderen of jongeren). De uitvoering vindt projectmatig plaats. Projecten worden eerlijk verdeeld en er wordt geborgd dat ze geen negatieve effecten hebben op de bestaande openbare ruimte. Het trottoir mag bijvoorbeeld niet te smal worden door geveltuinen.

4.2. Woonbuurt gekarakteriseerd door openbaar groen

Algemeen	In woonbuurten gekarakteriseerd door openbaar groen, speelt de gemeente een grote rol in de karakter en het gebruik van de buurt. Naast de sfeerbepalende functie, bieden groene ruimtes plaats voor ontmoeting, kan er gespeeld worden en voorzien ze in groene korte ommetjes, met of zonder hond. Bij herinrichting is het van belang dat aangesloten wordt bij de identiteit van de woonbuurt, zodat de verschillen tussen de woonbuurten zichtbaar blijven. Deze zijn beschreven in Ruimtelijke karakteristiek woongebieden Wageningen (SAB, 2002). Bij grootschalige herinrichting, omvorming en vervanging wordt in principe een participatief proces gestart met buurtbewoners om wensen in beeld te brengen en gezamenlijk een inrichtingsplan op te stellen. Omdat de ingreep in de eigen leefomgeving (straat of wijk) plaats vindt wordt gestreefd naar een hoog participatieniveau.
Gewenst beeld	Het beeld van het groen in woonbuurten verschilt sterk per wijk. Het gemeentelijke groen is altijd robuust zodat het veel gebruikt kan worden. Waar mogelijk worden grasperken afgewisseld met vaste beplanting en derde orde bomen. Eerste en tweede orde bomen kunnen alleen geplaatst worden als ze passen in de schaal van de omgeving en indien ze voldoen aan de normen die in het hoofdstuk "Klachten over bomen" worden benoemd. Daarmee wordt potentiële overlast op voorhand geminimaliseerd. Grotere groene eenheden kunnen ook omsloten worden door meer ecologisch ingerichte bermen met vaste beplanting. Eetbare beplanting wordt alleen aangelegd als bewoners het beheer op zich nemen of als er voldoende ruimte is (om overlast van insecten of ongedierte te minimaliseren). Bij groen dat door bewoners wordt beheerd adviseert de gemeente om inheemse, kleurrijke en vaste planten die voor vlinders en insecten aantrekkelijk zijn, aan te planten.
Onderhoud en beheer	• Het onderhoudsniveau is laag. • De gemeente verzorgt het basale onderhoudsniveau. Bewoners kunnen door het beheer over te nemen zorgen voor een kwaliteitsimpuls. De gemeente faciliteert zelfbeheer en controleert of het beheer voldoet aan het gewenste beeld.
Knelpunten	• In sommige woonbuurten is de (interne) groenstructuur onduidelijk (bijvoorbeeld Roghorst en Tarthorst) door de verspreide ligging van relatief kleine stukken groen. Dit wordt deels veroorzaakt door de oorspronkelijke stedenbouwkundige lay-out. De onduidelijke groenstructuur zorgt voor problemen bij onderhoud en beheer. De gemeente voert een pilot voor omvorming uit in de Tarthorst. Een eerste uitwerking van een groenstructuurkaart is in bijlage 3 opgenomen. In andere wijken met een onduidelijke groenstructuur wordt deze verbeterd bij de eerstvolgende herinrichting of omvorming. • Dubbelgebruik van groen voor bijvoorbeeld honden en kinderspeelplaatsen kan leiden tot conflicten. De gemeente markeert duidelijk speelplaatsen waar geen honden op mogen komen. Op groenstroken die meerdere doelen dienen geldt altijd opruimplicht en worden zakjesautomaten geplaatst.

Uitwerking per beleidsveld voor woonbuurt gekarakteriseerd door openbaar groen		
Beleidsveld	**Kernkwaliteit**	**Toelichting**
Klimaat, water en milieu	Verkoeling, omgaan met piekbelasting	De gemeente wil stimuleren dat tuinen groen blijven en het oppervlakte versteende tuinen niet verder toeneemt. Een onderzoek van Wageningen University & Research (De Gelderlander, 2015) toont dat de wijk Noordwest gevoelig is voor hittestress. Via het online platform is ook de straat Cerise aangemerkt als een 'warme straat' in de zomer. Omdat verwacht wordt dat de gevolgen van klimaatverandering zullen toenemen, zal dit probleem serieus moeten worden aangepakt. Door middel van pilots kan onderzocht worden welke maatregelen effectief zijn tegen dit probleem en hoe de uiteindelijke oplossingen uitgerold kunnen worden. Denk bijvoorbeeld aan het ontwikkelen van koelteplekken door aanleg van boomclusters, gevel- of daktuinen. Dit kan zowel op gemeentelijke als op particuliere grond.
Gezondheid	Kijken op groen (stressreductie), uitnodigen tot bewegen	Fijnmazige groene wandel- en fietsverbindingen in de woonbuurt nodigen uit tot bewegen. Aandachtspunt is het beter mogelijk maken van ommetjes (met de hond) bijvoorbeeld in Noordwest.
Sociaal	Ontmoeten, samenwerken, participatie	Waar herinrichting van schoolpleinen binnen een woonbuurt aan de orde is, wordt gestimuleerd om het schoolplein openbaar toegankelijk te maken en aan te laten sluiten op de fijnmazige verbindingen in de woonbuurt. Een extra kans hierbij is de koppeling van ecologie aan educatie. Waar mogelijk wordt gestimuleerd dat schoolpleinen groene elementen hebben en niet volledig versteend raken.
Ecologie	Habitat en foerageergebied flora en fauna	Groen op particuliere grond, zoals (dak- en gevel)tuinen wordt gestimuleerd om diverse flora en fauna een robuustere leefomgeving te bieden. Via een nog op te zetten ecologische structuurvisie wordt gestimuleerd dat er voldoende nestelgelegenheden zijn. De gemeente wil investeren in communicatie over en kennisontwikkeling van ecologisch beheer bij bewoners.

Bomen in de Hazekamp
"De Hazekamp is een woonwijk die in 1981 vorm heeft gekregen. Er zijn toen volgens ons verkeerde keuzes gemaakt ten aanzien van bomen in de groenvoorziening. Nu 35 jaar later zijn een aantal bomen eigenlijk te groot geworden. Hierdoor is het woongenot voor een aantal bewoners behoorlijk afgenomen. Herplant van deze bomen door een lager soort is rigoureus maar volgens ons wel noodzakelijk." Ingebracht door Frans van de Groot.

Donker in huis door bomen in de Hazekamp
"Door de begroeiing van de bomen krijgen wij een stuk minder licht in huis. We moeten overdag de lampen binnen aan doen. De bomen zijn veel te groot aan het worden. Ze komen boven de huizen uit. Daar is vroeger niet goed over nagedacht bij de aanplant. Bij wind en storm is het gevaarlijk. Dan vallen er dode takken uit of ze blijven los in de boom hangen. De brandweer is er al een paar keer bij geweest om deze takken te verwijderen." Ingebracht door Jos van Dorland.

Bomen Hazekamp
"De Bomen die momenteel in de Hazekamp staan zijn veel te groot voor de wijk, waardoor in de zomer verschillende bewoners niet van de zon kunnen genieten, ook staan sommige bomen op een te klein stukje grond waardoor de bestrating door de wortels omhoog worden gedrukt." Ingebracht door Cor van Harten.

Passende groenstructuur in woonbuurten

gemeente

Veel bewoners waarderen de vele grote bomen in hun woonomgeving en de gemeente ontvangt vaak veel klachten bij de kap van bomen.

De gemeente streeft naar een gevarieerd bomenbestand waarbij ruimte is voor soorten, leeftijds- en grootte variatie.

In sommige woonbuurten moet de oorspronkelijk beplanting aangepast worden aan de huidige gebruikswensen en beheerniveau. Voorbeelden zijn de Bloemenbuurt, de Tarthorst en Roghorst. De laatste twee zijn ingericht volgens de principes uit de jaren zeventig van de vorige eeuw: kleinschalig, veel snippergroen en bosplantsoenen. Deze inrichting levert nu diverse problemen op: een onduidelijke groenstructuur, wortelopdruk, schade aan particulier eigendom en veel schaduw. Bij de herinrichting van deze groenstructuur wordt rekening gehouden met de beschikbare groeiruimte, geschikte beplantingstypen, lokale gebruiksfuncties en het vastgestelde beheerniveau. Waar mogelijk worden koppelingen met andere thema's gelegd. Denk hierbij aan productiviteit (fruitbomen), de schaduwwerking op zonnepanelen of de mogelijkheid om water te bergen.

4.3. Woonbuurt in bosrandzone

Algemeen	De woonbuurt Wageningen Hoog ligt in een besloten bosrandzone met een kamerstructuur en vormt een natuurlijke overgang naar de open Eng (BVR, 2013). Het karakter wordt bepaald door een samenspel van bos, woningen en wegen, waarbij de woningen opgaan in het groen. Door het groene karakter is er meer ruimte voor ecologische kwaliteiten. Daarnaast lopen er vier cultuurhistorische wegen door Wageningen Hoog (Hartenseweg, Hollandseweg, Papenpad en Zoomweg). De woonbuurt Wageningen Hoog bevat concentraties van kleine woonpercelen, met daaromheen gebieden met grotere percelen. Langs bijna alle wegen lopen gemeentelijke groenstroken variërend in breedte van enkele meters tot minder dan 50 centimeter. Door deze inrichting is het oppervlakte groenstroken bij de kleine woonpercelen groter dan bij de grotere percelen. Verspreid door de woonbuurt, vaak aansluitend aan de delen met kleinere percelen, liggen enkele grotere gemeentelijke groenpercelen. Tijdens aanleg van de wijk zijn de stroken en grotere groenpercelen ingetekend als berm, groenstrook of plantsoen. Het huidige karakter van Wageningen Hoog wordt beschermd in zowel de structuurvisie, bestemmingsplan als in de Bomenverordening 2010. De structuurvisie (BVR, 2013) beschrijft dat de bestaande kwaliteiten in stand gehouden moeten worden en geeft aan dat verdere inbreiding en kavelsplitsing niet gewenst zijn. In het bestemmingsplan zijn de gemeentelijke groenstroken en percelen als bos bestemd en in de Bomenverordening 2010 zijn extra eisen gesteld aan het verkrijgen van een omgevingsvergunning in Wageningen Hoog.
Gewenst beeld	Het beeld van het groen in de woonbuurt wordt gevormd door de gemeentelijke groenstroken en bospercelen en het diverse groen op de woonpercelen. De beplanting op de groenstroken heeft een goede verticale opbouw, leeftijdsopbouw en gevarieerde soortensamenstelling, ofwel is structuurrijk. De beplanting bestaat uit kruiden, struiken en bomen van verschillende leeftijden. De bosvakken op de gemeentelijke percelen bestaan uit gemengd bos met inheemse bomen. Zowel de stroken als percelen dragen bij aan een beeld en beleving dat overeenkomt met de rest van de bosrandzone. De gemeente borgt het beeld en de beleving hiervan en zorgt ervoor dat er voldoende instrumenten en criteria zijn om deze te toetsen. Daarnaast ontmoedigt de gemeente onnatuurlijk hekwerk of andere barrières op woonpercelen. De cultuurhistorische wegen hebben een divers beeld. De Hartenseweg heeft een laankarakter, met diversiteit in onderlinge afstanden van de bomen en afstand tot de weg. De Zoomweg heeft een open karakter op de plekken waar het aansluit op de Eng. De overige twee wegen hebben geen afwijkende inrichting.

Onderhoud en beheer	• Het onderhoudsniveau is laag. • De bomen in een woonbuurt in bosrandzone vragen om een ander onderhouds- en beheersregime dan bomen in een bos. In woonbuurten zijn bijvoorbeeld veiligheid en leefbaarheid extra belangrijk. Veiligheid wordt bepaald door het potentiële gevaar; bijvoorbeeld door uitbrekende kroondelen (vallende takken), afbrekende of omvallende bomen en goed zicht voor het verkeer. De mate van leefbaarheid wordt bijvoorbeeld bepaald door omliggende natuur, voldoende licht in woningen en luchtkwaliteit. • Onderhoud en beheer zijn gericht op leefbaarheid, het bevorderen van structuurrijke beplanting en een veilig bomenbestand. De grote hoeveelheid bomen in de woonbuurt vraagt bovendien om een bij de schaalgrootte passend onderhoud en beheer. • Beheer en onderhoud worden uitgevoerd door de gemeente, dit type groen leent zich minder voor beheer en onderhoud door bewoners. Onderhoud en beheer van bomen door bewoners is niet mogelijk.

Knelpunten	• Een groot deel van de bewoners van Wageningen Hoog vindt dat de wijk een bosachtige uitstraling heeft. Toch zijn er afgelopen jaren problemen ontstaan. Enkele bewoners vragen om kap van bomen op de gemeentelijke stroken die sinds aanleg van de wijk sterk gegroeid zijn (zie kader). Ze willen daarmee de leefbaarheid in hun omgeving vergroten (o.a. problemen met licht en vocht). Enkele andere bewoners vechten al jaren voor het behoud van het boskarakter (zie kader). Zij hebben uiteindelijk via de Raad van State succesvol bezwaar aangetekend tegen het Groenbeheerplan, derde cyclus, eerste fase, van 11 februari 2013. In 2013 heeft de gemeente onvoldoende beargumenteerd waarom kap van een aantal bomen op gemeentelijke percelen noodzakelijk was.
	
	Om het gemeentelijke groen goed te onderhouden en beheren gaat de gemeente de volgende stappen ondernemen:
	  • In afstemming met de bewoners van Wageningen Hoog wordt een plan gemaakt voor inrichting, beheer en onderhoud van het groen. Uitgangspunten voor de uitwerking zijn bij ‘gewenst beeld’ en ‘onderhoud en beheer’ uiteengezet.
	  • In een nieuw op te stellen Bomenplan worden bomen in de gemeente gecategoriseerd.
	
	• Op een aantal particuliere percelen is een groot aantal bomen gekapt. In een gesprek met Omgevingsdienst de Vallei (OddV) zal uitgezocht worden in hoeverre een betere bescherming van de bomen in Wageningen Hoog mogelijk is.
	
	• Delen van de gemeentelijke groenstroken in Wageningen Hoog zijn geannexeerd door bewoners. Dit bemoeilijkt het gemeentelijk beheer en kan het karakter van de groenstroken negatief beïnvloeden. Indien een strook smaller is dan 1 meter kan het in het kader van verkoop snippergroen verkocht worden. Daarnaast blijven de overige voorwaarden voor verkoop van snippergroen gelden.

	• De huidige bestemming van de groenstroken in Wageningen Hoog als bos leidt tot onduidelijkheid. Door de ligging in een woonbuurt moeten inrichting, beheer en onderhoud aan andere eisen voldoen dan in omliggende bossen. In een volgende aanpassing van het bestemmings- of omgevingsplan zal daarom de bestemming verduidelijkt worden.

Enquête Wageningen Hoog

Voor de enquête zijn 528 bewoners aangeschreven. In totaal heeft 51%, ofwel 271 bewoners, de enquête ingevuld. Hieronder enkele resultaten. De percentages geven de verdeling tussen de antwoorden aan, ten opzichte van het totale aantal bewoners die de vraag beantwoord heeft.

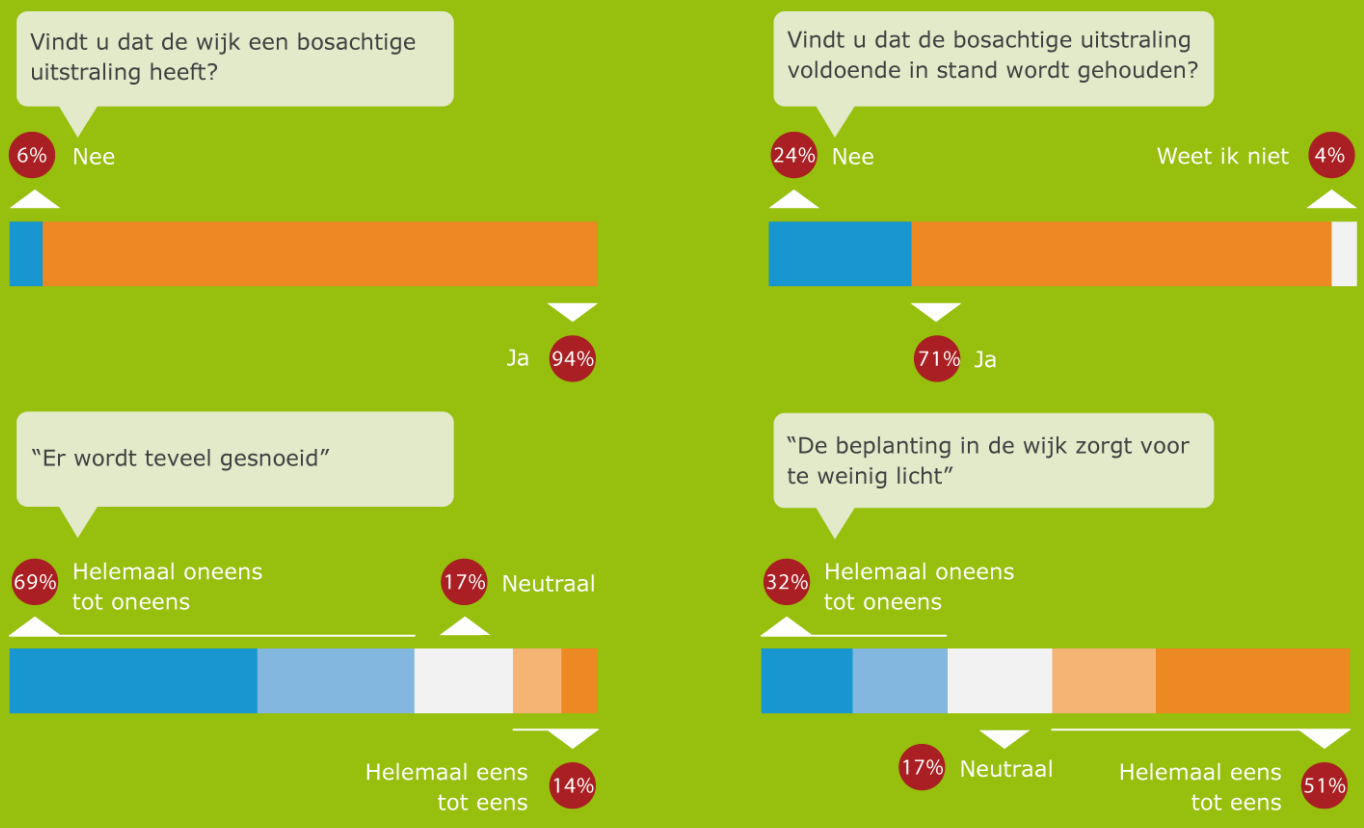

Gemeente wil alleen maar bomen kappen

"In de periode 2007-2012 heeft de gemeente in totaal 1197 bomen gekapt, en 139 herplant. Het meest opvallende bij deze kap is dat verreweg het grootste deel plaats vond in de kwetsbare boslinten (red.: gemeentelijke groenstroken en dus niet in de gemeentelijke percelen).
Vervolgens heeft de gemeente zonder uit te leggen waarom in 2013 is gekozen voor een jaarlijkse kap van circa 250 gemeentelijke bomen. Een twintigtal bewoners, die de legaliteit van deze zware kap betwistte, heeft het aangedurfd bezwaar te maken tegen dit besluit. De voorzieningenrechter verklaarde hen in hun bezwaren ontvankelijk (2013), wat een langdurige procedure tot gevolg heeft gehad, waarin onder andere de gemeente een voor ons gunstig advies van de gemeentelijke bezwarencommissie ter zijde schoof. Uiteindelijk stelde ook de Raad van State op 17 februari 2016 ons in het gelijk en vernietigde het groenbeheerplan 2013."
Ingebracht door Joop Kuchlein, Martin Kindt en Aernout Theunissen namens de werkgroep Bosbehoud Wageningen Hoog.

Beeld van de wijk is sinds aanleg veranderd doordat er nauwelijks onderhoud is uitgevoerd

"Na het opleveren van "wijk 1" (Papenpad, Zoomweg, Dassenboslaan, Hollandseweg) is er tot ongeveer 2000 geen onderhoud van het groen geweest. In het Groenbeheerplan 2003 heeft de gemeente erkend dat er veel achterstallig onderhoud is (op pagina 15 van dit plan) waarna gestart is met onderhoud. Sinds 2013 ligt dit echter weer stil. De te hoge bomen en te veel groen op de groenstroken in deze buurt zijn voor ons een groot probleem. Bij inrichting (rond 1970) was de wijk veel lichter en luchtiger zoals te zien is op onderstaande foto's van Hinderlaan 5 uit 1918 (links) en Hindelaan 21 uit 1970 (rechts)."

Ingebracht door Ad Brouwers, Félice Leendertz en Betty Valk namens ten minste 40 huishoudens in het gebied met relatief kleinere woonpercelen tussen de Dassenboslaan, Papenpad, Hollandseweg en Zoomweg in Wageningen Hoog

Uitwerking per beleidsveld voor woonbuurt in bosrandzone		
Beleidsveld	**Kernkwaliteit**	**Toelichting**
Klimaat, water en milieu	Verkoeling, omgaan met piekbelasting, CO_2 vastleggen, afvangen fijn stof en vervuiling	Bomen temperen warmtewisselingen en kunnen in de zomer zorgen voor verkoeling. Bomen rondom woningen kunnen ook overlast veroorzaken (vocht, beperking licht) en bijdragen aan een verhoogde CO_2 uitstoot per woning.
Gezondheid	Kijken op groen (stress verminderen) uitnodigen tot bewegen, beschutting/geborgenheid	Een aantrekkelijke groene omgeving nodigt uit tot bewegen. Dichte beplanting kan ook leiden tot gezondheidsproblemen, bijvoorbeeld als een omgeving te donker wordt of rook van houtkachels of barbecues niet wegwaait.
Cultuurhistorie	Cultuurhistorische wegen	De Hollandseweg, het Papenpad, de Hartenseweg en de Zoomweg zijn cultuurhistorische wegen en vormen heldere verbindingen met de omgeving.
Ecologie	Grote biodiversiteit flora en fauna	De ligging van Wageningen Hoog als uitloper van de Veluwe in de overgang naar de open Eng zorgt voor een diversiteit aan planten en dieren.

Hollandseweg, Wageningen Hoog

5. Bedrijfsparken

Wageningen kent een aantal grotere bedrijfsparken, die onderling sterk van elkaar kunnen verschillen (Figuur 24). Er zijn **kennisparken en bedrijfsterreinen** zoals het Business en Science Park of de campus van Wageningen University & Research. De Nude, en mogelijke uitbreidingen, zijn te kenmerken als een **industriepark**. Het onderscheid in kennisintensieve of producerende werkzaamheden zal verschillende uitgangspunten opleveren voor het groenbeleid.

Figuur 24 Bedrijfsparken
LB: Kennispark en bedrijfsterrein, Nieuwe Kanaal, gazon en solitaire boom. MB: Kennispark en bedrijfsterrein, Business en Science Park, gazon en struweel. RB: Kennispark en bedrijfsterrein, campus Wageningen University & Research, gazon en solitaire boom. LO: Kennispark en bedrijfsterrein, campus Wageningen University & Research, boomlanen. MO: Kennispark en bedrijfsterrein, Nudepark, gazon en solitaire bomen. RO: Kennispark en bedrijfsterrein, Industrieweg, geen groen

Dankzij de gevestigde bedrijven en organisaties is de FoodValley ontstaan en ligt Wageningen in de KennisAs samen met Ede. Aantrekkelijke, groene bedrijfsparken die goed verbonden zijn met het buitengebied en hoofdontsluitingswegen zorgen verder voor een aantrekkelijker vestigingsklimaat en sluiten aan op het imago van Wageningen ('City of Life Sciences'). Groen op en rondom kennisparken en bedrijfsterreinen biedt voor werknemers de gelegenheid voor een wandeling ter ontspanning.

5.1. Kennispark en bedrijfsterrein

Algemeen	Goede ontsluitingen, zowel voor langzaam als snelverkeer, zijn cruciaal voor de kennisparken en bedrijfsterreinen van Wageningen. Door de groene en ruim opgezette inrichting is er ruimte voor combinaties met recreatie, ecologie en klimaat. Het groene karakter van de terreinen draagt bij aan de gezondheid van de werknemers en omwonenden.
Gewenst beeld	Het groene karakter van de kennispark en bedrijfsterreinen maakt ze bijzonder Wagenings en biedt meerwaarde voor omwonenden en de bedrijven die er gevestigd zijn. Het campusterrein wordt op een basis niveau door de universiteit onderhouden. Zij dragen daardoor bij aan een bijzonder verzorgde groene entree van Wageningen vanuit de A12. De gemeente streeft naar zo groen mogelijke kennisparken en bedrijfsterreinen.
Onderhoud en beheer	De gemeente beheert Kennispark en bedrijfsterreinen op onderhoudsniveau basis. De bedrijfsterreinen worden onderhouden op niveau laag. De campus van Wageningen University and Research wordt door de universiteit onderhouden op onderhoudsniveau basis. Waar nodig wordt beheer van omliggend groen afgestemd met Wageningen University and Research.
Knelpunten	De parkeerdruk neemt nog altijd toe. Dit gaat meestal ten koste van ruimte voor groen en bijvoorbeeld laanbomen. De gemeente werkt mee met het zoeken naar geschikte parkeerlocaties. Als er nieuwe parkeerplaatsen komen in groenstructuren dan moet dit in principe in de nabijheid met extra groen gecompenseerd worden. Als compensatie op maaiveldniveau niet mogelijk is kan worden uitgeweken naar bijvoorbeeld groen daken of gevels. Nieuwe parkeerplaatsen worden altijd met groen omzoomd en hebben voldoende infiltratiecapaciteit.

Uitwerking per beleidsveld voor kennisparken en bedrijfsterreinen		
Beleidsveld	**Kernkwaliteit**	**Toelichting**
Stedenbouw-kundige lay-out	Verbinden en aansluiten met stad	Grote aantallen studenten en werknemers maken iedere dag de reis naar de campus van Wageningen University & Research en verblijven daar. Voor de snelle verbindingen is de buslijn, de Mansholtlaan en Diedenweg cruciaal. De inrichting van deze wegen kan meer verbinding leggen met inrichting van het groene campusterrein en toekomstige KennisAs. Voor de langzame verbinding is goede ontsluiting met omgeving en een directe verbinding met het centrum van belang. Door deze verbindingen ook groen in te vullen, krijgen ze betekenis voor meerdere functies zoals oriëntatie en ecologie. Kennisparken en bedrijfsterreinen vormen door hun lagere bebouwingsdichtheid (dan de omliggende woonbuurten) en groene zones een geleidelijke overgang tussen de stad en het buitengebied.
Gezondheid	Kijken op groen (stress verminderen) Uitnodigen tot bewegen	Werknemers worden door een aantrekkelijke groene omgeving uitgenodigd om te bewegen. Bij voorkeur wordt er gekeken naar verbindingen met het buitengebied, waar mogelijk ook bewoners van kunnen profiteren. Het ontwikkelen van meer groen op de bedrijfsparken zelf kan beweging stimuleren. Groene inrichting heeft bovendien stress verminderende waarde.
Economie	Vestigingsklimaat	Hoogwaardig groen heeft een positief effect op het

	Imago	vestigingsklimaat.
Ecologie	Habitats	Kennisparken en bedrijfsterreinen zijn in Wageningen groen en hebben door hun ligging waarde als leefgebied voor flora en fauna. Door ligging en inrichting zijn het potentieel migratiezones.

5.2. Industriepark

Algemeen	Bij industrieparken wordt groen ingezet om een positief effect te creëren op het imago. Groen mag geen belemmering vormen voor de bedrijfsvoering, productie en transport. Vergroening van de terreinen draagt bij aan de gezondheid van de werknemers en omwonenden.
Gewenst beeld	Industrieparken zijn nu grotendeels grijze productielocaties. De gemeente streeft ernaar dat deze terreinen vergroenen zodat ze meer in de omliggende structuren passen en een aantrekkelijkere vestigingsplaats worden.
Onderhoud en beheer	• Het onderhoudsniveau is laag. • Beheer en onderhoud worden uitgevoerd door de gemeente, of worden gesponsord of uitgevoerd door bedrijven. Indien bedrijven sponsoren of mede beheer uitvoeren krijgen ze de ruimte voor bij de groene uitstraling passende reclame-uitingen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan een houten reclame uiting.
Knelpunten	• Industrieparken zijn vanwege hun functie vaak ingericht met veel stenige en weinig met natuurlijke materialen. De gemeente gaat in gesprek met bedrijven om te onderzoeken hoe de terreinen en de omgeving vergroend kunnen worden.

Uitwerking per beleidsveld voor industriepark

Beleidsveld	Kernkwaliteit	Toelichting
Gezondheid	Kijken op groen (stress verminderen) Uitnodigen tot bewegen	Werknemers worden door een aantrekkelijke groene omgeving uitgenodigd om te bewegen. Bij voorkeur wordt er gekeken naar snelle verbindingen met het buitengebied, waar naast forenzen mogelijk ook bewoners van kunnen profiteren. Het ontwikkelen van meer groen op het industriepark zelf kan een korter rondje lopen aantrekkelijk maken. Ook kan groen op het industriepark beweging stimuleren. Groene inrichting kan bovendien stress verminderende waarde hebben.
Economie	Vestigingsklimaat Imago	Industrieparken hebben nu relatief weinig groen. De uitstraling en het leefklimaat hiervan kan sterk verbeterd worden door middel van een groene inrichting. Deze inrichting moet wel afgestemd zijn op het intensieve verkeer dat gebruik maakt van het terrein en omliggende wegen. Groene inpassing van het Nudepark kan een groenere beleving bij de entree van Wageningen vanaf de dijk tot gevolg hebben. Het vergroenen van de Havenafweg is hiervan een voorbeeld.

6. Groene eenheden

Grote en middelgrote groene eenheden nemen een afzonderlijke plek in als groenstructuurelement (Figuur 25). Denk hierbij aan **parken en buitens** zoals de Arboreta en de Blauwe Bergen, maar ook aan middelgrote **buurtparken** zoals die in de Tarthorst, **sport/speelterreinen** en **begraafplaats** Leeuwerenk.

Figuur 25 Groene eenheden.
L: Buurtpark, Roghorst. M: Sportpark Noordwest. R: Arboretum De Dreijen

Door het karakter van de (buurt)parken en sportterreinen kunnen ze bijdragen aan de doelen van veel beleidsvelden. In het algemeen hebben groene eenheden zoals parken een verkoelend effect op de stedelijke omgeving en bieden ze bewoners een plek van ontmoeting, rust, sport en spel. Parken bieden ook een belangrijke plek voor diverse flora en fauna.

Verbeter park de Blauwe Bergen

"Blauwe Bergen is nu absoluut geen fijn park. Dat komt door het achterstallig onderhoud in de boomlaag (o.a. populieren) en door de geïsoleerde ligging (te moeilijk bereikbaar vanuit de Horsten). Er komen te weinig mensen, waardoor je je er niet veilig voelt. Om er iets van te maken moet er een behoorlijke dunning in de boomlaag plaats vinden. Er moet meer licht in! Dan wordt het ook voor de bewoners van de Horsten de moeite waard om de oversteek over de Nijenoordallee te wagen." Ingebracht door René Siemens.

gemeente

De gemeente wil in samenwerking met Wageningen University, omwonenden en maatschappelijke organisaties, het campusterrein via groen verbinden aan het Business en Science Park. Bij de realisatie van deze nieuwe groene verbinding aan de noordzijde van de stad zal de gemeente ook het park de Blauwe Bergen meenemen. Het park heeft grote potentie door de combinatie van bomen, struweel, grasland en waterpartijen. De gemeente wil deze ecologische kwaliteiten en de recreatieve potentie verbeteren.

6.1. Parken en buitens

Algemeen	Grote en cultuurhistorisch waardevolle buitens zoals de twee arboreta dragen in grote mate bij aan de identiteit van Wageningen en trekken bezoekers van buiten de gemeente. Parken in Wageningen zijn niet zo groot dat ze zelfstandig door hardlopers of wandelaars worden gebruikt, ze vormen daarentegen wel vaak onderdelen van routes. Waar parken strategisch liggen ten opzichte van het buitengebied wordt gestreefd naar goede verbindingen voor de recreant en voor de natuur.
Gewenst beeld	De parken en buitens hebben een combinatie van bijzonder ontwerp, beplanting en paden. Het zijn bij uitstek de plekken waar geïnvesteerd kan worden in cultuurhistorie, ecologische variatie (biodiversiteit) en kwaliteitsgroen (kleuren en bijzondere soorten). Door hun grootte bieden ze ruimte voor de aanplant van eerste orde bomen die de ruimte kunnen krijgen om door te groeien tot monumentale bomen van de toekomst. Het arboretum de Dreijen (onderdeel van Het Depot) en arboretum Belmonte hanteren een hoog onderhoudsniveau en hebben een parkachtige, en in het geval van de Dreijen zelfs een museale uitstraling. Belmonte arboretum wordt extensiever beheerd en functioneert als een publiekspark, met bijbehorende diversiteit aan functies. Dit arboretum vervult hiermee een belangrijke rol voor de (Wageningse) samenleving. De parken en buitens in gemeentelijk eigendom hebben een natuurlijker beeld. Ze worden gekenmerkt door gemengde beplanting, ruimte voor natuurlijke/ecologische zones, eerste orde bomen, plekken om te spelen en zitten. Waar mogelijk laat de gemeente dood hout en bladeren liggen. De parken aan de noordzijde van Wageningen (Park Noordwest en Blauwe Bergen) worden een doorlopende groene zone met een belangrijke ecologische en recreatieve functie. De parken langs de stadsgracht hebben bijzondere recreatieve en cultuurhistorische betekenis. Een cultuurlijke beplanting past bij het intensieve gebruik en draagt bij aan de leesbaarheid van de geschiedenis. Op een aantal plekken is ruimte voor meer natuurlijke beplanting en beheer, bijvoorbeeld aan de zuidrand en op enkele locaties waar de oude stadsmuur nog zichtbaar is.
Onderhoud en beheer	• Eigenaren van de arboreta hanteren een hoog onderhoudsniveau. De gemeente ondersteunt het behoud van de arboreta en hun huidige uitstraling. • Het onderhoudsniveau van gemeentelijke parken en buitens is laag, en bij de parken rondom de binnenstad basis. • Beheer en onderhoud worden uitgevoerd door de gemeente, of worden gesponsord of uitgevoerd door groene bedrijven. Zij krijgen dan ook ruimte voor bij de natuurlijke en nette uitstraling passende reclame-uitingen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan houten reclame. • Deze groenstructuren lenen zich voor beheer door organisaties (en hun vrijwilligers).

Uitwerking per beleidsveld voor parken en buitens		
Beleidsveld	**Kernkwaliteit**	**Toelichting**
Klimaat, milieu en water	Verkoeling	Groene eenheden in de stad zoals parken en buitens hebben een verkoelend effect en helpen effecten van bijvoorbeeld heftige regenval op te vangen.
Stedenbouw-kundige lay-out	Identiteit, sfeer, uitstraling	Het park de Blauwe Bergen kan in potentie, samen met park Noordwest een verbinding vormen tussen de campus en het Business en Science Park. Uitgangspunt bij de herinrichting van het park is het leggen van deze verbinding en het vergroten / verduidelijken van de ontsluiting richting aangrenzende woonbuurten. De gefragmenteerde parken langs de stadsgracht vormen een eenheid in uitstraling door de strakke gazons. Het gebruik van de parken verschilt sterk. Ze worden op basis niveau beheerd in verband met de inrichting, het intensieve gebruik en omdat ze cultuurhistorische waarden van de binnenstad beleefbaar maken. Duivendaal grenst aan deze groene structuur en heeft zelf een groene inrichting. De herontwikkeling van Duivendaal zal invloed hebben op de uitstraling van deze omgeving.
Gezondheid	Rust, wandelen, hardlopen	Parken en buitens vormen een onderdeel van fiets-, wandel- en hardlooproutes en zijn een plek om tot rust te komen.
Sociaal	Ontmoeten	Parken en buitens hebben een belangrijke sociale component, onder andere door hun ontmoetingsfunctie. Bij de inrichting is het belangrijk dat deze ontmoeting wordt gefaciliteerd (bijvoorbeeld door aanleg van bankjes en gazons).
Recreatie	Cultuur- en natuurtoerisme, evenementen	Het arboretum Belmonte is een uniek park binnen Wageningen vanwege onder andere de diversiteit aan beplantingen en de panorama’s over de uiterwaarden en de Betuwe. Het vormt samen met het bos ten noorden van de Veerweg een belangrijk groene verbinding bijna tot het centrum van Wageningen. Parken worden regelmatig gebruikt als evenemententerreinen. Bij inrichting en onderhoud wordt hier rekening mee gehouden. Waar parken strategisch liggen ten opzichte van het buitengebied wordt gestreefd naar goede verbindingen voor de recreant en voor de natuur.
Economie	Vestigingsklimaat, imago	De arboreta hebben een grote aantrekkingskracht en trekken bezoekers binnen en buiten de gemeente.

Ecologie	Habitats	Alle parken en buitens bieden ruimte voor flora en fauna. Ze vormen samen met het fijnmazige groen in de stad de basis voor de gemeentelijke ecologie. De ontwikkeling van een groene verbinding aan de noordzijde van Wageningen, door koppeling van de campus aan de Business en Science Park, versterkt de ecologische verbindingen van de stad. De arboreta zijn uniek onder andere vanwege hun ecologische waarde. Park de Blauwe Bergen is het enige gemeentelijke park van deze omvang waar bomen, struweel, grasland en waterpartijen in ruime mate aanwezig zijn.
Cultuurhistorie	Historisch ontwerp	De arboreta hebben een belangrijke betekenis voor de geschiedenis van Wageningen, vanwege het ontwerp van de parken en de landschappelijke ondergrond.

De Blauwe Bergen

6.2. Buurtpark

Algemeen	Buurtparken zijn voor veel bewoners de dichtstbijzijnde groenstructuren bij hun woning. Ze bieden verkoeling en een plek van ontmoeten, met ruimte voor sport en spel. Sommige buurtparken bieden plaats aan diverse flora en fauna. Vanwege het intensieve gebruik bestaan buurtparken meestal uit robuust groen. Bij herontwerp wordt rekening gehouden met potentieel nadelige schaduweffecten (op zonnepanelen) op omliggende huizen. Een sterke verbinding tussen de buurtparken en de directe woonomgeving wordt nagestreefd voor een laagdrempelige bereikbaarheid en om de veiligheid te vergroten.
Gewenst beeld	Groen in buurtparken is robuust en vervult vele rollen. De parken bevatten een afwisseling van gras, vaste planten en bomen. In meeste gevallen passen 2de en 3de orde bomen goed in buurtparken. Bij grotere buurtparken, zoals de grote grasvelden in Hamelakkers, wordt gestreefd naar natuurlijke randen, banken, speelplekken en is in sommige gevallen ruimte voor 1ste orde bomen (zie afwegingen bij woonbuurten). Bewoners kunnen ecologische variatie (biodiversiteit) en kwaliteitsgroen (bloemrijke beplanting en bijzondere soorten) toevoegen.
Onderhoud en beheer	• Het onderhoudsniveau is basis. • Beheer en onderhoud worden uitgevoerd door de gemeente, of worden gesponsord of uitgevoerd door groene bedrijven. Zij krijgen dan ook ruimte voor bij de natuurlijke en nette uitstraling passende reclame-uitingen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan houten reclame. • Buurtparken kunnen beheerd worden door groepen bewoners/groene bedrijven en lenen zich voor kleinschalige initiatieven. Beheer door individuele bewoners is voor deze eenheden in principe uitgesloten.
Knelpunt	• Intensief gebruik of hangjongeren en/of -ouderen kunnen voor de omgeving overlast creëren. De gemeente minimaliseert deze overlast door de inrichting van de buurtparken. Recreatieve plekken in het groen worden met afwisselingen van open en besloten stukken ingericht. Deze zichtbaarheid luistert nauw, te open en het wordt niet gebruikt, te besloten en het voelt niet veilig. Bij plekken waar deze inrichting is gecreëerd en toch overlast aanwezig is adviseert de gemeente eerst om het gesprek aan te gaan tussen gebruikers en partijen die overlast ervaren. Indien klachten blijven (of te extreem zijn) kan met de jongerenwerker en eventueel de politie gezocht worden. Alleen als deze stappen doorlopen zijn zal de

Veiligheid van speeltuin vergroten door beplanting

"Zoals veel buurtbewoners maken we veel gebruik van het voetbalveldje en het speeltuintje dat voor onze deur in de Sahara. Helaas is er geen enkele begroeiing tussen de drukke Ritzema Bosweg en het veld. De kwaliteit kan omhoog gaan door het aanleggen van een (laag) haagje langs de Ritzema Bosweg. We zouden graag onze ideeën verder toelichten.
Ingebracht door Andries en Judith Richter.

Uitwerking per beleidsveld voor buurtpark		
Beleidsveld	**Kernkwaliteit**	**Toelichting**
Klimaat, milieu en water	Verkoeling	Groene eenheden in de stad zoals buurtparken hebben een verkoelend effect op directe omgeving. Water of waterretentiefuncties kunnen zichtbaar worden gemaakt in het buurtpark.
Gezondheid	Sport & spel	Speelplaatsen worden bij voorkeur natuurlijk, avontuurlijk en waterrijk ingevuld. Inrichten van 'struin' natuur: ruimte voor vies worden, risico nemen en zelf ontdekken.
Sociaal	Ontmoeten	Omdat de buurtparken een plaats van ontmoeting zijn wordt zelfbeheer (op onderdelen) gestimuleerd en zijn kleinschalige initiatieven, zoals pluktuinen mogelijk. Ook is er ruimte voor fruitbomen en eetbaar groen mits bewoners het onderhoud zelf op zich nemen.
Recreatie	Evenementen	De buurtparken in de Hamelakkers hebben naast een functie voor de buurt ook een functie als evenemententerrein op stedelijk niveau. Het beheer en de beplanting is aangepast op het intensieve gebruik van deze stedelijke functie.
Ecologie	Habitats	Buurtparken kunnen habitats herbergen en/of fungeren als stepping-stones voor flora en fauna binnen de bebouwde kom.

Groen en veiligheid

"In de Nude zijn de speeltuinen aangepast. Het ziet er prachtig uit en er wordt meer gebruik van gemaakt. Das mooi, maar er is een groot nadeel. Er staan twee voetbal goaltjes waar veel gebruik van wordt gemaakt. Doordat een deel van de heg is verdwenen, rolt de bal nog weleens de straat op, met een kind erachteraan." Ingebracht door Jauk Blanken

gemeente

Naast sociale veiligheid is dit een ander aspect van veiligheid dat met groen te maken heeft. Als de schaal van een speelveld dit toelaat wordt bij voorkeur dit aspect opgelost doormiddel van een ecologisch ingerichte rand die de bal tegenhoudt.

6.3. Sportterrein

Algemeen	Op de sportterreinen staat intensief sporten centraal en wordt de inrichting bepaald door de behoefte van sportgebruikers.
Gewenst beeld	Sportparken hebben een verzorgde uitstraling en worden ingericht en beheerd in nauwe samenspraak met de sportverenigingen. Waar dat de primaire sportfunctie niet negatief beïnvloedt worden sportparken met hagen en bomen omzoomd.
Onderhoud en beheer	• Het onderhoud is voor het sporttechnische deel hoog, voor de overige delen laag. • De sportparken worden beheerd in samenspraak met de sportverenigingen.
Knelpunten	• Intensief gebruik voor sporten kan op gespannen voet staan met bijvoorbeeld ecologische waarden en maatregelen in het kader van klimaatdoelstellingen, zoals de aanplant van grote bomen. De gemeente probeert doelstellingen te combineren, maar de sportfunctie heeft voorrang.

Uitwerking per beleidsveld voor sportterrein

Beleidsveld	Kernkwaliteit	Toelichting
Gezondheid	Sport & spel	De sportparken worden benut voor diverse sportieve activiteiten binnen verenigingsverband.
Sociaal	Ontmoeten	Het voorkomen van onveilige situaties als gevolg van het sportieve gebruik van de terreinen is een van de criteria bij de inrichting.
Recreatie	Sport & spel	De sportparken worden benut voor diverse sportieve activiteiten binnen verenigingsverband.
Ecologie	Habitats	De randen van sportterreinen zijn vaak groen ingevuld. Op deze manier kunnen ze bijdragen aan ecologische verbindingen of habitats binnen de bebouwde kom.

Sportpark (Flickr, Rijk Willemse)

6.4. Begraafplaatsen

Algemeen	Begraafplaatsen zijn plekken van rust en herdenking. Een stabiele, ruime en eventuele monumentale groene inrichting is hiervoor essentieel.
Gewenst beeld	De huidige groene uitstraling van begraafplaatsen wordt gehandhaafd. De gemeente streeft ernaar om bij verandering in inrichting verouderde beplanting te vervangen en bomen de ruimte te geven om door te groeien.
Onderhoud en beheer	• Het onderhoudsniveau is basis. • Beheer en onderhoud worden uitgevoerd door de gemeente. • Doelstelling is om begraafplaats De Leeuwerenk kostendekkend te exploiteren.

Uitwerking per beleidsveld voor begraafplaatsen

Beleidsveld	Kernkwaliteit	Toelichting
Sociaal	Herdenking Rust Ontmoeten	Het groen draagt bij aan de specifieke uitstraling en sfeer van een begraafplaats. De recent vernieuwde aula biedt ruimte voor ontmoeting, die buiten kan worden voortgezet. Vanuit de sociale doelstelling van de gemeente zijn er mogelijkheden de begraafplaats De Leeuwerenk te gebruiken als ontwikkelplek voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
Ecologie	Habitats	Het onverharde oppervlak en groene invulling van begraafplaatsen biedt een habitat voor flora en fauna en heeft potentie voor bijzondere ecologische waarden. De ligging van begraafplaats De Leeuwerenk in de flank van de Wageningse Berg draagt hier aan bij.

7. Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen

Bij nieuwe (ruimtelijke) ontwikkelingen dient te worden gekeken binnen welk structuurelement de ontwikkeling valt. De kaders van het structuurelement worden vervolgens meegenomen bij de nieuwe ontwikkeling. Nieuwe ontwikkelingen lenen zich er ook voor om actuele thema's te integreren. Op deze manier gaan ruimtelijke ontwikkeling en verbetering van de groenstructuur samen op.

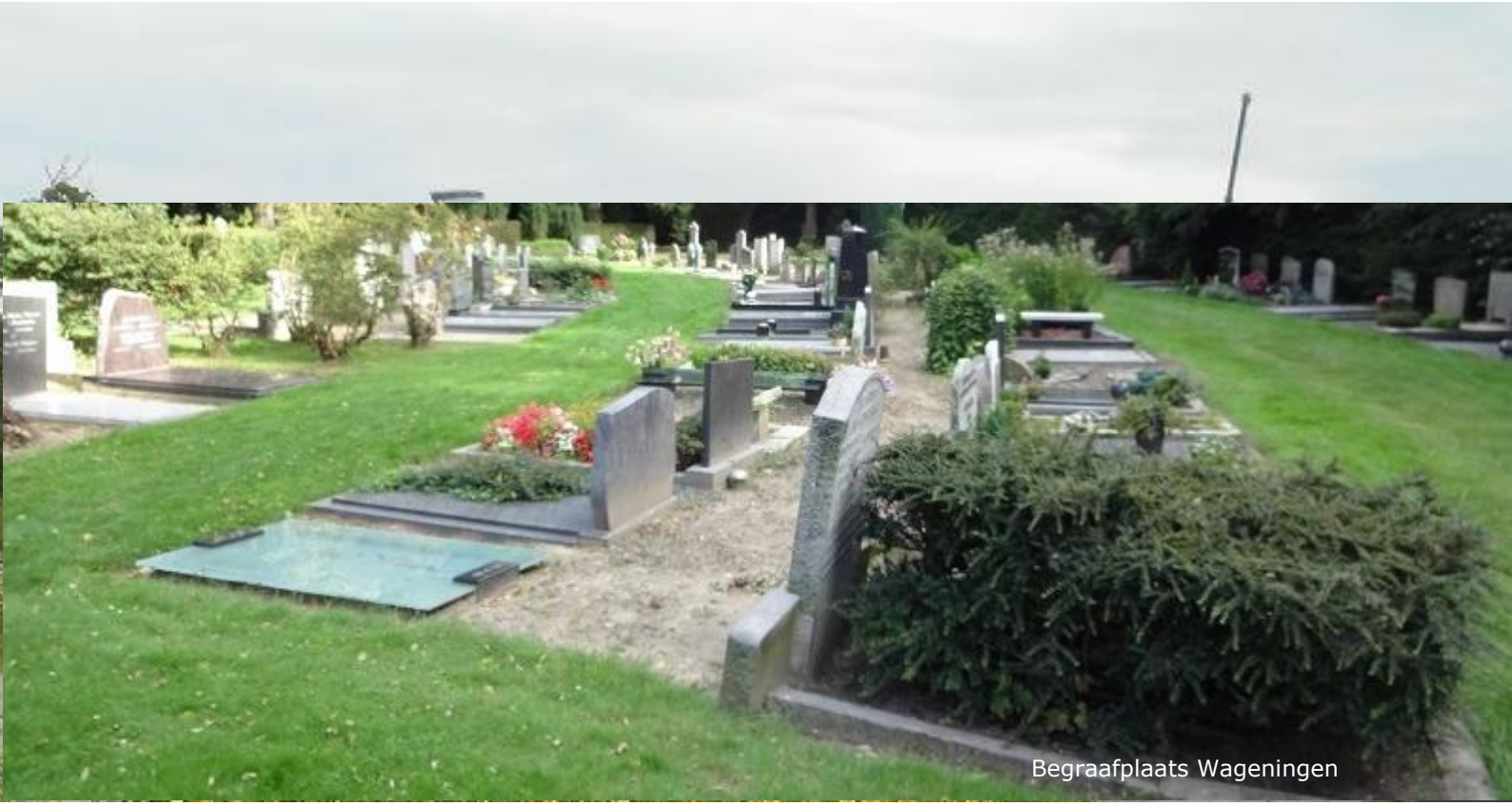

Begraafplaats Wageningen

E. Beleidsinstrumenten

1. Inleiding ... 83
2. Planologische instrumenten ... 84
2.1. Structuurvisie ... 84
2.2. Bestemmingsplannen ... 84
2.3. Wet Natuurbescherming en Bomenverordening 2010 ... 85
3. Inrichting en beheer ... 87
3.1. Inrichting uitgangspunten ... 87
3.2. Groenbeheerplannen Wageningen ... 91
3.3. Omvorming en vervanging ... 95
4. Bomen ... 96
4.1. Bomenplan ... 96
4.2. Klachten over bomen ... 98
4.3. Bomen en zonnepanelen ... 102
5. Instrument voor behoud van groen ... 103
5.1. Minimale oppervlakte gemeentelijk groen ... 103
5.2. Groencompensatie ... 105
5.3. Natuurcompensatie ... 105
6. Groenfonds ... 106
7. Monitoring ... 107
7.1. Beleidsmonitorig ... 107
7.2. Monitoring van beheer ... 108
8. Communicatie en participatie ... 109
8.1. Informeren ... 109
8.2. Participeren ... 110
8.3. Melden ... 111
8.4. Beheer door bewoners, bedrijven en organisaties ... 112
8.5. Nieuwe online tools voor participatie ... 117
9. Verkoop snippergroen ... 118

1. Inleiding

Om de groenvisie te realiseren, kan de gemeente een uitgebreid pakket van instrumenten inzetten. Een deel van deze instrumenten bestaat al, een deel moet worden aangepast en een deel is nieuw. De instrumenten zijn de middelen die de gemeente in kan zetten om de visie te bereiken en in stand te houden. Ze hebben betrekking op de ontwikkeling van Wageningen, op de inrichting van de openbare ruimte en het beheer van het groen. Daarnaast zijn er flankerende instrumenten zoals vergunningverlening en handhaving, bewonersparticipatie en communicatie. In dit hoofdstuk worden de verschillende instrumenten toegelicht.

Groenbeheer bij Rooseveltweg

Waar loont investeren in groen voor een betere uitstraling volgens u vooral?

De entrees van Wageningen groener maken: Ritzema Bosweg, Lawickse allee, Mansholtlaan

De Stadsbrink en omgeving een groene impuls geven (vooral vergroening van muren en wanden)

Wageningen is groen genoeg

Centrum: het winkelgebied en de markt vergroenen

Een groene impuls aan wijken/buurten waar op het moment weinig groen is

2. Planologische instrumenten

2.1. Structuurvisie

In een structuurvisie beschrijft de gemeente het toekomstig ruimtelijk beleid voor een gebied of haar gehele grondgebied. In een structuurvisie wordt de gewenste ruimtelijke ontwikkeling en de daarvoor noodzakelijke maatregelen beschreven. Het is het richtinggevende document waarin aan maatschappelijk organisaties, private partijen en bewoners duidelijk wordt gemakt welk ruimtelijk beleid de gemeente nastreeft. De structuurvisie van Wageningen (BVR, 2013) beschrijft het ruimtelijk beleid tot 2025 en is de basis voor dit groenbeleidsplan. Dit groenbeleidsplan is een deelstructuurvisie als bedoeld in artikel 2.1. lid 2 Wro. Bij het opstellen van het groenbeleidsplan werd een stedelijk ecologisch plan gemist, de gemeente gaat deze daarom alsnog opstellen.

2.2. Bestemmingsplannen

Het bestemmingsplan is bij uitstek het instrument om waardevolle en kwetsbare groengebieden te beschermen. In Wageningen hebben groenstructuren over het algemeen een bestemming die goede planologische bescherming biedt zoals groen, water of bos. Bijna overal zijn voortuinen bestemd als tuin waardoor ongewenste ontwikkelingen tegengehouden kunnen worden. In Wageningen Hoog zijn de groenstroken langs wegen bestemd als bos, wat niet goed aansluit bij de inrichting en beheer. De wens is om deze bestemming in de toekomst aan te passen naar een bestemming die wel passend is.

In het bestemmingsplan kan worden bepaald dat werkzaamheden alleen mogen plaatsvinden met een aanlegvergunning. Hiermee kunnen groene gebieden worden beschermd tegen ongewenste activiteiten. Ook kunnen aan de aanlegvergunning voorwaarden worden gekoppeld die leiden tot compensatie van verloren groenwaarde.

Invoering Omgevingswet

Naar verwachting wordt de Omgevingswet in 2019 ingevoerd, waarmee zo’n 26 wetten worden geïntegreerd. Het doel is om een integrale manier van werken te stimuleren, waar eerder de afzonderlijke wetten vaak sectoraal waren opgebouwd. Het bestemmingsplan wordt opgevolgd door het Omgevingsplan (OP). Dit is een afgewogen combinatie van het huidige bestemmingsplan, eventueel het beheersplan, en alle lokale regels van de Algemene Plaatselijke Verordening die de fysieke leefomgeving reguleren. De trend van burgerparticipatie naar overheidsparticipatie die al langer zichtbaar was wordt gemeengoed in de Omgevingswet. Samenwerking in de vorm van coproductie en co-creatie staan centraal.

Randvoorwaarden en kwaliteitseisen bij nieuwe ontwikkelingen

Bij het opstellen van bouwplannen en gebiedsontwikkelingen kunnen, naast de standaard randvoorwaarden die in dit document benoemd zijn, extra randvoorwaarden en kwaliteitseisen worden gesteld. Vooral bij ontwikkelingen waarbij het bestemmingsplan wordt gewijzigd kan dit spelen omdat groen hierbij niet vanzelfsprekend prioriteit krijgt. Bij het opstellen van deze randvoorwaarden en kwaliteitseisen voor groen is deskundigheid noodzakelijk.

Het groenbeleidsplan wordt verder vertaald in een gemeentelijke kwaliteitshandboek voor de inrichting en beheer van openbare ruimten. Dit document bevat een plan van eisen voor inrichting en beheer.

2.3. Wet Natuurbescherming en Bomenverordening

Wet Natuurbescherming

Op 1 januari 2017 treedt de Wet Natuurbescherming in werking. Deze wet combineert de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. In de Wet Natuurbescherming wordt de bescherming van dieren en planten geregeld. Door de samenvoeging van de drie wetten moeten de administratieve lasten verlicht worden en regelgeving vereenvoudigd. De provincies zijn bevoegd gezag en verantwoordelijk voor vergunningen en ontheffingen. De grootste verandering voor gemeenten is dat er geen aparte natuurvergunning meer nodig is. Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning zal de gemeente toetsen of een activiteit, met mogelijke schadelijke gevolgen voor de natuur, toelaatbaar is. Dit vereist dus kennis en deskundigheid om deze toets te kunnen maken.

De bescherming van houtopstanden in de Wet Natuurbescherming geldt in principe overal buiten de bebouwde kom en is bedoeld voor de veiligstelling van bos en de daarbij behorende natuurwaarden en economische waarde. Gemeenten hebben de mogelijkheid om een begrenzing bebouwde kom Boswet vast te stellen. Deze kan daarmee dus afwijken van de bebouwde kom voor de Wegenverkeerswet. Met de bebouwde kom begrenzing bepaalt een gemeente dat gebieden binnen deze grens buiten de werkingssfeer van de Boswet vallen. In Wageningen is dit in de Bomenverordening 2010 vastgesteld.

Bos buiten de bebouwde kom is beschermd via de Wet natuurbescherming. Voor het beheer van deze bossen zijn bepalingen van kracht voor kap, dunning en herplant. Aanvragen hiervoor lopen via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Ook zijn beheersubsidies voor bosbeheer vaak gekoppeld aan een ligging buiten de bebouwde kom Boswet.

Bomenverordening

Binnen de bebouwde kom zoals geregeld in de Bomenverordening 2010 is de gemeente bevoegd gezag voor de bescherming van bomen en bosopstanden. Met de Bomenverordening beschermt de gemeente het groene beeld van de stad en de kenmerkende houtopstanden die deze kwaliteit creëren. In de huidige situatie geldt een kapverbod (met uitzonderingssituaties) en herplantplicht die eventueel afgekocht kan worden. Als herplant wordt afgekocht komt de geldelijke vergoeding ten goede aan het nieuw in te richten groenfonds. In navolging van andere gemeenten, en om tegemoet te komen aan de wens voor minder regels, wil de gemeente onderzoeken wat de effecten zijn van het vergunningsvrij maken van de kap van bomen op particuliere percelen. Afschaffen van de vergunningsplicht kan alleen als het groene karakter behouden blijft.

Flora en fauna gegevens

De gemeente is aangesloten bij de Nationale databank flora-& fauna (NDFF) en heeft toegang tot de data. Deze data is via een viewer beschikbaar voor toepassing in projecten en beheer, en geeft een overzicht van gerapporteerde beschermde soorten in Wageningen. Dit overzicht is, zeker in de stedelijke omgeving, niet altijd compleet. Om deze gegevens aan te vullen werkt de gemeente waar dat kan en nodig is samen met bewoners en groene organisaties om de monitoringsgegevens aan te vullen.

Sleedoornpage

3. Inrichting en beheer

3.1. Inrichting uitgangspunten

Bij het bepalen van de inrichting gelden de volgende uitgangspunten:

- **Afweging natuurlijk-cultuurlijk:** Bij elk gemeentelijke beheereenheid maakt de gemeente de keus of een cultuurlijke of natuurlijke inrichting passend is (zie uitwerking volgende pagina).
- **Natuurlijke beplantingskeuze en biodiversiteit:** Bij een natuurlijke inrichting zijn bij de keuze van beplanting eindbeeld, veiligheid, robuustheid, biotische en abiotische factoren, aanwezige waarden, groeiformaat en beheerbaarheid bepalend. Bij een cultuurlijke inrichting speelt het beeld een grotere rol. Bij beide inrichtingstypen wordt in eerste instantie gezocht naar inheemse soorten die toegevoegde waarde hebben voor insecten en vlinders. Daarnaast streeft de gemeente in alle gevallen naar het vergroten van de variëteit in flora en fauna (biodiversiteit). Voor de keuze in beplanting maakt de gemeente gebruik van potentieel natuurlijke vegetatie (van nature voorkomende inheemse beplanting).
- **Op elkaar afgestemde inrichting en beheer:** Bij de inrichting van nieuwe elementen wordt rekening gehouden met het toekomstige beheer. Groenelementen worden zo ingericht dat de kwaliteit met het dagelijks beheer op een efficiënte wijze te onderhouden is. Anderzijds moet het dagelijkse beheer rekening houden met de inrichting en de visie die daaraan ten grondslag ligt om de beoogde kwaliteit te waarborgen. Bij inrichting streeft de gemeente naar grote eenheden voor efficiënt beheer en zodat meer koppelingen gelegd kunnen worden met andere beleidsvelden.
- **Koppeling beleidsvelden:** Jaarlijks worden diverse gemeentelijke projecten uitgevoerd in de openbare ruimte, om efficiëntiewinst te behalen zal de gemeente deze waar mogelijk koppelen.
- **Deskundigheid:** Bij het uitwerken van inrichtingsplannen is deskundigheid noodzakelijk. Inrichtingsplannen worden daarom opgesteld door het gemeentelijke ingenieursbureau, die hier regelmatig een ontwerpbureau bij betrekt.
- **Participatie bij inrichting:** Bij grotere herinrichting, omvorming of vervanging van groen worden altijd de nabij wonende bewoners betrokken. Dit kan gaan van informeren tot co-creatie.

Meer groen voor Biodiversiteit
"Is het groen nu optimaal te benutten voor dieren (vlinders, bijen en vogels)? Door slimme inrichting, zorg je niet alleen dat de stad koeler wordt, maar lever je ook een belangrijke bijdrage aan de instandhouding van biodiversiteit. Schakel hier vooral particulieren voor in en niet in de laatste plaats ook Wageningen University. Die groene Campus grasvlaktes worden natuurlijk veel mooier als daar ook aan de randen kleurrijke linten van mooie nectar houdende planten aanwezig zijn. Schakel deskundigen in, in Wageningen zetelt de Vlinderstichting, en werk samen met anderen" Ingebracht door Nynke Groendijk.

De Blauwe Bergen

Afweging natuurlijk-cultuurlijk

Inrichtingstype	Natuurlijke inrichting	Combinatie	Cultuurlijke inrichting
Omschrijving	Door mensen ontworpen met ruimte voor natuurlijke ontwikkeling. Wordt extensief ecologisch beheerd.	Afwisseling van natuurlijke inrichting met cultuurlijke inrichting.	Door mens ontworpen met intensief beheer.
Passend bij onderhouds-niveau	Laag	Laag (bij machinaal beheer voor cultuurlijke deel) tot basis.	Basis (bij machinaal beheer) tot hoog.
Argumenten voor afweging inrichtingstype	Voorkeursinrichtingstype	Nabijgelegen functie vereist intensief beheer en er is fysiek ruimte om natuurlijke processen ruimte te geven.	Intensief gebruik, nabij verkeersbewegingen (langs wegen), nette uitstraling (zichtlocaties), cultuurhistorie.
Inrichting past meestal bij groenstructuur element	Belangrijk wandelpad, woonbuurten, parken en buitens	Netwerken / verbindingen (behalve wandelpad), bedrijfsparken, buurtpark, sportterrein, begraafplaats	Binnenstad

Boomkeuze

In het verleden zijn bomen aangeplant die onvoldoende groeiruimte hadden. Dit leidt nu tot overlast. Door een goede afweging in boomkeuze, groeiplaats en passend beheer kan overlast in de toekomst verminderd en in sommige gevallen voorkomen worden. Bij toekomstige aanplant of vervanging zal de gemeente aandacht besteden aan de (potentiële) groeiplaats van bomen en of er voldoende boven- en ondergrondse groeiruimte is. Net als bij andere beplanting worden soorten geselecteerd die passen bij biotische en abiotische randvoorwaarden en het beheer(niveau). Extra overwegingen voor boomkeuze worden in het Bomenplan uitgewerkt.
De gemeente gebruikt onder andere het Norminstituut Bomen en Stadsbomenvademecum voor het maken van de juiste afweging bij de keuze van boomsoorten.

Amberboom
"In de Leeuwerikswei de gaven de kastanjebomen altijd een prachtig groen karakter aan de straat en vast ook overlast door de kastanjes en grote bladeren in de herfst. Nu zijn alle bomen aangetast door een niet te genezen ziekte die alle kastanjebomen in Nederland treft, dus volgend jaar nog maar weinig verticale groenstructuur in de Leeuwerikswei ben ik bang. Dat zou het

Aanbevelingen voor natuurlijke inrichting

- Zorg voor gevarieerde aanplant van struiken (dus meerdere soorten op een plek) i.p.v. huidige monocultuur. Dit kan bijvoorbeeld door verschillende grotere (met name inheemse) struiken aan te planten, met daaronder (met name uitheemse) bodem bedekkende in- en uitheemse soorten. Door soorten met verschillende bloeitijden aan te planten is er het hele seizoen voedsel voor onder meer bijen en hommels.
- Besteed meer aandacht aan waterberging, door bijvoorbeeld daken af te koppelen van het riool, niet gebruikte verharding te vervangen door groen en bij geheel verharde parkeerplaatsen gebruik te maken van open tegels.

Ingebracht door Bomenstichting, afdeling Wageningen, KNNV, afdeling Wageningen en omstreken, Platform Duurzaam Wageningen, Vereniging Mooi Wageningen en het Wagenings Milieu Overleg.

gemeente

De gemeente heeft natuurlijke inrichting als voorkeursstrategie gekozen en heeft ook bij cultuurlijke inrichting het streven om biodiversiteit te vergroten opgenomen. Daarmee kan Stadsbeheer nu ook werk gaan maken van een gevarieerde aanplant.

De gemeente besteedt al veel aandacht aan waterberging. Bij omvorming wordt het verwijderen van ongebruikte verharding meegenomen. Open tegels kunnen vaak niet toegepast worden door een te hoge verkeersdruk of omdat het niet past bij het gewenste beeld. Uiteindelijk moeten maatregelen altijd passen bij het vastgestelde onderhoudsniveau en het gebruik.

Eetbare beplanting

De gemeente kiest in principe niet voor een nadruk op aanplant van eetbare beplanting. De gemeente heeft bij proeven ervaren dat bijvoorbeeld fruitbomen voor de omgeving veel overlast geven (bijvoorbeeld rottend fruit dat blijft liggen). De gemeente plaatst daarom alleen fruitbomen indien er voldoende ruimte is rondom de bomen (afstand tot gebouw is liefst meer dan 10 meter), of indien de fruitbomen worden aangeplant in een buurtbeheerproject of pluktuin en het toekomstig beheer in handen is van de bewoners. De gemeente werkt waar mogelijk mee aan initiatieven van bewoners.

Eetbaar groen? Gebruik van lokale expertise!
"Er zijn meerdere lokale experts te vinden op het gebied van organisatie, ontwerp en financiën. De grootste projecten zijn geschaard onder Transition Towns Vallei. Binnen die projecten is er veel praktische ervaring. Zij zouden kunnen helpen met het opstarten van nieuwe initiatieven." Ingebracht door Matthijs Kolpa.

Stadslandbouw
"Wageningen streeft naar energie neutraal zijn in 2030. Daar hoort naar mijn idee ook bij dat je op zijn minst de verse groenten en kruiden van voedsel uit de directe omgeving onttrekt. Het zou interessant zijn om stadslandbouwprojecten in de wijken op te zetten. Er zijn diverse onderzoeken gedaan naar de positieve effecten van voedselproductie in de stedelijke omgeving: zoals minder criminaliteit, minder agressie. Maar nog veel belangrijker lijkt mij dat mensen meer waardering voor voedsel krijgen." Annoniem ingebracht door E.V.

gemeente

De gemeente juicht initiatieven van bewoners toe en zal deze zoveel mogelijk faciliteren. Dat doet de gemeente bijvoorbeeld door het opstellen van beleid voor stadslandbouw, door het gezamenlijk zoeken naar geschikte locaties voor initiatieven of door het bijdragen aan de inrichting van een locatie. De gemeente heeft verder geen extra stimuleringsbeleid voor toepassing van eetbaar groen.

Heeft u behoefte aan (meer) stadslandbouw in Wageningen?

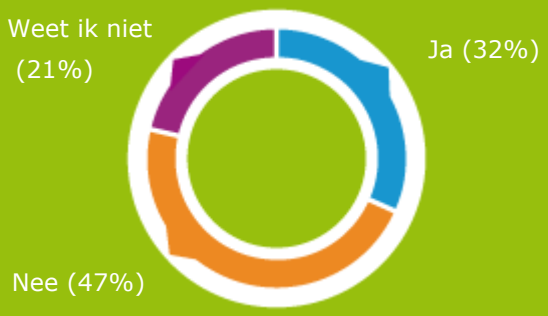

3.2. Groenbeheerplannen Wageningen

Het onderhoud van het gemeentelijk groen wordt door de gemeente uitgevoerd of begeleid. Op sommige plekken wordt het beheer uitbesteed of hebben bewoners het beheer op zich genomen. Momenteel (2016) is er voor de Wageningse Berg een apart beheerplan. Voor Wageningen Hoog mag het plan (2013) niet worden uitgevoerd door een uitspraak van de Raad van State. In de rest van de gemeente wordt het gemeentelijk groen op beeldkwaliteit beheerd.

De gemeente gaat beheerplannen voor heel Wageningen opstellen voor de komende 10 jaar. Dit zal in samenhang met de op te stellen vervangingsplannen voor het groen gebeuren. In de beheerplannen geeft de gemeente aan hoe het groen beheerd wordt om het gewenste (eind)beeld te behalen en in stand te houden. De ontwerpvisie van de inrichting is (waar beschikbaar) een onderdeel van het beheerplan. In een groenbeheerplan worden de beheergroepen uitgewerkt en gekwantificeerd. Voor elke beheergroep wordt beschreven hoe het onderhouds-/beeldkwaliteitsniveau wordt behaald en wat dit betekent voor de inzet van mensen en middelen. In deze beschrijving wordt bijvoorbeeld een onderscheid gemaakt in verschillende vormen van maaibeleid. Gazons worden wekelijks gemaaid, recreatief gras iets minder, bermen en slootkanten maximaal tweemaal per jaar afhankelijk van aanwezige flora en fauna en waarbij telkens 20% blijft staan (gefaseerd maaien). Een groenbeheerplan biedt ruimte aan de groenprojecten die door bewoners worden geïnitieerd en beschrijft de capaciteit die nodig is om deze goed te begeleiden.

Aanbevelingen voor betere en ecologische beheer

- Realiseer meer ecologisch beheer, dat kan soms ook goedkoper zijn. Daarnaast dient op een aantal plaatsen ruimte te zijn voor goed cultuurlijk beheer (bv. bij rozenperken).
- Maai kruidenrijke bermen en grasvegetaties gefaseerd (minimaal 20% laten staan) en voer het maaisel af.
- Houdt bij tijdstip maaien rekening met voorkomende plant- en diersoorten.
- Snoei struiken en heesters gefaseerd (maximaal de helft in een keer snoeien) en afgestemd op de specifieke soort.
- Stem materieel af op draagkracht bodem.
- Bij kap van bomen in de openbare ruimte in principe bomen herplanten van dezelfde grootte-orde.

Ingebracht door Bomenstichting, afdeling Wageningen, KNNV, afdeling Wageningen en omstreken, Platform Duurzaam Wageningen, Vereniging Mooi Wageningen en het Wagenings Milieu Overleg.

gemeente

De gemeente past ecologisch beheer toe bij natuurlijke inrichting en cultuurlijk beheer bij cultuurlijke inrichting. Bij bermen en slootkanten past de gemeente gefaseerd maaien toe en is het streven om meer rekening te houden met voorkomende plant- en diersoorten.

De gemeente stemt zoveel mogelijk machinaal beheer af op de draagkracht van de bodem.

Herplant van dezelfde orde bomen is vaak niet mogelijk omdat in het verleden in veel woonbuurten te grote bomen aangeplant zijn. De gemeente streeft wel naar een behoud van het huidige aantal bomen.

Onderhoudsniveau's

Voor het onderhoud werkt de gemeente op basis van beeldkwaliteit. Daarvoor wordt de systematiek van het CROW (Beeldkwaliteit Openbare Ruimte) ingezet. Het kwaliteitsniveau verschilt per groenstructuurelement en is uitgewerkt in "De groenstructuren van Wageningen". Onderstaand tabel toont huidig (2016) en het toekomstige onderhouds-/kwaliteitsniveau. In het algemeen geldt dat een hoger onderhoudsniveau leidt tot een langere levensduur van beplanting. Een lager onderhoudsniveau is daardoor niet altijd goedkoper.

Groenstructuur element	**Sub-groenstructuurelement**	**Onderhoudsniveau 2016**	**Toekomstig onderhoudsniveau**
Netwerken / verbindingen	Hoofdontsluiting stad	Laag	Basis
	Hoofdontsluiting woonbuurt	Laag	Basis
	Fietsontsluiting	Laag	Afhankelijk van omliggend groenstructuurelement
	Belangrijk wandelpad	Laag	Afhankelijk van omliggend groenstructuurelement
	Waterstructuur	Laag (beeld). Onderhoud vindt plaats op functionaliteit	Laag (beeld). Onderhoud vindt plaats op functionaliteit
Binnenstad		Basis	Basis
Woonbuurt	Gekarakteriseerd door privé groen	Laag	Laag
	Gekarakteriseerd door openbaar groen	Laag	Laag
	In bosrandzone	Laag	Laag
Bedrijfsparken	Kennisparken en bedrijfsterreinen	Laag	Basis. Het campus terrein wordt door WUR op basis niveau onderhouden
	Industriepark	Laag	Laag
Groene eenheden	Parken en buitens	Laag	Laag. Parken rondom binnenstad basis
	Buurtpark	Laag	Basis
	Sportterrein	Sporttechnisch hoog, overige delen laag	Sporttechnisch hoog, overige delen laag
	Begraafplaatsen	Hoog	Basis
Ontwikkelingen		n.v.t.	n.v.t.

Kwaliteitshandboek beheer en inrichting

Voor onderhoudsniveau bepaling wordt gebruik gemaakt van Beeldkwaliteit Openbare Ruimte van het CROW. De gemeente is ook aangesloten bij de Databank gemeentelijk groenbeheer. Dit is een benchmark waarmee het groenbeheer op kosten met andere gemeentes worden vergeleken. Nu de dataset afgestemd is op BGT en geactualiseerd zijn de cijfers nog beter bruikbaar.
Daarnaast gebruikt de gemeente het kwaliteitshandboek inrichting openbare ruimte (opgesteld door de gemeente) waarin bepaald wordt wat de functionele en technische eisen zijn van alle voorzieningen. Het handboek is van toepassing voor de gemeente, projectontwikkelaars en anderen die verantwoordelijk zijn voor inrichting van de openbare ruimte.

Voorbeelden van uitwerking natuurlijke beplanting en ecologisch beheer

"Bij bosplantsoenen kunnen verschillende grotere (met name inheemse) struiken aangeplant worden met daaromheen in- en uitheemse soorten die zorgen voor een redelijke bodembedekking. Door soorten met verschillende bloeitijden aan te planten is er het hele seizoen voedsel voor onder meer bijen en hommels en een variatie aan bessen voor vogels. Een gevarieerd plantsoen levert ook betere broedplaatsen op en bloeispreiding en kleur variatie zijn voor mensen aantrekkelijk. Voorwaarde is dat er in het beheer rekening word gehouden met bloei/snoeitijden. Voorbeelden van grotere struiken die kunnen worden aangeplant zijn: meidoorn, vlier, hulst, hazelaar, sleedoorn, vuilboom, kardinaalsmuts, krentenboompje, Gelderse roos, vuurdoorn. Voorbeelden voor omliggende struiken zijn: Symphoricarpos, lonicera maigrun, dyrvilla, bottelroos, mahonia aquifolium, japanse kwee, klimop, haagliguster en wilde liguster.

Bloemrijke ruigten met hier en daar lage struiken, kunnen worden gerealiseerd door een- of tweemaal per jaar te maaien. Zo bestonden de bermen langs de Ritzema Bosweg vroeger uit bloemrijke vegetatie met soorten als peen, zomerfijnstraal, en teunisbloem, veldsalie en struiken zoals rosa rugosa.

Bij het beheer van groenperken met struiken kunnen niet zelf aangeplante soorten (onkruid) weggehaald worden als deze daadwerkelijk boven de aangeplante begroeiing uitgroeien. Op sommige plaatsen kan men spontane soorten zelfs laten staan (geeft extra variatie en natuurwaarde). Voorbeelden zijn maarts viooltje, hondsdraf, winterpostelein, muurpeper, lepelblad, hertshoornweegbree en look-zonder-look."
Ingebracht door Bomenstichting, afdeling Wageningen, KNNV, afdeling Wageningen en omstreken, Platform Duurzaam Wageningen, Vereniging Mooi Wageningen en het Wagenings Milieu Overleg.

Advies voor kruidenrijk groenbeheer; stimuleren bijen, vlinder en hommels

"De natuurorganisaties van Wageningen en omgeving willen graag stabiele ecosystemen die met weinig beheer en kosten zichzelf in stand houden. Specifiek doel is om de 380 bijensoorten in Nederland en alle vlinders een optimale leefomgeving te bieden in Wageningen. Deze doelen kunnen bereikt worden door:

- Stabiele vegetaties: streef naar stabiele vegetaties met inheems kruidensoorten. Kruidenweiden zijn in beheer doorgaans de helft goedkoper dan (intensief) gazonbeheer (0,22 euro/m2 versus 0,50 euro/m2).
- Voorzichtig met zaaimengsels: gebruik bij voorkeur hooi uit floristisch rijk gebieden in/om Wageningen en strooi dat uit (bijvoorbeeld maaisel van singel Rooseveltweg).
- Maai afhankelijk van te behouden soorten: kijk per locaties naar de bepalende soorten en pas beheer daarop aan."

Ingebracht door KNNV, afdeling Wageningen en omstreken, Bijenhoudersvereniging Wageningen, FLORON Gelderland Midden en het Wagenings Milieu Overleg.

Geen ‘right to challenge’, wel uitnodiging om kwaliteit te verhogen

De gemeente wil de regie op het onderhoud van gemeentelijk groen houden. Daarom wordt er geen “right to challenge” voor al het gemeentelijke groen ingevoerd. Bewoners, bedrijven en organisaties hebben dus niet overal het recht om mee te bieden op het uitvoeren van het groenbeheer.

Het groenonderhoud wordt nu uitgevoerd door medewerkers van Stadsbeheer of uitbesteed aan aannemers in meerjarencontracten. Een “right to challenge” voor al het gemeentelijk groen invoeren heeft grote effecten op medewerkers en/of lopende contracten. Een ander belangrijk argument is dat de gemeente verantwoordelijk is voor veiligheid, gewenst beeld en communicatie over beheer.

Bewoners, bedrijven en organisaties worden wel uitgenodigd om bij bepaalde groenstructuurelementen de kwaliteit te verhogen (woonbuurten) of over te nemen (bijv. bij hoofdontsluiting stad door groene bedrijven). De mogelijkheden zijn per groenstructuurelement toegelicht. Hierbij neemt de gemeente een faciliterende rol in.

3.3. Omvorming en vervanging

Op verschillende plekken in Wageningen zijn de groenvoorzieningen en beplantingen aan vervanging toe of past de inrichting niet meer bij het huidige beheerniveau en/of wensen van bewoners. Omvorming, vervanging of herinrichting zijn noodzakelijk en kunnen in diverse gevallen leiden tot lagere beheerskosten (passend bij het huidige budget) met het hetzelfde onderhoudsniveau. De benodigde kwaliteitsslag kan zo voor een deel budgetneutraal gemaakt worden.

De gemeente gaat groenvoorzieningen aanpassen als de groenvoorziening en beplanting aan een of meerdere criteria voldoen:

- Onderhoud van de huidige inrichting met de ontwerpvisie / -beeld is niet meer te financieren vanuit huidig budget.
- Functionaliteit voldoet niet meer aan huidige maatschappelijke wensen (zoals beschreven in uitwerking per groenstructuurelement).
- De technische kwaliteit van beplanting voldoet niet meer, bijvoorbeeld doordat de levensduur is verlopen.

Verzoeken voor herinrichting worden gehonoreerd indien aan een of meerdere van bovenstaande criteria wordt voldaan en worden afhankelijk van het beschikbare budget geprioriteerd.

Bij grootschalige ingrepen in de openbare ruimte, bijvoorbeeld de vervanging van het riool, wordt altijd onderzocht of omvorming van het groen nodig is.

Overlast bomen

"De haagbeuken bij de westelijke ingang van de Roghorst zijn nu zo'n 40 jaar oud en 12-14m hoog. Ze zijn nu zo groot geworden dat de kronen elkaar gaan raken. Daardoor werpen ze veel schaduw. Ook veroorzaken ze flinke hoeveelheden bladafval in het najaar, die onze dakgoten en schuurdak-afvoeren vullen. Daarnaast zijn er diverse exemplaren waar lange dode takken inzitten. Vroeg ouderdomsverschijnsel? Naar mijn smaak worden ze te groot voor deze wijk, zeker met de korte onderlinge afstand waarop ze geplant zijn. Die paste beter bij de nieuwbouwwijk met jonge bomen die de Roghorst in 1975 was. Overweeg om de helft van deze haagbeuken (om de andere) te vervangen door jonge exemplaren. Dat geeft helpt om te voorkomen dat ze er (over 10 jaar?) allemaal tegelijk uit moeten, wat grote kaalslag zou veroorzaken" Ingebracht door Frans Rip.

4. Bomen

4.1. Bomenplan

Bomen in de stad zijn landschappelijk en ecologisch waardevol. Bovendien zijn ze goed voor de gezondheid en het welzijn van de bewoners, onder meer door het wegfilteren van luchtverontreiniging en het zomers beperken van de extra opwarming in de stad. In een aantal wijken en straten in Wageningen staan weinig of geen bomen in de openbare ruimte. Bovendien zijn er de afgelopen jaren op verschillende plekken in de stad bomen gekapt, zonder dat er bomen zijn terug geplant. In andere delen van de stad zijn bomen te ver doorgegroeid.

Wageningen wil een bomenrijk karakter houden en versterken. Daarom is in de Bomenverordening geregeld dat in de meeste gevallen een kapverbod geldt en onder welke voorwaarden kap kan plaatsvinden. Ook herplant is een onderdeel van dit beleid. De gemeente wil de werking van de Bomenverordening en vergunningverlening rondom kapaanvragen analyseren. Het resultaat hiervan kan leiden tot voorstellen voor verbeteringen of aanpassing van de Bomenverordening en van de procedure rondom vergunningverlening.

Afwegingen bij kap

"Bij de afweging om een boom al dan niet te kappen gaat het om hoe zwaar nu de waarden van een boom tellen (ecologisch, belevingswaarde, intrinsieke waarde, gezondheidswaarde, waarde als hittestress-beschermer enz). Er is steeds meer inzicht dat die waarden groot zijn. En is alle relevante kennis beschikbaar bij de afweging voor het wel/niet verlenen van een omgevingsvergunning - het probleem van genoeg kanten bekeken? Een boomverzorger in mijn omgeving overlegt met mensen hoe ze een boom zo kunnen snoeien dat die nog levensvatbaar blijft en er toch meer zon in huis komt. Aan de rotonde bij Kortenoord zijn diverse grote bomen gekapt: was er meer ruimte nodig voor het overzicht of ontbreekt daar vooral een fatsoenlijke/veilige oversteek voor langzaam verkeer? Kortom: is kap de enige oplossing of kan het ook anders? Wellicht kan de gemeente daar vaker met méér mensen naar kijken (zoals in het groot gebeurde bij de populieren aan het kanaal/ veensteeg)." Ingebracht door Miranda Koffijberg.

Bomenkap Nieuw Kanaal

Naast de Bomenverordening stelt de gemeente een Bomenplan op. Dit plan:

- Beschrijft welke locaties geschikt zijn voor aanplant van bomen. Hierin is opgenomen hoe wordt omgegaan met het behoud en eventueel herstel van cultuurhistorische waardevolle bomenlanen (Grindweg, Generaal Foulkesweg, Van Uvenweg, Ritzema Bosweg).
- Maakt een onderscheid tussen boomtyperingen in de gemeente. In onderstaande tabel is een voorbeeld hiervan opgenomen.
- Beschrijft hoe verschillende boomtyperingen worden onderhouden. Hierin wordt ook beschreven wat de mogelijkheden rondom opkronen zijn.
- Werkt mogelijk de boomkeuze verder uit.
- Beschrijft hoe wordt omgegaan met behoud en aanplant van bomen onder meer bij ruimtegebrek, herontwikkeling van terreinen en renovatie van woningen.

Boomtypering	**Omschrijving**	**Indicatie onderhoudsuitwerking**	**Voorbeelden**
Functionele boom	Bomen zonder stedenbouwkundige functie.	Minimaal onderhoudsniveau gericht op veiligheid en ecologische functie. Structurelere vervanging na vastgestelde periode (bijvoorbeeld 30 jaar).	Bomen aan weg Tarthorst of Schaepmanstraat.
Structuurboom	Bomen die bepalend zijn voor herkenbaarheid en oriëntatie in woonbuurt, belangrijke ecologische betekenis hebben, cultuurhistorie benadrukken of van belang zijn voor ander beleid.	Laag onderhoudsniveau gebaseerd op structurele vervanging na bijvoorbeeld 60 jaar.	Bomen in Noordwest of aan de rand van de Tarthorst en bomen aan de Mansholtlaan, Van Uvenweg of Lawickse Allee.
Monumentale boom	Boom die voldoet aan de criteria van artikel 3 bomenverordening 2010 (80 jaar of ouder, gezond, stabiel en een levensverwachting van tenminste 10 jaar).	Onderhoud is gebaseerd op het behouden van de gezondheid van de boom en het behalen van de maximale leeftijd.	Bomen aan Haagsteeg, Generaal Foulkesweg en Het Spijk.
Bosrandzone boom	Bomen in de bosrandzone van Wageningen.	Onderhoud is gericht op leefbaarheid van de woonbuurt, veiligheid en het behouden of ontwikkelen van een structuurrijke beplanting.	Wageningen Hoog

4.2. Klachten over bomen

Bomen hebben vele positieve eigenschappen. Toch kunnen ze aanleiding geven voor diverse soorten klachten. Het gaat vaak om een subjectief gevoelde hinder en deze kan niet behandeld worden als objectief relevante overlast. Iedereen wordt geacht enige mate van hinder te dulden. De mate van hinder is soms moeilijk te objectiveren, en criteria kunnen helpen om een klacht op de juiste wijze te behandelen. Ook moet voorkomen worden dat een klacht bij een op het oog identiek geval toch anders wordt aangepakt, waardoor bij bewoners een gevoel van willekeur kan ontstaan. In onderstaande tabel zijn de veel voorkomende klachten op een rij gezet met bijbehorende mogelijke maatregel opties. In vervolgteksten zijn een aantal objectiveringcriteria en mogelijke maatregelen aangegeven om te helpen bij klachtenafhandeling. Het is van groot belang dat een klacht over hinder goed gemotiveerd wordt behandeld aan de hand van beleid, waarde van de boom, feiten en precedentwerking.

Type klachten	**Hinder ***	**Overlast ofwel risico***	**Maatregel opties**					
			Geen	**Extra vegen**	**Bij vervanging andere boomsoort**	**Gerichte snoei / wegnemen takken**	**Overige maatregelen**	**Kap met indien mogelijk herplant**
Allergie	Ja	Nee	■		■			■
Blad, naalden en vruchten	Ja	Nee	■	■	■			
Eikenprocessierups	Ja	Nee					■	
Luizen, honingdauw en roetdauwschimmel	Ja	Nee	■		■			
Vogeluitwerpselen	Ja	Nee	■					
Stekels / gif	Ja	Nee	■					■
Aanwezigheid dood hout of risico op omwaaien of afvallende takken	Ja	Ja	■			■		■
Schaduw	Ja	Nee	■			■	■	■
Wortelopdruk en schade door boomwortels	Ja	Ja	■				■	■

*De jurisprudentie biedt handvatten voor de behandeling van klachten. Juridisch gezien is er namelijk onderscheid tussen hinder en overlast en wordt onderscheid gemaakt tussen lichte en zware gevallen. Niet elke hinder is onrechtmatige hinder. Er bestaat hinder die in redelijkheid geduld dient te worden, bijvoorbeeld normale blad- en vruchtval. Biologische processen van de boom zoals bessen(val), vruchten, stuifmeel, pluisvorming, insecten en bladval worden niet als overlast gezien, maar als te dulden hinder. Enkel in extreme gevallen van uitzonderlijke grote

overlast kan dit een verwijderingsgrond zijn. Of sprake is van zware of lichte hinder is afhankelijk van aard, ernst en duur van de hinder.

Melden van klacht, hinder of overlast

Bewoners kunnen klachten, hinder of overlast doorgeven via het servicelijn of de gemeentelijke website.

Per klacht wordt beoordeeld wat de mate van hinder of overlast is. Na registratie van een melding beoordeelt de gemeente de klacht ter plaatse. In het algemeen geldt dat de gemeente:

- bij beperkte hinder geen maatregelen treft;
- zodra de veiligheid, gezondheid en / of hygiëne in het geding zijn maatregelen zal nemen;
- bij hinder of overlast die leidt tot een structurele stijging van onderhoudskosten, maatregelen kan nemen.

Per geval wordt beoordeeld wat de beste maatregel is.
Per type klacht wordt nu een uitwerking gegeven van objectiveringcriteria en mogelijke maatregelen.

Allergie

Een allergie klacht over stuifmeel is zeer lastig te behandelen met maatregelen die de gemeente kan nemen. Overlast kan worden veroorzaakt door een boom in de straat of door een boom die op een andere locatie staat. Stuifmeel is immers licht en kan van ver komen. Een lokale boom zal dus vaak niet de enige bron van stuifmeel zijn. Om aan te tonen dat de allergie direct en onaanvaardbare gevolgen heeft voor de gezondheid is een doktersverklaring en/of bijgevoegde allergietest vereist. Daarnaast moet de melder aantonen dat met de kap van de boom het lokale stuifmeel probleem voldoende / significant zal verminderen. Met deze verklaring en bewijsvoering zal de gemeente overwegen om de overlast gevende boom te kappen en te vervangen voor een andere soort boom die geen stuifmeel geeft.

Blad, naalden en vruchten

Hinder door blad, naalden, bloesem of vruchten valt onder te dulden hinder. Hierbij gaat het algemeen belang van de boom boven de klacht.

Bladafval hoort bij het ecosysteem. Op locaties waar blad kan blijven liggen (bredere groenstroken en niet in de nabijheid van rijbanen en fietspaden) wordt niet geruimd. Op plaatsen waar veel en grote bomen staan en in kwetsbare gebieden (o.a. rondom seniorenwoningen) wordt vaker geveegd dan waar weinig of kleine bomen staan.

De gemeente past geen zachte vruchtdragende boomsoorten toe als straatboom (plekken waar vrucht op straat of trottoir kan vallen). Bij vervanging van zacht-/hardvruchtdragende boomsoorten kan de gemeente overwegen om een andere boomsoort aan te planten.

Eikenprocessierups

Zodra een melding wordt gemaakt beoordeelt de gemeente ter plaatse de situatie. Vervolgens wordt een beslissing genomen over de bestrijdingsmaatregel.

Luizen, honingdauw en roetdauwschimmel

Het algemene belang van de boom gaat boven de hinder die luizen veroorzaken. Een luizenplaag is vervelend maar niet schadelijk (voor boom en mens). De plakkerige substantie kan overal weer worden afgewassen. Bij vervanging zal de gemeente overwegen om een soort die deze hinder niet geeft te

Luizen

herplanten.

Vogeluitwerpselen

Klachten over vogeluitwerpselen vallen onder te dulden hinder. Hierbij gaat het algemene belang van de boom boven dat van de hinder.

Stekels en of gif

Indien een struik of boom met stamdoorns of met giftige vruchten of bladeren in een buurtpark, op een door de gemeente ingerichte speelplek, te dicht op een wandel- of fietspad, weg of naast een schoolplein staat zal de gemeente de boom kappen en een andere boomsoort herplanten.

Aanwezigheid dood hout of risico op omwaaien of afvallende takken

De gemeente voorkomt schade door uitwaaien of afvallende dode takken en omwaaien van bomen door uitvoeren van voldoende onderhoud. Wanneer een bewoner een melding maakt wordt de situatie op locatie bekeken. Mocht blijken dat de veiligheid in het geding is worden er maatregelen getroffen. Dit kan bestaan uit ingrijpende snoei of bij het risico op omwaaien of bij een slechte conditie van de boom, preventieve kap. Bij kap wordt in principe in de nabijheid een boom herplant.

Dood hout leeft

"Een dode boom die blijft liggen levert een hot spot aan biodiversiteit: mossen, paddenstoelen en allerlei kleine dieren profiteren ervan. Een dode boom past niet op elke plek in openbaar groen, maar nu zie je het vrijwel nergens.

Ingebracht door Henk Kloen

gemeente

De gemeente kan inderdaad om diverse redenen op veel openbare locaties geen dode bomen laten liggen. De gemeente zal wel in grotere groenstructuur elementen, denk bijvoorbeeld aan Parken en Buitens, mits deze natuurlijk beheerd worden, dood hout laten liggen

Schaduw

Door hun standplaats nabij woningen, tuinen en bedrijfsgebouwen kunnen bomen overlast veroorzaken door schaduw (ontneming van licht) en het ontnemen van uitzicht. Bepalende factoren hierbij zijn de omvang van de boom, de afstand tot de locatie waar overlast wordt ervaren, en de transparantie van de boomkroon. Het is acceptabel wanneer bewoners een deel van de dag schaduw in hun huis of tuin hebben, mits de zon gedurende een deel van de dag binnenvalt. Maatregelen worden slechts overwogen, bij bomen die:

- toetreding van daglicht tot de woonruimte met gebruiksfunctie ernstig belemmeren of;
- met hun kroon meer dan 50% van de voor-, zij-, achter- of daktuin beslaan.

In ons land zijn er geen wettelijke normen voor de bezonning van woningen. De gemeente hanteert de door TNO gestelde normen. De normen die door TNO zijn opgesteld luiden als volgt:

- Streefnorm: er is sprake van voldoende daglichttoetreding wanneer er sprake is van ten minste drie mogelijke bezonningsuren per dag in de periode van 19 februari-21 november in de woonkamer.
- Minimumnorm: er is sprake van voldoende daglichttoetreding wanneer er sprake is van ten minste twee mogelijke bezonningsuren per dag in de periode van 19 februari-21 oktober in de woonkamer.

De normen conform lichtontneming gelden enkel voor woongenot, niet voor zonnepanelen.
De gemeente hanteert bij klachten over schaduwwerking van bomen de minimumnorm.

Potentiële maatregelen zijn het gericht snoeien (verwijderen van takken), het dunnen van de boomstructuur of in het uiterste geval kappen.

Wortelopdruk en schade door boomwortels

De gemeente hanteert de landelijke normen van CROW om gevaarlijke situaties door wortelopdruk te voorkomen. Mocht na controle door de gemeente blijken dat wortelopdruk de veiligheid in het geding brengt dan wordt een maatregel toegepast. Indien de boom in de stoep staat (zonder boomspiegel) wordt bij herinrichting of vervanging de boom gekapt en indien mogelijk in de nabijheid herplant. In overige gevallen is meestal het herstraten van het straatwerk een passende maatregel. Bij wortelopdruk rond de stam kan, als de situatie het toelaat, de boomspiegel vergroot worden. Een relatief dure oplossing is het toepassen van groeiplaatsverbetering door met speciaal apparatuur de grond te vervangen of door groei-injecties in de bomen. Beide maatregelen zorgen ervoor dat de boom weer naar beneden gaat wortelen. In het uiterste geval kan de gemeente besluiten om de wortels die de problemen veroorzaken te snoeien. Belangrijk is dat er onderzocht wordt dat het geen stabiliteitswortels zijn en ze een diameter van minder dan 10 centimeter hebben. Alleen als dit ook niet mogelijk is wordt kap en herplant overwogen.

Indien wortels leiden tot schade aan bouwwerken wordt eerst onderzocht of de schade op te lossen is met reguliere onderhoudsmaatregelen. Vervolgens wordt onderzocht of er andere maatregelen dan kap zijn die de schade kunnen voorkomen of structureel op lossen. Indien dit niet het geval is overweegt de gemeente de boom te kappen. Herplant (eventueel met een andere boomsoort) vindt alleen plaats indien de groeiplaats voldoende afstand heeft tot het bouwwerk.

4.3. Bomen en zonnepanelen

In sommige gevallen kan stedelijk groen de toepassing van zonnepanelen blokkeren of opbrengsten verminderen. De volgende criteria worden gehanteerd bij bepalen of kap, vervanging of snoei mogelijk is:

- Als boombeheerder wijst de gemeente in beginsel verzoeken van bewoners af om bomen op gemeentegrond te kappen, ten behoeve van nieuwe of bestaande zonne-energiesystemen. Alleen wanneer er vanuit beheeroogpunt voor betreffende bomen reeds andere motieven zijn om tot kap of snoei over te gaan, wordt het verzoek overwogen. Hiervan is bijvoorbeeld sprake wanneer er gelet op de boomconditie voldoende reden is om de boom te kappen (gelet wordt o.a. op de stabiliteit, het wortelstelsel, stam, kroon, levensverwachting en de veiligheidssituatie) of wanneer de boom volgens de beheerplannen aan vervanging toe is. Indien een boom gekapt wordt vindt herplant in de nabijheid plaats.
- Bij nieuwbouwlocaties en herstructurering maakt de gemeente een afweging tussen optimale benutting van het beschikbare dakoppervlak voor zonne-energiesystemen enerzijds en realisatie van een kwalitatief hoogwaardige openbaar groenstructuur anderzijds. Gestreefd wordt om schaduwwerking op zonne-energiesystemen waar mogelijk te voorkomen door middel van zorgvuldige inpassing van en bij het openbaar groen, rekening houdend met de beplantingsdichtheid, positie en oriëntatie van bomen ten opzichte van de gebouwen, lichtdoorlatendheid en hoogte van houtopstand;
- Bij onderhoud en beheer of herinrichting van de openbare ruimte waarbij bomenkap sowieso aan de orde is, maakt de gemeente een afweging tussen optimale benutting van het beschikbare dakoppervlak voor zonne-energiesystemen enerzijds en realisatie van een kwalitatief hoogwaardige openbaar groenstructuur anderzijds. Gestreefd wordt om schaduwwerking op zonne-energiesystemen waar mogelijk te voorkomen door middel van zorgvuldige inpassing van en bij het openbaar groen,

Zonnepanelen in Noordwest

rekening houdend met de beplantingsdichtheid, positie en oriëntatie van bomen ten opzichte van de gebouwen, lichtdoorlatendheid en hoogte van houtopstand.

5. Instrument voor behoud van groen

In de stad is voortdurend sprake van functie- en bestemmingswijzigingen. In de praktijk blijkt dat groen nogal eens moet wijken voor andere functies, terwijl juist een evenwichtige verhouding tussen groen en bebouwing belangrijk is voor de diverse beleidsthema's.

5.1. Minimale oppervlakte gemeentelijk groen

De gemeente legt een minimum oppervlakte groen per woonwijk vast. De gehanteerde wijkindeling is gebaseerd op de Ruimtelijke Karakteristiek Woongebieden (SAB, 2002) en de stedenbouwkundige lay-out van Wageningen (zie paragraaf "Stedenbouwkundige lay-out"). Het minimum oppervlak is vastgelegd op basis van het in 2016 geïnventariseerde groen in gemeentelijk beheer. In principe mag er geen openbaar groen verdwijnen. Gebeurt dit toch, bijvoorbeeld voor de aanleg van parkeerplaatsen of ondergrondse afvalcontainers, dan treedt de compensatieregeling in werking. Gecompenseerd kan worden met groene daken en gevels. De oppervlakte groene daken en gevels is afhankelijk van de situatie en dus maatwerk, maar moet passen bij de intentie van het behoud van groen in de gemeente.

De gemeente streeft ernaar, om in woonwijken die minder dan 10% gemeentelijk groen bevatten (Bovenbuurt en Benedenbuurt en De Buurt-Oost), het percentage groen tot ten minste 10% te vergroten. Uitzonderingen hierop zijn de Linten Bennekom Oost, waar het percentage laag is door de begrenzing van het groenbeleidsplan, en Wageningen Campus, waar het percentage laag is door de hoeveelheid groen van de Wageningen University & Research.

Plastic afval containers
"De huidige aanblik van plasticafvalcontainers bij de hoogbouw in Noordwestis is geen lust voor het oog. De stickers zijn lelijk en onduidelijk en de combinatie van containers is ook niet mooi. Kan er geen ''groene afvalcontainerruimte'' worden gecreëerd waardoor het straatbeeld weer wat vriendelijker wordt?" Ingebracht door Charlotte Swetz.

gemeente

De gemeente wil bij locaties van afvalcontainers meedenken met bewoners over een goede inpassing in de omgeving om zo min mogelijk afbreuk te doen aan het straatbeeld. Hierbij zijn voorwaarden dat de afvalcontainers goed bereikbaar zijn voor bewoners en ACV, het verkeersveilig is en het geen aanleiding geeft om afval naast de container te plaatsen"

Woonwijknaam	Oppervlakte woonwijk	Oppervlakte gemeentelijk groen (% t.o.v. oppervlakte woonwijk)		Minimum oppervlakte gemeentelijk groen (groennorm)
	m^2	m^2	%	m^2
Binnenstad	519.000	95.000	18%	86.000
Bovenbuurt en Benedenbuurt	850.000	79.000	9%	85.000
De Buurt-Oost	304.000	22.000	7%	30.400
De Buurt-West	326.000	36.000	11%	32.000
De Weiden en de Boomgaard	445.000	110.000	25%	99.000
Hoogbouw Wageningen Midden	145.000	24.000	16%	22.000
Kortenoord	930.000	97.000	10%	87.000
Linten Bennekom Oost	133.000	3.000	2%	2.700
Linten Bennekom West	90.000	66.000	73%	59.000
Noordwest	827.000	180.000	22%	162.000
Nude	1.188.000	170.000	14%	153.000
Pomona	90.000	43.000	48%	39.000
Roghorst, Tarthorst en Haverlanden	341.000	73.000	21%	66.000
Veluvia en de Hamelakkers	1.577.000	371.000	24%	334.000
Wageningen Campus	1.197.000	63.000	5%	56.000
Wageningen Hoog	1.195.000	165.000	14%	149.000
Totaal	10.159.000	1.596.000	16%	1.436.000

Naast de minimum norm streeft de gemeente in nieuwe woonwijken naar een minimum van 75 m^2 openbaar toegankelijk groen per woning. Dit groen kan ook bestaan uit waterstructuren. Deze norm is gebaseerd op de aanbeveling in de Nota Ruimte (voormalig ministerie VROM, 2006).

5.2. Groencompensatie

Groencompensatie is een instrument dat de gemeente gaat ontwikkelen om negatieve effecten van ruimtelijke ingrepen op gemeentelijk groen inzichtelijk te maken en te compenseren. Groenareaal in de stad neemt af door inbreidingen, verkoop van openbaar groen of door het kappen van bomen. De gemeente gaat met de uitwerking van groencompensatie verdere afname van het areaal tegen.

In het te ontwikkelen instrument wordt uitgewerkt hoe bij inbreiding gemeentelijk groen gecompenseerd kan worden. Dit kan bijvoorbeeld door nieuw groen aan te leggen van gelijke oppervlakte of door compensatie met groene daken en/of gevels dicht bij de plaats van het groenverlies. Hiervoor geldt dat de compensatie in hetzelfde groenstructuurelement of wijk en/of binnen een straal van circa 5 minuten loopafstand moet plaatsvinden. Als kwantitatieve compensatie niet mogelijk is dan kan deze afgekocht worden. De geldelijke vergoeding komt ten goede aan het nieuw in te richten groenfonds en wordt gebruikt voor compensatie (onder dezelfde voorwaarden). De afkoop bestaat uit een bedrag voor het oppervlakte groenverlies inclusief een waardebepaling voor de groenopstand en een vaste vergoeding voor manuren om compensatielocaties te vinden.

De verplichting tot groencompensatie gaat gelden voor zowel private als publieke ontwikkelingen.

5.3. Natuurcompensatie

Naast de groencompensatie moet mogelijk ook de natuurwaarden worden gecompenseerd. Deze compensatie vloeit voort uit de natuurbeschermingswetten, waarin regels zijn opgesteld om de natuur in Nederland te beschermen. De provincie Gelderland heeft de landelijke eisen voor compensatie uitgewerkt in ‘Richtlijn compensatie natuur en bos’ van juli 2015.

6. Groenfonds

Het groenfonds wordt gevuld door afkoop van herplantplicht of in situaties waar ontwikkelingen groen hebben doen verminderen en dit niet in de directe omgeving en op korte termijn gecompenseerd kon worden. De middelen in het groenfonds worden gebruikt voor vergroening van Wageningen. Middelen kunnen ingezet worden voor:

- Vergroeningsprojecten zoals aanplant van bomen, vergroening van schoolpleinen, aanleg van natuurlijke oevers, groene gevels en daken of stimuleringsprojecten zoals operatie steenbreek. Middelen mogen alleen ingezet worden als er daadwerkelijk nieuwe groene structuren (nieuw oppervlakte) mee gecreëerd worden die behouden blijven.
- In sommige gevallen kunnen middelen ingezet worden om (delen van) grootschalige omvorming te financieren en alleen dan wanneer er geen vergroeningsprojecten meer zijn om uit te voeren.

Het groenfonds vervangt het bomenfonds dat in de Bomenverordening 2010 is opgenomen.

Groenstrook Generaal Foulkesweg

7. Monitoring

7.1. Beleidsmonitorig

Toename trendverloop biodiversiteit

De monitoring van de toename van biodiversiteit wordt structureel opgepakt. Hierbij kunnen twee onderdelen worden onderscheiden:

- het beter ontsluiten en inzichtelijk maken van de bestaande gegevens bij gemeente en natuurorganisaties;
- het opzetten van een natuurmeetnetwerk (monitoringsplan en meetnet i.s.m. vrijwilligers). Daarbij wordt de flora en fauna met regelmaat op een nader te bepalen aantal punten geïnventariseerd, zodat veranderingen worden gesignaleerd. Er worden op een systematische wijze gegevens verzameld over een aantal representatieve soorten en gebieden die onder invloed staan van beleidskeuzes op het gebied van onderhoud van de openbare ruimte (of: waar trends te verwachten zijn door de wijze van inrichting en beheer).

Er wordt tweejaarlijks gerapporteerd. Het opstellen van het monitoringsplan en natuurmeetnetwerk en het uitvoeren van de bijbehorende werkzaamheden wordt opgenomen in het uitvoeringsprogramma van het groenbeleidsplan. Bij de werkzaamheden wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van vrijwilligersgroepen uit de Wageningse samenleving. Dit laatste zou de kosten kunnen verlagen, maar ambtelijke begeleiding en ondersteuning hierbij is een niet te onderschatten kostenpost.

Bewonerstevredenheid

Het tweejaarlijks uitvoeren van een klanttevredenheidsonderzoek op het gebied van ecologisch groenbeheer, maaibeleid, hoofdgroenstructuur, snoeien, hondenpoep, parken, communicatie, onkruid op verharding etc. wordt opgenomen in het uitvoeringsprogramma van het groenbeleidsplan.

Zeldzame soorten in de bebouwde kom

"Er komen in de bebouwde kom een aantal zeldzame soorten voor, waarvoor bijzonder beheer op zijn plek is. Voor de sleedoornpage en heelbeen gebeurt al iets. Maar we hebben ook klimopbremgrap, steenbreekvaren, grote boterbloem, bijzondere paddenstoelen langs Haagsteeg en Costerweg. Maakt de gemeente een lijst van soorten en aandachtspunten hierbij**?".** Ingebracht door Henk Kloen.

gemeente

De gemeente maakt gebruik van de Nationale Databank Flora en Fauna voor de inventarisatie van bijzondere soorten. De databank geeft echter maar beperkt zicht op soorten in de wijken. De gemeente werkt graag samen met bewoners en Wageningse groene organisaties om via inventarisaties deze kennisleemten in te vullen.

7.2. Monitoring van beheer

Een onderdeel in het beheerproces is monitoring. Doel van deze monitoring is het toetsen van de kwaliteit aan de vastgestelde visie en onderhoudsniveaus. De resultaten worden gebruikt om het bestuur te informeren en voor het sturen en bijstellen van het onderhoud. De monitoring van het groenbeheer bestaat uit twee onderdelen:

- **De termijnschouw:** dertien maal per jaar: dit is een toets op de beeldkwaliteit die met behulp van de beeldmeetlat van CROW wordt uitgevoerd. Steekproefsgewijs worden per schouw honderd meetpunten gecontroleerd, zowel bij groen dat in eigen beheer is als bij groen dat door anderen wordt beheerd. De meetpunten worden goed verdeeld zodat de resultaten statisch geanalyseerd kunnen worden.
- **De kwaliteitsschouw technische staat:** hierbij wordt een controle uitgevoerd naar onder andere de leeftijd van de beplanting. Deze schouw wordt minimaal 1 maal per jaar uitgevoerd met dezelfde methodiek als de termijnschouw.

De gemeente heeft de wens om de nog op te stellen ecologische kansenkaart door te vertalen naar een monitoring van de biodiversiteit en het ecologisch beheer.

8. Communicatie en participatie

8.1. Informeren

De gemeente wil bewoners meer informeren over groenbeheer en inrichting, zowel over gemeentelijke werkzaamheden en projecten als over de mogelijkheden voor participatie. Daarnaast gaat de gemeente meer aandacht geven aan (participerende) initiatieven en activiteiten van bewoners, bedrijven en organisaties. Voor communicatie maakt de gemeente gebruik van de gemeentelijke communicatiemiddelen; o.a. brieven aan bewoners, bijeenkomsten, de gemeentelijke en overige websites, Facebook, Twitter, lokale kranten en de wekelijkse gemeentepagina in 'Stad Wageningen'.

Het beheer van een natuurlijke en ecologische inrichting is voor veel bewoners nieuw. De gemeente plaatst op sommige van deze locaties borden die uitleg geven over het beheer. Daarnaast wordt met behulp van de gemeentelijke communicatiemiddelen algemene uitleg gegeven over het ecologische beheer. Een voorbeeld van hoe dit kan is de beheerpagina op de website van gemeente Nijmegen.

Communiceer over beheer!
"Maak duidelijke afspraken over beheer van het Groen zodat bewoners niet worden verrast. Ik heb slechte ervaring met het onderhoud van de Groenstrook tussen de Nijenoordallee en de Weidebuurt. Houd de bewoners op de hoogte." Ingebracht door Herman Thunissen.

Communicatie en voorlichting over soortenrijk beheer
"In Kortenoord wordt op diverse plekken extensief beheer toegepast. Rond de speeltuin staat het in de zomer vol met bloeiende kruiden. Ik geniet daarvan en zou dat graag op meer plekken zien. Helaas hoor ik regelmatig buurtbewoners klagen over het 'slecht onderhouden' en 'rommelige' groen. Duidelijk is dat mensen zich niet bewust zijn van de geweldige meerwaarde van dergelijke bermen in het stedelijk gebied. Ik mis goede communicatie en voorlichting over soortenrijk beheer." Ingebracht door Rosalie Philipse

De groene kalender

De gemeente gaat de gemeentelijke groene activiteiten, zoals de herinrichting van de Tarthorst, grootschalige jaarlijkse onderhoudswerkzaamheden en kap samenvoegen in een groene kalender. In het uitvoeringsplan wordt hier verder op ingegaan. Hiermee kunnen bewoners zien waar, wanneer en welke werkzaamheden gepland zijn.

Communicatie over onderhoud en kap van bomen

De gemeente gaat de communicatie over het onderhoud en kappen van bomen intensiveren. Omwonenden en betrokkenen krijgen de mogelijkheid om mee te denken bij planvorming en worden actief geïnformeerd voorafgaand aan een omgevingsvergunningaanvraag en de kap. Over het algemeen geldt dat we inwoners huis aan huis willen informeren als de bomen in hun eigen straat of in de directe leefomgeving staan zodat inwoners weten waarom en wanneer de bomen gekapt worden en of er nieuw groen terug geplant wordt.

De gemeente gaat jaarlijks een overzicht maken van de bomen die gekapt moeten worden en werkt dit in de groene kalender bij. Voor iedere boom, of boomgroep, wordt aangegeven wat de reden voor kap is en waar herplant zal plaatsvinden. Een nieuw op te richten klankbordgroep beoordeelt dit overzicht en bekijkt ook of er vanuit een breder perspectief andere oplossingen mogelijk zijn. Na de beoordeling vraagt de gemeente de omgevingsvergunningen aan en wordt de omgevingsvergunning gepubliceerd. Tijdens de bezwaarperiode (zes weken na verlenen vergunning) wordt er door de gemeente niet gekapt.

De communicatie over onderhoud en kap van bomen loopt minimaal via de op te stellen groene kalender en liefst ook via nieuwe digitale technieken.

8.2. Participeren

De gemeente zoekt naar vernieuwende en vergaande vormen van burgerparticipatie. Op deze manier kan gebruik worden gemaakt van de kennis en kunde die ruimschoots voorhanden is onder Wageningers. Draagvlak is heel belangrijk voor de gemeente.

Bij elk gemeentelijk groenproject maakt de gemeente een afweging over welke participatieve mogelijkheden er voor bewoners zijn. De gemeente gebruikt de participatieladder om de invloed van inwoners op een project aan te geven en zorgt voor helderheid over de kaders waarop de inwoner invloed heeft en waar de invloed eindigt. Daarnaast ontwikkelt de gemeente in een communicatie-aanpak hoe zij de groene initiatieven van bewoners het beste kan ondersteunen.

Meedenken over inrichting openbaar groen

"De huizen van de Hoef die langs de Ooststeeg liggen hebben kleine 3-hoekige plantsoentjes. Het plantsoentje voor het huizenblok is helaas erg kaal en saai. Er is alleen maar gras en een ijl boompje dat worstelt. Het planten van twee niet te hoge bomen, eventueel aangevuld met wat lagere begroeiing zou de kaalheid doorbreken, wat schaduw geven, en een veel prettiger beeld geven vanuit de woningen, vanaf de straat en ook voor de bewoners aan de overkant." Ingebracht door Kiki Hornix

8.3. Melden

Bewoners hebben natuurlijk ideeën voor hun woonomgeving en zien ook vaak als eerste de problemen. De gemeente heeft daarom een telefonisch servicelijn en een online meldpunt ingericht. Via beide kunnen bewoners meldingen, klachten en opmerkingen over onderhoud, veiligheid, overlast, schade en meer kwijt. De gemeente (team communicatie) houdt de meldingen op sociale media bij, zorgt dat deze bij de juiste afdeling terechtkomen en geeft de antwoorden door op sociale media. De gemeente borgt een goede afhandeling van meldingen en zorgt ervoor dat melders altijd reactie krijgen.

De Woningstichting zet woningconsulenten en buurtbeheerders in als aanspreekpunt voor hun bewoners. Zij worden ook aangesproken over groenvoorzieningen. De gemeente gaat verkennen of samenwerking mogelijk is.

8.4. Beheer door bewoners, bedrijven en organisaties

Binnen Wageningen lopen momenteel (2016) bijna 50 beheer projecten door bewoners (zie Figuur 26). Bewoners hebben hier het initiatief genomen om een stuk openbaar groen zelf of met buurtbewoners te onderhouden. De grootte van de projecten verschilt van boomspiegels tot stukken grond van 500 m^2. Afhankelijk van de grootte, krijgen de bewoners jaarlijks subsidie die besteed moet worden aan benodigdheden voor het project. Handgereedschap kan geleend worden bij Stadsbeheer. Uit gesprekken met buurtbeheerders op de openbare tuinenroute van 4 juli 2015 werd duidelijk dat bewoners trots zijn op deze 'toegevoegde' tuinen die een meerwaarde geven aan hun directe omgeving. Vaak werken buurtbewoners met elkaar aan deze tuinen en is er onderling contact.
Individuele beheer door bewoners is mogelijk.

Figuur 26 Locaties beheer door bewoners

Aanvragen beheer van gemeentelijk groen

In diverse groenstructuurelementen is beheer door bewoners, bedrijven of organisaties mogelijk. In Figuur 27 is het proces om beheer van gemeentelijk groen aan te vragen gevisualiseerd.

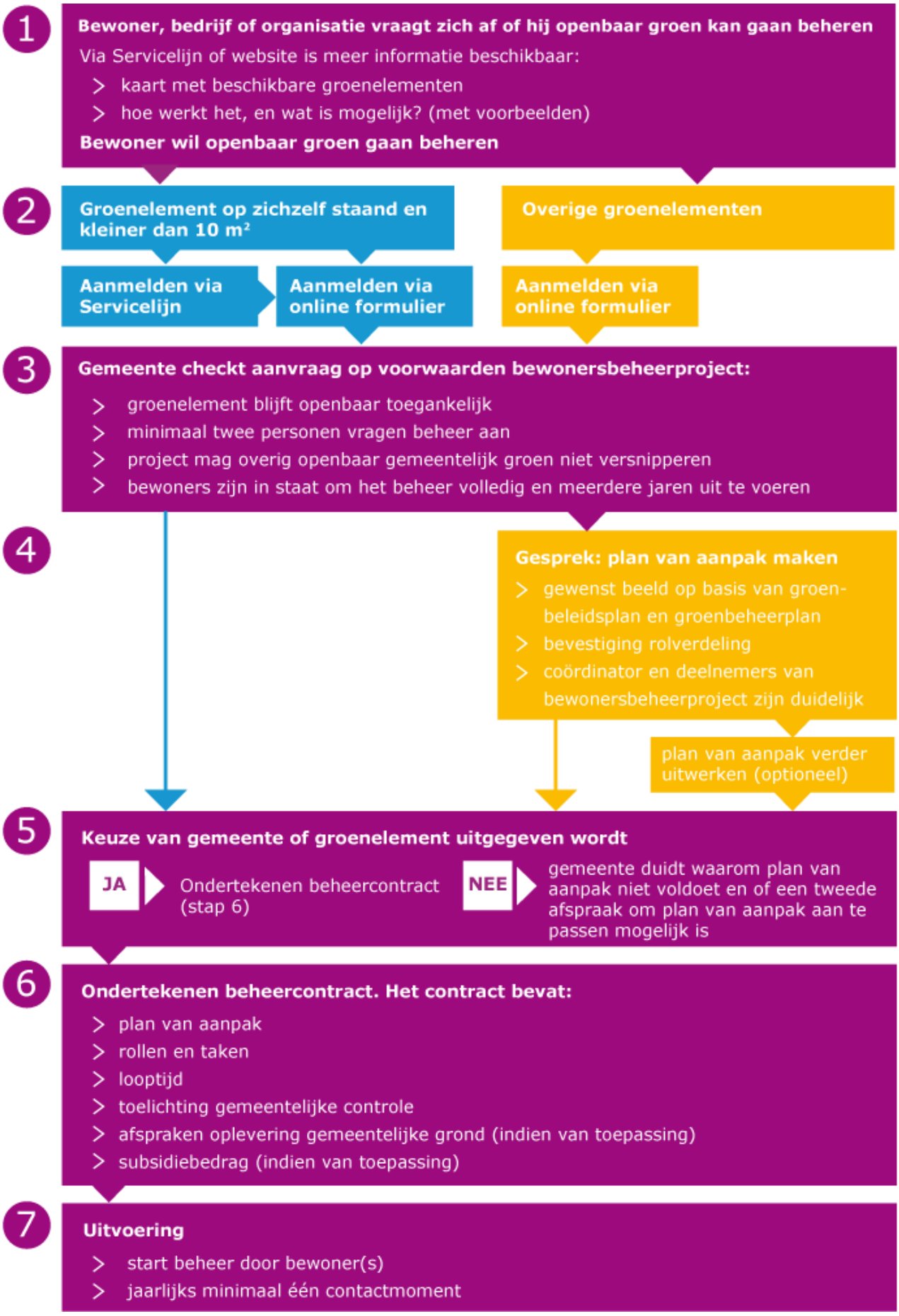

Figuur 27 Visualisatie aanvraag beheer van gemeentelijk groen door bewoners, bedrijven en organisaties.

Begeleiding beheer gemeentelijk groen

De gemeente streeft ernaar om beheer door bewoners zo eenvoudig mogelijk te maken en kan om dat te begeleiden ook andere partijen inzetten.

Uit de enquête over beheer door bewoners is gebleken dat er behoefte is aan goede begeleiding tijdens het opstarten van beheer en tijdens de uitvoering. In het gesprek over het plan van aanpak (stap 4 van Figuur 27) denkt de gemeente mee over mogelijkheden en onmogelijkheden. Tijdens de uitvoering van het buurtbeheerproject kunnen de bewoners met vragen terecht bij hun contactpersoon bij de gemeente. Andersom neemt de gemeente contact op met de coördinator van een project indien het niet goed gaat. Zo is er gedurende de looptijd ten minste eenmaal per jaar contact, en liefst vaker.

In afstemming met bewoners biedt de gemeente daarnaast diverse mogelijkheden, bijvoorbeeld voor het afhalen van groenafval, het kaal opleveren van een groenstrook, incidenteel aanleveren van beplanting of uitlenen van handgereedschap (niet gemotoriseerd). Bewoners kunnen hiervoor contact opnemen met hun contactpersoon bij de gemeente.

Enquête zelf onderhouden openbaar groen

Via een openbare enquête gaven bewoners antwoord op verschillende vragen over zelfbeheer. Een van de vragen was: "Hoe belangrijk zijn onderstaande motieven voor u om openbaar groen in uw buurt te gaan onderhouden?". Deze vraag is alleen beantwoord door bewoners die zelf al bijdragen aan het onderhoud van openbaar groen in hun buurt.

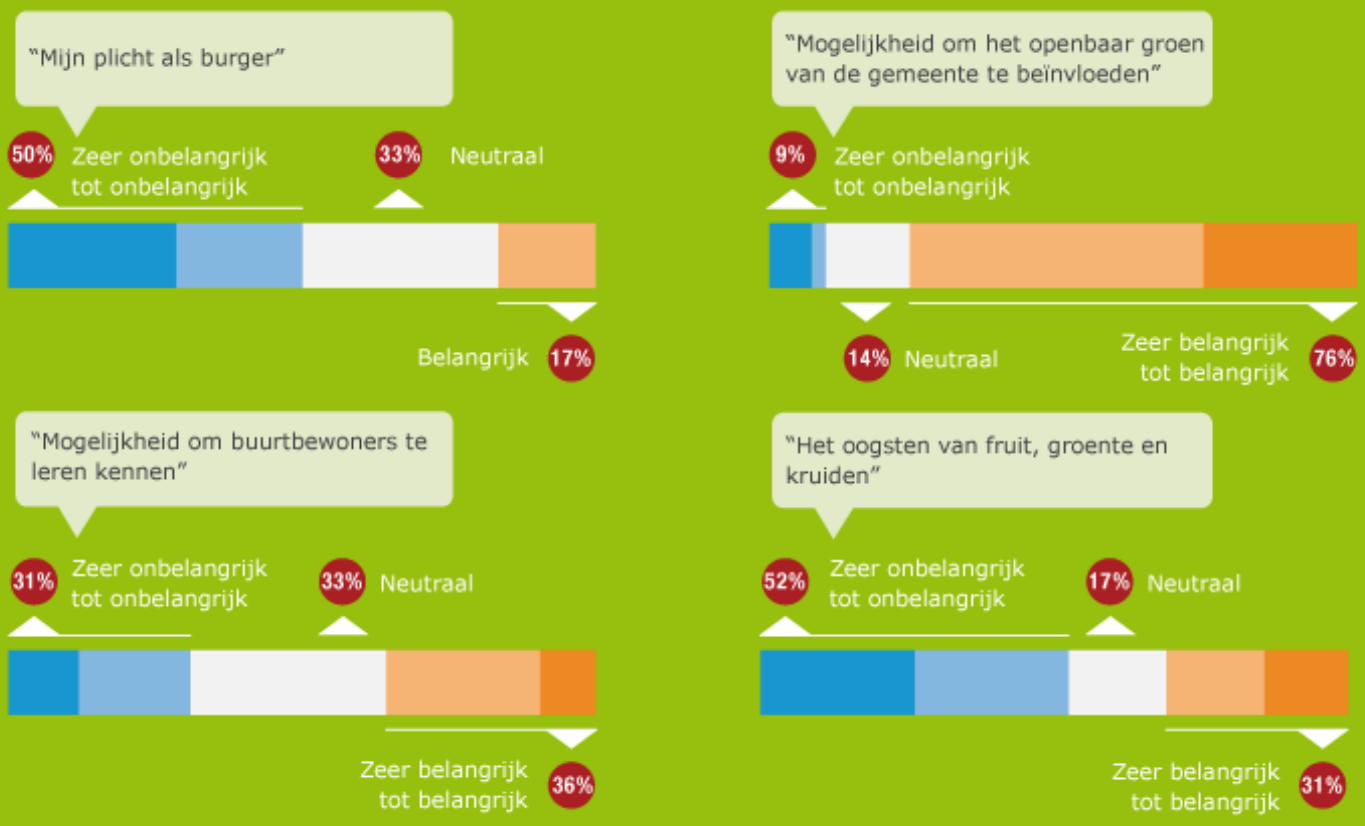

Conflicten bij beheer door bewoners, bedrijven en organisaties

Beheer door bewoners, bedrijven en organisaties geschiedt altijd volgens een plan van aanpak, dat uitgewerkt is op basis van het gewenst beeld. Dit gewenst beeld is beschreven in dit document en verder uitgewerkt in het groenbeheerplan.

Het is mogelijk dat het beheer door een deel van de bewoners, bedrijven of organisaties toch leidt tot conflicten met anderen. De gemeente adviseert dan altijd dat eerst contact tussen de buurtbewoners wordt gelegd om er samen uit te komen. Mocht het conflict daarna niet opgelost zijn dan kan de gemeente bemiddelen. Indien het beeld niet overeenkomt met het plan van aanpak of het gewenste beeld, of 75% van betrokkenen een ander beeld wil, wordt onderzocht of het plan van aanpak aangepast kan worden. Alleen in het uiterste geval wordt het beheercontract ontbonden.

Gebruik tijdelijk leegstaande terreinen

Terreinen die tijdelijk niet in gebruik zijn, kunnen in sommige gevallen geschikt zijn voor buurtinitiatieven. Deze tijdelijk braakliggende gronden kunnen bijvoorbeeld gebruikt worden voor stadslandbouw, pluktuinen, natuurlijke speelplaatsen of terreinen voor honden. De gemeente werkt mee aan het uitwerken van dergelijke projecten, het initiatief ligt bij bewoners en grondeigenaren.

Begeleiding burgerinitiatieven

De gemeente zorgt ervoor dat er voor elke wijk een contactpersoon is. Stadsbeheer is verantwoordelijk voor de begeleiding van het beheer door bewoners. Deze begeleiding kan leiden tot extra werk voor de gemeente.
De gemeente verkent of samenwerking met de Woningstichting mogelijk is in de begeleiding van de burgerinitiatieven.

8.5. Nieuwe online tools voor participatie

De gemeente gaat onderzoeken of en zo ja welke online tools ingezet kunnen worden om communicatie en participatie te vergemakkelijken. Enkele voorbeelden uit de rest van Nederland zijn hieronder beschreven.

Naam	Omschrijving
Voorbeelden van informatietools voor bomen / beheer	Diverse gemeente hebben online kaarten gepubliceerd waarop beheermaatregelen te zien zijn. • Gemeente Amsterdam: kaart met de monumentale bomen • Gemeente Den Haag: bomenapp waarop alle gemeentelijke bomen te raadplegen zijn. • Gemeente Deventer: kaart met overzicht van de jaarlijkse te kappen bomen • Gemeente Heemstede: een kaart met beeldbepalende bomen die in gemeentelijk en particulier eigendom zijn • Gemeente Utrecht: bomenkaart
Voorbeelden van tools voor bekendmakingen	• IMBY: een tool ontwikkeld door Sweco waarin een overzicht wordt gegeven van veranderingen en werkzaamheden. Bewoners kunnen zelf ideeën en vragen plaatsen of zelfs bezwaar aantekenen via de tool. • Overheid.nl: een wegwijzer naar informatie en diensten van alle overheidsorganisaties in Nederland waar ook bekendmakingen gezocht kunnen worden. • Omgevingsalert.nl: een app die bewoners eenvoudig inzicht geeft wat er rondom een adres speelt.
Overig	• Participatiekaart: geeft een overzicht van participatie-initiatieven die de leefbaarheid in de buurt verbeteren. • Maakcappelle.nl: een voorbeeld van een gemeentelijke bewonersinitiatieven website waar bewoners een initiatief op kunnen zetten met vragen of een eigen aanbod.

9. Verkoop snippergroen

In het structuurelement woonbuurten zijn diverse kleine stukken groen die relatief duur in onderhoud en van lage kwaliteit zijn en in beperkte mate bijdragen aan het (groene) karakter van de woonbuurt. Om ervoor te zorgen dat het gewenste eindbeeld van een wijk wordt bereikt en ook de beheerkosten beperkt blijven, wordt snippergroen zoveel mogelijk voorkomen, samengevoegd met ander groen of verkocht.

Bewoners kunnen groenelementen kopen van de gemeente, indien aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- Het element valt binnen de ruimtelijke structuur woonbuurt (zie figuur 20)
- Het element moet kleiner zijn dan 150 m2
- Het element dient een blijvend groen karakter te behouden

Aanvullende voorwaarden zijn opgenomen in de ‘Beleidsregels Snippergroen’.

F. Uitvoeringsparagraaf

Naast het kader voor (toekomstige) groene ontwikkelingen in Wageningen worden in voorgaande hoofdstukken ook projecten en activiteiten benoemd die op de korte en middellange termijn om uitvoering door het college vragen. In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van deze projecten en activiteiten. Dit varieert van hele praktische punten die vanuit de bewoners zijn aangedragen, tot eerste stappen om lange termijn ambities vorm te geven.

Gebruikte afkortingen

BR	Team Beleid Ruimte	SB	Stadsbeheer	OddV	Omgevingsdienst de Vallei
IB	Ingenieursbureau	PZ	Publiekszaken	Comm	Communicatie

1. Ecologische kansenkaart

Project/activiteit	Trekker	Wettelijk verplicht	Uit-voerings periode	Budget	
				Regulier budget	Project budget
Opstellen ecologische kansenkaart in een participatief proces (i.o.m. met natuur- en milieuverenigingen).	**BR** i.o.m. IB en SB	Nee	2017/ 2018	€ 5.000,- uit reserve ecologisch beheer, amendement Groenlinks juli 2016	€ 20.000,-
Kennis rond ecologisch beheer verdiepen.	**BR** i.o.m. IB en SB	Nee	2018	Opleidings-budget	
Kennisontwikkeling bij inwoners over mogelijkheden voor ecologie in eigen tuinen.	**BR** i.o.m. IB en SB	Nee	2018	Ja, reguliere uren	

- Bij de verschillende activiteiten, projecten op het gebied van ecologie wordt er zo veel mogelijk gebruik gemaakt van de kennis van natuur- en milieuverenigingen.
- Ecologische aspecten die meegenomen kunnen worden bij uitvoering van andere beleidsvelden betreffen: goede verbinding en doorstroming tussen de waterstructuren (waterrichels zodat dieren uit het water kunnen komen en het plaatsen van goede eco-duikers). Dit wordt meegenomen in het kader van de uitvoering van "Verbreed gemeentelijk rioleringsplan", dat deel uitmaakt van het Waterplan.
- Resultanten van de ecologische kansenkaart zijn bijvoorbeeld: verbeteren van slecht functionerende faunatunnels, versterken en behouden van de ecologische waarde langs een berm, implementeren van gedragscodes voor bosbeheer, bestendig beheer en watergangen in het beheerproces.

Benodigd extra budget	**€ 20.000,-**

2. Bomenplan

Project/activiteit	Trekker	Wettelijk verplicht	Uit-voerings periode	Budget	
				Regulier budget	Project budget
Bomenplan voor het stedelijk gebied (op basis van indeling b.v. waardevolle (doorgroei tot monumentale bomen)/structuurbomen/functionele bomen) in een participatief proces (toekomstgericht, gaat niet over huidige bomen, deze zijn bekend). Inclusief beheer- en onderhoudsplan bomen (hierbij aandacht voor oplossen schaduwwerking bomen langs hoofdontsluiting woonbuurt, o.a. bij delen van Uvenweg, langs Churchillweg ter hoogte Roghorst en Tarthorst) en kaart opstellen "de monumentale boom van de toekomst".	**BR** i.o.m. IB en SB	Nee	2018		€ 65.000,-
Vervangingsplan (inclusief beheer- en onderhoudsplan) groen opstellen en uitvoeren voor de Tarthorst in een participatief proces (hierbij de klimaatbestendigheid van toekomstige boomsoorten meenemen).	**IB** i.o.m. SB en BR	Nee	2016/ 2017	Ja, voor uitvoering in kadernota 2016 structureel financiering opgenomen.	
Benodigd extra budget					**€ 65.000,-**

3. Groen en regelgeving

Project/activiteit	Trekker	Wettelijk verplicht	Uit-voerings periode	Budget	
				Regulier budget	Project budget
Omvormen bomenfonds naar groenfonds en groencompensatie vastleggen in gemeentelijke regelgeving.	**BR** i.o.m. IB, jurist	Nee	2017 e.v.	ja, uren	
Vaststellen welke 'groene' documenten na vaststelling van het GBP herijkt moeten worden. Herijking uitvoeren.	**BR** i.o.m. IB, jurist	Nee	2017 e.v.	Ja, uren	
Procesmatige doorloop vergunningverlening voor kap en inzichtelijk maken en verbeteren * (zie participatie-bijlage voor eerste input die hiervoor al is geleverd).	**BR** i.o.m. IB, jurist plus PZ	Nee	2017 e.v.	Ja, uren	
Onderzoek naar de effecten van het vergunningsvrij maken van de kap van bomen.	**BR** i.o.m. IB, jurist plus PZ	Nee	2017 e.v.	Ja, uren	
Onderzoek of en zo ja hoe, de Bomenverordening 2010 aangepast moet worden om het karakter van de bosrandzone in Wageningen Hoog beter te kunnen beschermen.	**BR** i.o.m. IB, jurist	Nee	2017 e.v.	Ja, uren	
Betere bescherming van bomen tegen illegale kap in Wageningen Hoog.	BR/IB	Nee	2017 e.v.	Ja, uren om te bespreken met OddV over jaarplan.	
Handhaving van groene karakter percelen snippergroen.	**BR**/IB	Nee	2017 e.v.	Uren, overleg met OddV over jaarplan.	
Onderzoek naar mogelijkheden subsidieregelingen bij provincie voor stedelijk groen. https://www.gelderland.nl/Burgerbetrokkenheid-bij-natuur,-groen-en-landschap. https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2016-5167.html.	**BR**	Nee	2017 e.v.	Uren	

4. KennisAs en Hoofdstructuur **Ontwerp en uitvoering nieuwe groenstructuur langs hoofdstructuur**					
Project/activiteit	**Trekker**	**Wettelijk verplicht**	**Uit-voerings periode**	**Budget**	
				Regulier budget	**Project budget**
KennisAs Waarborgen groene hoogwaardige, duurzame en innovatieve uitstraling van KennisAs (inclusief kennispark en bedrijfsterreinen langs de KennisAs), kwaliteitsimpuls door meer/andere bomen, heesters en mogelijk clusters van bloemrijke beplantingen middels een nieuw ontwerp en een hoger onderhoudsniveau (van laag naar basis). De verbinding tussen campusterrein en Business en Science Park en aanliggende woonwijken speelt hierbij een grote rol waarbij park de Blauwe Bergen (participatief proces) een verbindende functie heeft tussen Campusterrein en aanliggende woonwijk. De verbetering van de entrees van de binnenstad worden meegenomen in het ontwerp. Kennis opknippen in twee fasen ivm bereikbaarheidsdiscussie.	**BR IB**, SB	Nee	Eerste fase: v.a 2018 Tweede fase va 2020 (afhanke-lijk discus-sie beter bereik-baar Wa-geningen)	€ 250.000,- uit Kennisas-Budget € 250.000 uit Kennisas-Budget	
Overig deel hoofdstructuur Waarborgen groene uitstraling middels een nieuw ontwerp en de uitvoering hiervan.	**IB**, SB	Nee	2018/ 2019	€ 250.000 deels Fonds Boven-wijkse voor-zieningen	
Benodigd extra budget					**geen-**

5. Overig kansen o.a. aanpak straatmeubilair

Project/activiteit	Trekker	Wettelijk verplicht	Uit-voerings periode	Budget	
				Regulier budget	Project budget
Meer wandelpaden naar omgeving (bv. in Noordwest) en logische ommetjes binnen de stad. Paden doortrekken tot in de stad. Zoveel mogelijk koppelen aan project "Stadsrand" uit Uitvoeringsprogramma Buitengebied. In relatie met fijnmazige groene verbindingen en met verbinden bedrijfsparken met omgeving. Planvorming en uitvoering.	IB, SB	nee	2020 evt. eerder als stage opdracht.		
Stimuleringsprogramma opzetten voor vergroening schoolpleinen en omgeving scholen.	**IB**	Nee	2016 e.v.	Budget Groene Wiel.	
Aanpak straatmeubilair (incl. overlast honden).	**BR** i.o.m. IB en SB	Nee	2018	Nee	€ 25.000,-
Benodigd extra budget					**€ 25.000,-**

6. Groen en klimaat

Project/activiteit	Trekker	Wettelijk verplicht	Uit-voerings periode	Budget	
				Regulier budget	Project budget
Uitvoeren pilot 'klimaatadaptatie woonbuurten' onder de noemer operatie Steenbreek, waarin onderzocht wordt wat effectieve maatregelen zijn om de effecten van klimaatverandering tegen te gaan. Pilot evalueren en verder doorvoeren in overige woonbuurten.	**BR** (klimaat) i.o.m. IB	Nee	2016 start voor-bereiding om in 2017/ 2018 aan de slag te kunnen gaan.	€ 5.000,- Uit klimaat-budget voor lidmaatschap en interne uren.	
Stimuleringsproject groene (gevel- en dak)tuinen in wijken met laag groenpercentage.	**BR** (klimaat) i.o.m. IB	Nee	2018/ 2019	€ 5.000, klimaat budget	€ 5000,-
Pilot stimuleringsproject groen inzetten om effecten klimaatverandering in binnenstad tegen te gaan.	**BR** (klimaat) i.o.m. IB	Nee		€ 5.000,- budget Binnenstad	
Inzet van groen m.b.t. afvoer piekbuien in hoofdontsluitingswegen.	**BR** (klimaat) i.o.m. IB	Nee	Door-lopend gebieds-ontwik-keling.	Ja, reguliere uren	
Pilot vergroening industriepark samen met grondeigenaren en ondernemers i.h.k.v. revitalisering.	**BR** (klimaat) i.o.m. IB	Nee	2018/ 2019	Ja, regulier i.h.k.v. revitalisering	
Benodigd extra budget					**€ 5000,-**

7. Groen en communicatie/participatie

Project/activiteit	Trekker	Wettelijk verplicht	Uit-voerings periode	Budget	
				Regulier budget	Project budget
Opstellen communicatie-aanpak voor grootschalig beheer en bomenkap in de hele stad (inclusief jaarlijkse/kalender agenda werkzaamheden SB). Uitwerken hoe communicatie plaatsvindt (in buurt, gericht aan omwonenden, etc.), hierbij wijkcoördinatoren-/woonconsulenten Woningstichting inzetten. De beheerkaart/ beheerkalender kan hiervan onderdeel uitmaken.	**BR** i.o.m. IB SB, **PZ**	Nee	2017/ 2018	Opstellen plan: € 15.000,- Uit reserve ecologisch beheer, amendement Groenlinks juli 2016 Uitvoering	 € 15.000,-
Evaluatie pilot herinrichting Tarthorst en leidraad participatief proces herinrichting woonbuurten opstellen.	**BR** i.o.m. IB, SB/Comm	Nee	2018	Uit reserve ecologisch beheer, amendement Groenlinks juli 2016	€ 5.000,-
Stimuleren zelfbeheer bij bedrijven en organisaties door in relevante netwerken kansen en voordelen kenbaar te maken.	**BR**	Nee	2017	Ja, reguliere uren EZ.	
Monitoring van bewonerstevredenheid.	**BR**	Nee	2017/ 2018	Ja	
Benodigd extra budget					**€ 20.000,-**

8. Wageningen Hoog

Project/activiteit	Trekker	Wettelijk verplicht	Uit-voerings periode	Budget	
				Regulier budget	Project budget
Beheerplan voor het groen Wageningen Hoog, inrichting, het bijbehorende beheer en onderhoud en de toetsingscriteria voor de structuurrijke beplanting van de boslinten wordt uitgewerkt. Participatieniveau raadplegen.	**BR** i.o.m. IB,SB	Nee	2017	Uit reserve ecologisch beheer (amendement Groen Links juli 2016)	€ 25.000,-
Benodigd extra budget					**geen**

9. Monitoring

Project/activiteit	Trekker	Wettelijk verplicht	Uit-voerings periode	Budget	
				Regulier budget	Project budget
Opzetten tweetal beleidsmonitoringen; (1) bewoners-tevredenheid en (2) opzetten natuurmeetnetwerk (onderdeel van ecologische kansenkaart). Bewonerstevredenheid wordt gemonitord op onder andere het gebied van ecologisch groenbeheer, maaibeleid, hoofdgroen-structuur, snoeien, hondenpoep, parken, communicatie en onkruid op verharding.	**BR**, i.o.m. diverse beleids-velden	Nee	Vanaf 2017	Ja, (1) reguliere uren (2) binnen budget ecologische kansenkaart.	€ 5000,-
Benodigd extra budget					€ 5000,-

Totaal benodigd budget uitvoeringsprogramma	**€ 140.000,-**
Vanaf 2017 aan te vragen voor kadernota 2018-2012: jaarlijks	**€ 35.000,-**

De raad heeft 5 juli 2016 een amendement ingediend met betrekking tot de kadernota 2016. Zij heeft met dit amendement aangegeven als € 50.000,- beschikbaar te stellen voor het uitvoeringsprogramma van het groenbeleidsplan. Het voorstel is om de projecten “het opstellen van het communicatie-aanpak” en het plan Wageningen Hoog als eerste uit dit budget op te gaan stellen.

G. Kosten

1. Kosten uitvoeringsprogramma 129

2. Kosten verhogen kwaliteitsniveaus onderhoud groen 130

3. Kosten vervanging groen 131

4. Kosten toename participatie in het groen 131

1. Kosten uitvoeringsprogramma

Het uitvoeringsprogramma is onderverdeeld in een aantal grotere projecten/onderwerpen, die weer onderverdeeld kunnen worden in kleinere projecten/aandachtsvelden. Het gaat om de volgende onderwerpen:

Project/onderwerp	**Benodigd budget**
Ecologische kansenkaart	€ 20.000,-
Bomenplan	€ 65.000,-
Groen en regelgeving	
KennisAs en Hoofdstructuur	Uit Kennisasbudget
Overige kansen o.a. aanpak straatmeubilair	€ 25.000,-
Groen en klimaat	€ 5.000,-
Groen en participatie, communicatie	€ 20.000,-
Wageningen Hoog	

Het totaal benodigde budget voor het uitvoeringsprogramma over 4 jaar bedraagt € 210.000-.

2. Kosten verhogen kwaliteitsniveaus onderhoud groen

Met dit groenbeleidsplan wordt gekozen om het onderhoud langs de hoofdontsluiting stad, de hoofdontsluiting woonbuurt, kennisparken en bedrijfsterreinen (o.a. bestaande uit KennisAsgebieden) en in de buurtparken te verhogen naar kwaliteitsniveau basis ofwel, niveau B. In de Binnenstad blijft het kwaliteitsniveau gehandhaafd (basis / niveau B) en voor de begraafplaats wordt het niveau verlaagd van hoog naar basis (van A naar B). De overige gebieden (industriepark, ontwikkelingsgebieden, parken en buitens, sport- en speelterreinen, waterstructuren, de woonbuurten) blijven op laag, ofwel niveau C.

Groenstructuur element	**Sub-groenstructuurelement**	**Onderhoudsniveau**	
		2017	Toekomstig
Netwerken / verbindingen	Hoofdontsluiting stad	Laag	Basis
	Hoofdontsluiting woonbuurt	Laag	Basis
	Waterstructuur	Laag	Laag
Binnenstad		Basis	Basis
Woonbuurt	Gekarakteriseerd door privé groen	Laag	Laag
	Gekarakteriseerd door openbaar groen	Laag	Laag
	In bosrandzone	Laag	Laag
Bedrijfsparken	Kennisparken en bedrijfsterreinen	Laag	Basis
	Industriepark	Laag	Laag
Groene eenheden	Parken en buitens	Laag	Laag
	Buurtpark	Laag	Basis
	Sportterrein	Laag	Laag
	Begraafplaatsen	Hoog	Basis
Ontwikkelingen		n.v.t.	n.v.t.

In de huidige situatie, met de huidige afgesproken kwaliteitsniveaus wordt er in totaal € 1.169.200,00 uitgegeven aan onderhoudskosten voor het openbaar groen (dus geen speeltoestellen etc.). Een verhoging van de kwaliteitsniveaus zoals bovenstaand weergegeven betekent slechts een geringe toename € 7.270,- van het onderhoudsbudget. Dit tekort kan terugverdiend worden door een efficiëntere inrichting wanneer het groen in de wijken wordt vervangen.

3. Kosten vervanging groen

Binnen het onderhoudsbudget tot en met 2016 was in theorie een deel beschikbaar voor vervangingen. Gezien de slechte staat van onderhoud van het groen tot en met 2016, moest dit vervangingsgeld ingezet worden om het onderhoud op het gewenste kwaliteitsniveau te onderhouden. Door vanaf 2017 groen om te vormen ontstaat op termijn weer een gezonde financiële basis, waarbij onderhoud en vervangingen binnen het onderhoudsbudget mogelijk is.

Voor het eerste vervangingsplan voor de wijk Tarthorst is er budget gereserveerd in de kadernota 2016. De kapitaallasten hiervoor bedragen in 2016 € 30.000,-. Deze investering in nieuw groen levert een besparing op onderhoud en beheer van € 17.000,- met ingang van 2017. Deze besparing wordt de daarop volgende vier jaar ingezet om wijken waar omvorming noodzakelijk is aan te pakken (Roghorst, De Buurt en Noordwest).

4. Kosten toename participatie in het groen

Tot en met 2016 wordt op jaarbasis een bijdrage verstrekt aan de verschillende buurtbeheerprojecten. Vanaf 2018 worden buurtbeheerprojecten via maatwerk indien nodig aan het begin of gedurende de loop van het project, financieel ondersteund. Omdat er meer maatwerk geleverd zal moeten worden zal de begeleiding van de buurtbeheerprojecten meer tijd gaan kosten. Het is nog niet duidelijk in hoeverre dit op de begroting gaat drukken. In het kader van het communicatie-aanpak zal dit verder worden uitgewerkt.

H. Bibliografie

- BVR. (2013). Structuurvisie Wageningen. Wageningen: Gemeente Wageningen.
- Gelderlander, D. (2015, juni 30). Hitte: in centrum en noordwest Wageningen tot 3 graden warmer. Opgehaald van www.degelderlander.nl: http://www.gelderlander.nl/regio/de-vallei/wageningen/hitte-in-centrum-en-noordwest-wageningen-tot-3-graden-warmer-1.5044565
- SAB. (2002). Ruimtelijke Karakteristiek Woongebieden. Wageningen: Gemeente Wageningen.

Voor het opstellen van dit groenbeleidsplan is onder andere gebruik gemaakt van de groenbeleidsplannen van de volgende gemeenten:

- Deventer 2007
- Doesburg
- Hilversum 2010
- Son en Breugel 2013
- Zwolle 2015

I. Bijlagen

1. Begrippenlijst/terminologie 134

2. Koppeling van structuren aan beleidsvelden 136

3. Voorbeeldkaart Tarthorst 138

Naast deze bijlagen is er ook een separate participatie bijlage waarin alle inbreng van bewoners, bedrijven en organisaties is opgenomen.

1. Begrippenlijst/terminologie

Omvormen, vervangen en herinrichten

Bewuste verandering in het huidig groen kan verschillende vormen aannemen:

- Bij **omvormen** wordt het bestaande groen omgevormd door een ander type groen dat geschikter is voor het gekozen onderhoudsniveau
- Bij **vervangen** wordt het bestaande groen gerooid, de groeiplaats verbeterd en nieuwe (vergelijkbare) beplanting aangebracht
- Bij **herinrichten** wordt de ruimtelijke inrichting zo aangepast dat het weer voldoet aan de eisen die er vanuit het (toekomstig) gebruik worden gesteld. Het gaat dan vaak om een grootschalige ingreep die integraal wordt benaderd.

Onderhoudsniveaus beheer openbare ruimte

Binnen de gemeente worden de kwaliteitscatalogus van het CROW gehanteerd. De kwaliteitscatalogus is onderverdeeld in verschillende onderhoudsniveaus voor de openbare ruimte. Er zijn vijf onderhoudsniveaus:

- A+: zeer goede kwaliteit (nagenoeg ongeschonden),
- A: goede kwaliteit (mooi en comfortabel)
- B: voldoende kwaliteit (functioneel),
- C: matige kwaliteit (onrustig beeld)
- D: slechte kwaliteit (juridische aansprakelijkheid of sociale onveiligheid)

In het groenbeleidsplan wordt de volgende onderverdeling gehanteerd: hoog, basis en laag. Hoog komt overeen met onderhoudsniveau A, basis met onderhoudsniveau B, en laag met onderhoudsniveau C.

Buitengebied

Het overige grondgebied van de gemeente, zoals de Wageningse Eng en de uiterwaarden, hebben afzonderlijke plannen en vallen buiten de scope van dit groenbeleidsplan. In het plan wordt wel de relatie gelegd met deze gebieden. Deze gebieden worden in het groenbeleidsplan aangeduid met ‘buitengebied’.

Boomgrootte

Duiding van de gebruikte begrippen 1^{e}, 2^{e} en 3^{e} orde-grootte bomen:

- 1e orde-grootte bomen bereiken over het algemeen een hoogte boven 12 meter.
- 2e orde-grootte bomen bereiken over het algemeen een hoogte tussen 6 en 12 meter.
- 3e orde-grootte bomen worden over het algemeen niet hoger dan 6 meter.

Groenstructuur, groenstructuurelement en groenelement

In dit groenbeleidsplan worden verschillende begrippen rond groen gehanteerd die dicht bij elkaar liggen:

- Groenelement: tastbare groene elementen, zoals een laan, een boom of een gazon met kruidige vegetatie
- Groenstructuur: ruimtelijke en functionele samenhang tussen verschillende groenelementen. De groenstructuur van de stad of een woonbuurt kan bijvoorbeeld helder of onduidelijk zijn. Dit hangt af van de manier waarop de verschillende groenelementen ruimtelijk geordend zijn.
- Structuurelement: typering van een ruimtelijke structuur. In het groenbeleidsplan wordt Wageningen ingedeeld in structuurelementen vanuit een groen perspectief om voor groepen van gebieden met dezelfde kenmerken (op functie/waarde) beleid te kunnen maken. De indeling in structuurelementen is te vinden in Figuur 20.

2. Koppeling van structuren aan beleidsvelden

De visie en integrale uitgangspunten worden verder uitgewerkt per groenstructuurelement en beleidsveld. In de tabel op de volgende pagina wordt de koppeling tussen structuren en beleidsvelden gevisualiseerd. De gekleurde vlakken geven aan in welke ruimtelijke structuren de doelstellingen van de beleidsvelden plaats kunnen vinden. Als de kleur donkerder is dan is deze koppeling sterker. Als een koppeling niet gemarkeerd is (wit gelaten) betekend dit niet dat er geen koppelingen kunnen zijn, alleen dat deze op de schaal van Wageningen als geheel minder duidelijk aanwezig is.

De gevisualiseerde koppelingen zijn bepaald op basis van de uitkomsten van de organisatiebijeenkomst en door expert judgement.

Overzicht groenstructuurelementen en doelen van de acht beleidsvelden

Ruimtelijke structuren →	Netwerken en verbindingen					Binnenstad	Woonbuurten			Bedrijfspark		Groene eenheden				Ontwikkelingen
Beleidsvelden ↓	Hoofdontsluiting stad	Hoofdontsluiting woonbuurt	Fietsontsluiting	Belangrijk wandelpad	Waterstructuur		Woonbuurt gekarakteriseerd door privé groen	Woonbuurt gekarakteriseerd door openbaar groen	Woonbuurt in bosrandzone	Kennisparken en bedrijfsterreinen	Industriepark	Parken en buitens	Buurtpark	Sport- en speelterrein	Begraafplaatsen	
Klimaat, milieu en water																
Stedenbouwkundige lay-out																
Gezondheid																
Sociaal																
Recreatie																
Economie																
Ecologie			Sluit aan bij structuur omgeving													
Cultuurhistorie																

3. Voorbeeldkaart Tarthorst

Grens Tarthorst/Rog-horst/Haverlanden: woonbuurt gekarakteriseerd door openbaar groen

Hoofdontsluiting woonbuurt

Schoolplein

Winkelcentrum

Bushalte

KennisAs laan

Begroeide wateroever

Open water bij dichte begroeiing

Bomenlaan

Opgaande beplanting

Buurtgroen

Knelpunt tijdens droge perioden: oppervlaktewateren vallen droog

Probleem waterkwaliteit

N.b.: Bij het samenstellen van deze kaart is niet gebruik gemaakt van een natuurwaardeinventarisatie (bijvoorbeeld op basis van de NDFF of lokale inventarisaties).